

Naročnina mesečno
25 Din, za izo-
zmetvo 40 Din — se-
deljska izdaja ce-
oletno 96 Din, za
izozmetvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun:
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
insetate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Novo ogroženo ozemlje

Že pred nekaj dnevi, ko so se začela zbirati vojna brodovja sredozemskih velesil v italijanskih, grških in egiptovskih vodah in je bil ves svet prepričan, da stojimo tik pred zanetljivjo vojne požara v jugovzhodni Evropi, je nek nevtralni list opozoril svoje čitatelje, da vse te priprave ne značijo ničesar drugega, kakor krinko, za katero bi oba vojskujoča se tabora rada prikrija vojne namene, ki jih misli uredničariti neke drugod, kakor na Balkanu, ki ni niti najmanj voljan, da bi se pustil izrabiti za vojno pozorišče tekmujočih velesil. Ali je to res ali ne, zaenkrat še ni mogoče presoditi, ker je v današnjem položaju skrajno težko v mednarodnih zadevah ločiti laž od resnice, propagando od resnega namena, videz od realnosti. Značilno pa je, da je v istem času, ko so se ljudje bali bliskovitega udara tega ali onega na kakšno balkansko področje, svetovni tisk zamrgolel novic, da se čuti skrajno ogroženo Nizozemska, ki da je mobilizirala že 600.000 mož vojske, kar pač predstavlja maksimum njene vojske sile. Kakor vselej ob takih prilikah, dolžita oba vojskujoča se tabora drug drugega take zle namere in človek je prisiljen presojati, ali tudi to ni samo kakšna zvijača.

Marsikaj govori proti tej tezi, veliko pa je tudi razlogov, ki govorijo za njo. Vsak strateg bo potrdil, da bo Norveška, ako bi se Nemčiji posrečilo, da male zavezniške sile potisne tudi s severnega dela v morje, predstavljala, kakor je neki ameriški list dobro povedal, nepotopljivo ladjo-matko za letala, od koder bo sovražnik lahko napadal vsa angleška obala z veliko večjimi uspehi, nego sedaj; vsakdo tudi ve, kakšno važno vlogo igra v sodobni vojni letalo, ki so ga do zdaj nevarno omalovali. To je potrdil sam ministrski predsednik Chamberlain, ki je opomnil angleško javnost, naj ne podcenjuje nevarnosti, ki pretijo domovini od nasprotnika, ki bi imel v rokah svo norveško obalo in ki že gospoduje nad danskimi vodami. Zato je jasno, da vesela, ki želi nasprotnika oropati tako ugodne pozicije, nujno mora misliti na to, s katere točke bi najlažje svojo napadala spravila ob tako prednost. Pogled na karto Evrope nam takoj pokaže, da je za obe vojskujoči se stranki, če bi gledali samo z golega strateškega stališča in se ne bi ozirali na mednarodno pravo (čigar dejansko veljavo danes itak dobro poznamo in čutimo), največje važnosti ozemlje ob ustjih rek Maas, Rena in Schelde. Od tukaj namreč je mogoče prijeti z boka in v hrbitu tistega, ki obvladuje Dansko in ga (za ceno velikih žrtev in s skrajnim rizikom seveda) oropati njegovih lastnih obmoirskih in letalskih oporišč (Wilhelmshafen, Hamburg, Helgoland, Sylt, Kiel) — nasprotnik pa prav tako lahko pride na misel, da posest Danske ni popolna ne varna, če ni v njegovih rokah vsa obala od Skagerraka na severu do usija Rena na jugu. Zaradi tega je razumljivo, da je dansko ljudstvo vznemirjeno, ko vidi, da bi se verno bojišče utegnilo biti za vojskujoča se tabora zaenkrat bolj važno kakor balkansko področje, kjer bi bila tla za vsakega napadalec zelo vroča in je nevarnost, da bi si tukaj vsak hudo opekli prste. Saj so tukaj, kakor vidimo, ravno mnogi nasprotujoči si interesi balkanskih držav sprčo skupne nevarnosti začuda postali najtrdnjše vez med njimi...

Zaenkrat, ko še ne vemo, ali gre na severu zopet za kakšne resne namere ali pa samo za poizkus, kako bi Nizozemska odgovorila na kakšen poseg na svojo neodvisnost, ni aktualno razpravljati o strateških možnostih in nemožnostih takega podjetja; kakor balkanske države, tako je tudi Nizozemska storila prav, da se je pripravila in da se pripravlja z vso odločnostjo in da se razen na hrabrost svoje vojske lahko zanaša tudi na izredno težaven teren, ki ga široke nizozemske reke in nešteti prekopji med njimi predstavljajo za napadalec. Danes hočemo omeniti samo, kako bi kakšna vojska na nizozemskih tleh sprožila vprašanje, ki bi moglo potegniti v vojno dve velesili na Tišem oceanu, Japonsko in Ameriko, in kako bi seveda to imelo neprecenljiv vpliv na vojno treh ali štirih, če ne pet evropskih velesil. Ni dolgo, ko se je prvič govorilo o ogroženosti Nizozemske, da so tako Japonska kakor Anglija in Združene države Severne Amerike sklenile, da bodo spoštovale suvereniteto Nizozemske nad njenimi vzhodno-indijskimi kolonijami, ki tvorijo ozemlje malo manj kot dva milijona kvadratnih kilometrov in več kot 60 milijonov prebivalcev. Ker se je zdela, da je nevarnost za Nizozemsko minula, se do danes to vprašanje ni več razpravljalo. Zdaj pa je zopet na dnevnem redu. Ako bi, kar Bog ne daj, Nizozemska res postala vojno torišče, potem je zelo dvomljivo, ali bo ostalo pri izjavi omenjenih treh velesil, ki imajo svoja posestva v Indskem in Tišem oceanu, da naj veliko Sundsko otočje ostane nizozemsko. Z mednarodno-pravnega stališča bi bila mogoča rešitev, da otoki ostanejo pod suvereniteto Nizozemske, ki bi prenesla svojo osrednjo vlado tjakaj ali pa bi se priznala sedanje upravne oblasti nizozemskih kolonij, ki bi sicer bile po večjem delu oropane uspešne zaščite matere dežele, bi pa lahko dobile skupno garancijo Anglije, Japonske in Severne Amerike, da se bo strogo spoštovala nizozemska vrhovna, oziroma kolonijalna nadoblast. Zelo verjetno je, da bodo azijske velesile tako tudi dejansko sklenile, da ne bi svetovna vojna zajela tudi Azije in tako neizmerno zapletla položaj na svetu sploh in zavlekla vojno brez upanja na mir v doglednem času. Seveda bi se sprčo odločile izjave holandske vlade, da odklanja vsako protekcijo nad nizozemskimi otoki, ne smelo v upravnem stanju in ustavnih načelih, po katerih se vladajo nizozemske kolonije z materno deželo vred, ničesar izpremeniti.

Nevarnost pohaja iz velike tekme, ki je zaradi nizozemskih kolonij že davno med Japonsko, Ameriko in Anglijo. Vse te velesile uvažajo v nizozemske kolonije in izvažajo iz njih velike gospodarske vrednote: kavčuk, sladkor, nafta, kopro, kavo, tobak, les in kositer (izvoz), manufakturo, stroje in kovine (uvoz). Največ gospodarskih interesov ima Japonska, ki ima na nizozemskih otokih tudi veliko emigracijo zlasti v trgovstvu in industrijskih ter veleindustrialnih podjetjih. Ker pa je za Japonsko naravnost življenjske važnosti, da se ne zaplete v kakšen resen spor z Ameriko in Anglijo, ko ima v hrbitu slejkoprej neprijazno Sovjetsko Rusijo, je skoro gotovo, da si bo tudi

„Vse oči so obrnjene v Rim“

Zanimiva ugibanja zahodnega tiska o ciljih Italije in o njenem vstopu v vojno ob strani Nemčije

Ward Price:

»Italija ne more priti s praznimi rokami na bodočo mirovno konferenco...«

London, 9. majnika. t. »Daily Mail« objavlja članek svojega urednika Ward Pricea, ki je proučeval položaj in stališče Italije in ki v tem članku posnema zaključke svojih opazovanj. Ward Price meni, da je treba imeti, v kolikor se tiče Italije, pred očmi tri naslednja dejstva:

1. Mussolini je osebno prepričan, da bo Nemčija premešala svoje nasprotnike še to leto.
2. Mussolini želi izkoristiti ta položaj, dokler je še čas, ali boljše rečeno, dokler še ni prepozno in prilika zamujena.
3. Načrt, ki ga je Mussolini dal izdelati, je pripravljen v vseh podrobnostih. Le ura za nastop Italije še ni določena.

Angleški časniki menijo — na podlagi informacij, ki jih je dobil v Rimu — da Italija ne bo napovedala vojne Angliji ali Franciji, da torej z zahodnimi velesilama ne mara začeti vojne. Italija želi sprožiti samostojen nastop, pač pa je seveda pripravljena tudi na to, da se obrne proti Angliji in Franciji, ako bi jo ti dve državi ovirali pri uresničenju zasnovanega načrta. Anglija in Francija sta, tako so v Rimu razlagali Ward Priceu, zajamčili nedotakljivost meja samo dvema balkanskima državama, to je Grčiji in Romuniji. Ako bi Italija napadla drugod, bi zahodni velesili verjetno ne prišli na pomoč.

Na vsak način pa hoče Mussolini — tako zaključuje Ward Price svoj članek — doseči nekatere otipljive uspehe, predno se vojna sreča ne obrne končnoveljavno na to ali na ono stran. Italija ne sme priti s praznimi rokami na bodočo mirovno konferenco. Ako zmagata Nemčija in Mussolini sam osebno je o tej zmagi prepričan — potem bo Italija brez dvoma smela v okvirju Sredozemskega morja obdržati vse, kar bo do zaključka vojne zasedla. Ako pa bi se zgodilo, da zmagata Anglija in Francija, bi pa Italija s tem, kar bi si sedaj osvojila, dobila na razpolago zelo dragocena poročila za koristna pogajanja z zmagovitima velesilama.

5
v srbnjskega časopisa

Kaj hoče Mussolini

»Ako kdo stopi na Balkan, bo Italija vstopila v vojno, sicer pa se verjetno ne bo vojskovala«

Zeneva, 9. majnika. t. Pod naslovom »Vse oči so obrnjene v Rim« objavlja »Journal de Ge-

Vojna na Norveškem

Še ta teden konec?

Rim, 9. maja. b. Italijanski listi poročajo iz Berlina, da bo bržkone že ta eden konec borb na Norveškem. Po mnenju italijanskega tiska bodo Nemci vrgli zavezniške čete iz Narvika prav tako, kakor so jih vrgli iz Andalsnesa in Namsosa. Vojne operacije bodo s tem na Norveškem končane. Nemci trdijo, da od Osla in do Namsosa ni bil skoraj nobenega odpora. Nemško vojaštvo zbira vojni plen, ki so ga pustile zavezniške čete. Njihova naloga je, da sedaj očistijo še severni del Norveške. Nemške čete so prodrle že do Moesiena, ki leži 250 km severno od Namsosa.

Hitler dal svobodo ujetim norveškim vojakom

Berlin, 9. maja. t. (DNB.) Nemški državni kancelar je dal komisarju na Norveškem Terbovenu kakor tudi vojaškemu poveljniku na Norveškem generalu Falkenhorstu nalog, da naj takoj vse ujetje norveške vojske izpuste na svobodo. Izjema velja samo za poklicne aktivne častnike in podčastnike, ki ostanejo v ujetništvu tako dolgo, dokler norveška vlada ne bo preklicala naloga, s katerim je pozvala Norvežane na boj proti Nemčiji. A tudi ti bodo smeli na svobodo, ako se bodo

Japonska z vsemi silami prizadevala, da se med tremi azijskimi državami sklene glede nizozemskih otokov, ako bi materna dežela postala vojno pozorišče, pameten sporazum

neve« daljši uvodnik o stališču Italije v sedanji sredozemski krizi. Članek si postavlja vprašanje, zakaj Italija še vedno vztraja na stališču »v vojni neudeležene države«. To vprašanje zanima Anglijo in Francijo. To vprašanje zanima Nemčijo, ki da ne more prav dobro razumeti italijanskega zadržanja. To vprašanje postavljajo v Zedinjenih državah Severne Amerike, kjer politično življenje kar odmeva od dogodkov okrog Italije. Pravega odgovora ne more nikdo dati. Kajti vse je odvisno od dokončne odločitve, ki jo bo sklenil Mussolini sam.

»In kaj hoče Mussolini?« to je veliko vprašanje, ki se vedno in vedno opet ponavlja. Nekateri pravijo, da se je Mussolini odločil za vojno in da igra grof Ciano pomirjevalno vlogo. To je mogoče, kajti sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem na Brennerju je imel drug značaj, kot pa lanski sestanek Ciano-Ribbentrop v Salzburgu. O tem vprašanju ugibljejo tudi po vseh evropskih prestolicah in elišimo najbolj različna mnenja.

»Journal de Geneve« navaja potem eno takšno mišljenje: Mussolini ni hotel vojne. Hotel jo je preprečiti. Ni bil zadovoljen, ko je bila napadena Poljska, za to ni hotel pristopiti s svojo armado in s svojim brodomjem. Tudi nevtralnosti ni hotel, tako, da kot velesila ohrani popolno svobodo in da v primerem trenutku uporabi svojo oboroženo silo za dosego svojih koristi. Toda takšen položaj ne more večno trajati. Če stoji s puško ob strani miru, tja do zaključka vojne, se mu lahko zgodi, da bodo na Italijo pozabili, ko bodo sklepali mir. Italija vidi, kako Nemčija sega po poročilih na vzhodu in na severu. To jo vznemirja. Italija do sedaj nima

„Sovjetska karta“

„Hamburger Fremdenblatt“ dolži Francijo, da hoče izigrati sovjetsko karto — Nova prizadevanja sovjetske vlade

Amsterdam, 9. majnika. t. Havas. Nizozemski listi poročajo iz Berlina, da tamkaj odločno zani- kajo vse tako imenovane »namene« proti Nizo- zemski. Pač pa se berlinski politični krogi — tako pišejo nizozemski poročevalci — mnogo bavijo s položajem na Slovaškem. Na slovaški meji je zbra- nih mnogo nemških čet. Posebno močna zbiranja so okrog Krakova. V Berlinu z zanimanjem opa- zujejo, da se je na primer začela Madžarska zaletavati v Slovaško, kar priča zadnji govor madžarskega zunanjega ministra grofa Csa- kyja, kjer madžarski državnik Slovaški naravnost grozi. To se dogaja ob istem času, ko prireja sovjetska vlada v Moskvi prijateljski sprejem odposlancem Slovačkov. ki so prišli tja na obisk. Nemški listi sicer ne pri- našajo nobenih poročil o tej »igri za Slovaško«, edino »Hamburger Fremdenblatt« je prinesel migljaj, češ

»francoska vlada hoče sedaj izigrati proti nam sovjetsko karto«, s čemer je list hotel pove- dati, da stoji za slovaškimi sprejemi v Moskvi roka francoske vlade, ki da bi sovjetsko karto rada izigrala še drugod.

Sovjeti in vstop Italije v vojno ob strani Nemčije

Stockholm, 9. maja. t. Moskovski dopisnik »Aftenbladet« pošilja svojemu listu zelo za- nimivo poročilo o stališču, ki so ga sovjetski poli- tični krogi zavzeli do najnovejših razvojev v Sre- dozemlju z ozirom na zadržanje in na težnje Italije.

Norveška poročila

Stockholm, 9. maja. AA. (Havas.) Po poročilu uradne norveške poročevalske agencije se je nor- veškim četam posrečilo v tesnem sodelovanju z letalstvom in topništvom pregnati sovražnika iz gorske pokrajine v dolini Gredarnu.

Nekje na Norveškem, 9. maja. (Reuter.) Poro- čilo norveškega vrhovnega poveljstva se glasi: V toku večerajšnjega dneva so naše čete utrdile po- ložaje, ki so jih zasedle. Pri Namsosu prodirajo majhni nemški oddelki počasi ter se vršijo borbe med patrolami.

Nemška poročila

Berlin, 9. maja. t. Nemško vojno poročilo se glasi: Nemški bombniki so pri Narviku napadli sovražnika. Napadli so tudi sovražne pomorske si- le in je bila pri tem potopljena ena sovražna transportna ladja s 7000 tonami. Zadelo jo je srednje velika bomba. Tudi na suhem je prišlo na več krajih do spopadov, ki so se jih udeleževala tudi letala.

V Skagerraku so naša letala uničila sovražno podmornico z bombami.

Na zahodnem bojišču nič novega

druga, kot Albanijo. Italijo vznemirja tudi angle- ško-francoska armada v Siriji in angleško-francosko brodogve v Sredozemlju. Italija sluti, da je ta obo- rožena sila — grožnja proti Libiji, proti Balkanu. Kadarkoli kdo namigne da se hočejo zavezniki iz- krcati v Sirijo postane Italija vsa nervozna. Kajti vse, kar se dogaja na Balkanu, briga Rim. To je ve- ljalo za stari Rim. To velja tudi za fašističnega Ta- ko gledajo na položaj v Mussolinijevi okolici.

Kadarkoli prihajajo kakšna vznemirljiva poro- čila iz Balkana, postaja zavezništvo z Nemčijo spet »jeklano očišče«. Nemška propaganda to modro iz- korišča in razširja poročila o vznemirjenju po Bal- kanu

Položaj bomo najbolj jasno opisali takole:

»Ako bi ena ali druga vojskujoča se stran- ka napadla Balkan, oziroma stopila na Balkan, potem bo Italija takoj stopila v vojno, da si zagotovi svoj delež. Ako pa Balkan ostane iz- ven sovražnosti, je mnogo verjetnosti, da se tudi Italija ne bo vojskovala.

Roosevelt v Rimu ni posređoval

Washington, 9. majnika. t. Havas. V zvezi s poročilom »New York Timesa«, da je namreč Roo- sevelt Mussoliniju ponudil posredovanje med Ita- lijo in Anglijo, je predsednik Zedinjenih držav po- blsnil časopisne agencije, da najbolj odločno za- nikajo to trditve, ki da se ne oslanja na nobeno stvarno dejstvo in je torej docela izmišljena.

»Imamo vtis,« pravi članek, »da sovjetska vlada gleda z nezadovoljnostjo na možnost, da bi Italija stopila v vojno ob strani Nemčije.« Sovjetska Rusija da je zadnje čase začela raz- vijati na Balkanu veliko gospodarsko podjet- nost, ki je bolj podobna gospodarski oten- zivi, naperjeni proti Nemčiji. Osebe, ki imajo stike z vodilnimi sovjetskimi krogi, celo nagla- šajo, da bi vstop Italije v vojno ob strani Ne- mčije pri sovjetski vladi lahko povzročil popolno spremembo dosedanje smeri v zunanji politiki. Sovjetska Rusija bi svojega sodelovanja z Nemčijo ne mogla nadaljevati, ako bi v zahvalo za to sodelovanje Nemčija Italiji dala svobod- no roko na Balkanu.

V sovjetskih krogih svoje nevolje nad Italijo tudi ne prikrivajo več, piše »Aftenbladet«. So- vjetski tisk se sicer še vzdržuje neposrednih izpa- dov na Italijo, toda moskovski listi zadnje dni radi podčrtavajo vlogo, ki jo je Italija imela v Španiji in ki je sovjetskemu ljudstvu ostala v slabem spo- minu. Švedski časniki menijo, da bi se nemško-sovjetski odnosi znali vprav pri italijanskem vprašanju poslabšati, in da je ta okoliščina zaen- krat neko poročilo za to, da bo južnovzhodna Evropa še nadalje uživala mir, čeprav ji živčni pretresi ne bodo prihranjeni.

Jugoslovansko odposlanstvo tri ure pri Molotovu

Moskva, 9. maja. AA. Tass: Predsednik sveta ljudskih komisarijev in komisar za zu- nanje zadeve Molotov je sprejel jugoslovansko gospodarsko odposlanstvo, v kateri so Milorad Djordjevič kot šef delegacije, pomočnik trgovinskega ministra dr. Obrad- dovič, podguverner Narodne banke dr. Mikič, ravnatelj zavoda za zunanjo trgovino dr. Bičanič, član izvršilnega odbora Narodne banke industrijskega g. Avsenek in svetnik zunanje ministrstva Marko- vič. Razgovor je trajal okoli tri ure.

London, 9. maja. b. Dopisnik »United Pressa« poroča, dab o v dveh do treh dneh podpisana jugo- slovanska-sovjetska trgovinska pogodba.

Sovjeti in Balkan

Moskva, 9. maja. b. Dopisnik »Columbian Broad Casting Corporation« poroča, da so mero- dajni politični krogi v Moskvi danes izjavili, da se bo Sovjetska Rusija takoj vmešala v vojno, če bi kakšna država napadla Romunijo, Bol- garijo ali Grčijo.

Sovjeti predlagajo Svedski in Finski nenapadalni pakt

Stockholm, 9. maja. t. Reuter. V vladnih kro- gih potrjujejo poročila, da je sovjetska vlada pred- ložila švedski in finski vladi, naj skleneta s Sovjetsko Rusijo nenapadalne pakte po vzorcu tistih, ki jih je Sovjetska Rusija zadnje leto skle-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zagrebaška vremenska napoved: Spremenljivo.

Politični zapiski

Vprašanje slovenske banovine

Zadnji govori ministra dr. Kreka so v marsičem razbistrili oči. Kljub temu, da se je zadnji čas pozornost vsega slovenskega naroda obračala na zunanje dogodke in na veliko in skrbno vneto na skupno jugoslovansko domovino, vendar le slovenski narod ne pozablja, kaj ima od svojih bratov terjati. Zato je govor slovenskega ministra bil toplo sprejet v vseh slovenskih krajih, ki prej ko slej zahtevajo biti deležni popolne enakopravnosti. Slovenci so v velikem delu bili že od nekdaj vajeni široke samouprave, ki je zlasti na Kranjskem bila pravi blagoslov ter najkrepkejša opora slovenskega življa v boju s pomembnejšim sistemom državnih oblasti. Delokrog oblasti samega kranjskega deželnega odbornika je bil večji kakor pa je danes delokrog zastopnika banske oblasti v tej ali oni banovini. Ta oblast je bila odgovorna ljudstvu in je zato bila tako globoko zasidrana v slovenskem narodu. Zato pa tudi Slovenci tako odločno zahtevamo, da postanemo deležni svojih samoupravnih pravic v svoji slovenski deželi, ki bo tako postala ne le najlepši biser Jugoslavije, temveč tudi njen najkrepkejši in najbolj zavedni branik.

Vsi za domovino

Kako nepričakovano vesel odmev je klic za obrambo domovine napravil po vseh krajih Jugoslavije, piše belgajski »Trgovinski glasnik« v svojem zadnjem uvodnem članku. Nato pa pravi: »Nas nenavadno veseli, da bodo, če se bo pokazala potreba, v brambi domovine tekmovali nezlomljivi junaki Srbije in Črne gore z brati s Hrvatskega, iz Bosne, Slovenije in drugih dežel. Vsi ti so skoro nekako navdahnjeni z zaupanjem v zmago ter z ljubeznijo do domovine. To pa je med najvažnejšimi, če ni morda sploh najbolj odločilen element viteške brambe in zmage. Ob enodušni volji naroda, ki se hoče krvavo braniti, smo prepričani, da si bodo dobro premislili vsi tisti, ki so ga hoteli morda napasti. Zelimmo samo to, da se po tej enodušni volji celega naroda poučijo tudi tisti drugi, ki se mu večkrat vsiljujejo za varuhe.«

Volivne priprave v Bosni

Zdaj po vseh občinah, ki spadajo v banovino Hrvatsko, postavljajo kandidatne liste za občinske volitve, ki bodo 19. t. m. Zanimivo je postavljanje list v tistih bosanskih občinah, ki zdaj spadajo k Hrvatski. Tako poročajo iz Konjice, da je tamkaj potrjena prva kandidatna lista z nosilcem dr. Ismetom Popovcem, okrajnim zdravnikom. To je skupna kandidatna lista Srbov in muslimanov brez Hrvatov. Tudi v občini Ostružac je postavljena srbsko-muslimanska lista. V Bugojnu so se začela pogajanja za skupno listo, ki bi bil poleg muslimanov in Srbov na njej tudi Hrvat od strani HSS. Imeli so v ta namen že več sej ter sestankov, ki pa so bili doslej vsi brezuspešni. Zdaj delajo svojo listo Srbi skupaj z muslimani brez Hrvatov. Tudi v Gornjem Vakufu pogajanja med Hrvatimi in muslimani še niso imela uspeha, vendar upajo, da se bo tu posrečilo sestaviti skupno muslimansko-hrvatsko listo. Mnogo pozornosti je povzročilo imenovanje mestnih svetnikov v mestu Travnik. Tukaj je bil poleg drugih za občinskega svetnika imenovan tudi odvetnik dr. Sulejman Alečković, ki je bil znan kot vnet borec za HSS ter navdšen Hrvat in priznan hrvatski pisatelj. Toda dr. Alečković je takoj po svojem imenovanju v listih podal javno izjavo, kjer pravi, da te časti ne sprejme, ker ga nihče za to poprej ni vprašal, ker nima časa in pa ker noče sedeti skupaj z nekaterimi gospodi, ki so tudi imenovani v mestni svet. Zaradi tega so zastopniki HSS započeli akcijo, naj bi dr. Alečković bil izključen iz HSS.

Volivno gibanje med Srbi v Dalmaciji

Hrvatski listi poročajo iz Šibenika: Med Srbi v severni Dalmaciji se razvija živahna agitacija za občinske volitve. Med Srbi agitirajo tele stranke: SDS, JRZ, zemljoradniki in tudi skupina, ki jo vodi bivši minister dr. Niko Novaković. Razen SDS vse druge skupine nastopajo s srbskim narodnim geslom. V tem oziru pa prekaša vse druge skupine dr. Novakovića, ki pa o njem sodijo, da je še danes prištel dr. Stojadinovića.

Hazardovanje Nemcev v Jugoslaviji

Glasilo mladinskega odseka nemškega Kulturbunda v Jugoslaviji »Schaffende Jugend« prinaša pod naslovom »Dan švabske matere« uvodnik, kjer med drugim navaja tele podatke: »Če pogledamo vrsto rojstev v naših občinah, vidimo na primer, da je v Avstinu bilo leta 1900 rojenih 486, toda leta 1939 samo še 139, v Novih Sovah leta 1900 137, leta 1939 pa le še 31, v Kleku leta 1900 rojenih 45, leta 1939 pa le 14, v Sekižu je leta 1920 bilo rojenih 18, leta 1939 pa 37, v Vrscu je leta 1880 bilo rojenih 507, leta 1939 pa le še 99. Take razmere pa so po večini v vseh naseljih, ponekod še mnogo huje. Zato moramo priznati, da imamo mi švabi kaj malo pravice praznovati materinski dan ter da tako praznovanje pomeni le zasmehovanje v pravem pomenu te besede.«

Starokatoličani med seboj

V odgovor na znane napade starokatoliškega zborovanja na voditelje starokatoliške cerkve pri nas je »škofijska pisarna Hrvatske starokatoliške cerkve v Zagrebu« uradno sporočila zagrebškimi listom daljši odgovor, ki iz njega posnemamo tele cetera: 1. Pri sklicevanju in organiziranju tega zborovanja so sodelovali zgolj taki ljudje, ki so že davno izgubili članske pravice v župi, ker niso izvrševali svojih dolžnosti. 2. Eden izmed njih (Marko Lončarič) je bivši svečenik, ki je bil s soglasnim sklepom cerkvenega zbora 22. maja 1937 odstavljen, ker je hotel izsiljevati cerkveno upravo. 3. Eden izmed njih je na podlagi pravomočne razsodbe kazenskega sodišča zaradi več kaznivih dejanj iz koristoljubja (razne goljufije in ponarejanje listin) sedel v robiji, zaradi česar je od strani cerkve izgubil zaupanje, ko je hotel kandidirati v župnijski svet. 4. Predsednik tega zborovanja Vladimir Šarič je izgubil po določilih čl. 15 zunanjih pravil pravico sodelovanja na župnih zborovanjih že leta 1933, ter si te pravice ni še vnovič pridobil. 5. Za mnogo njih, ki so se udeležili zborovanja, je utemeljen sum, da sploh niso pristaši starokatoliške cerkve. — Na koncu izjavi pravi, da bo starokatoliška škofijska nastopila zoper te ljudi tudi pred sodiščem.

Bolgarski poslanik naglašja prijateljstvo z bratsko Jugoslavijo

Belgrad, 9. maja. AA. Danes ob 17 je novi bolgarski minister na našem dvoristu Stojilov sprejel v salonih bolgarskega poslanstva predstavnike domačega tiska in jim podal sledečo izjavo:

Ker upoštevam pomen tiska, sem zmerom pogojal veliko važnost na bližnje sodelovanje, ki mora obstajati med diplomati in predstavniki tiska. Tako tesno sodelovanje je posebno potrebno med predstavniki Bolgarije in tolmači javnega mnenja v bratski Jugoslaviji.

Ker sem imel čast biti sprejet pri Nj. kralji. Vis. knezu namestniku, mi je posebno prijetno, da imam ta prvi sestanek z vami, vrednimi predstavniki tiska, in ker morem izraziti svojo zahvalo za lep sprejem, ki sem ga bil deležen v vaši lepi prestolnici. Meni je dobro znano, kakšno spoštovanje in zaupanje so uživali v bratski jugoslovanski zemlji moji spoštovani predhodniki in prijatelji iz rane mladosti, kakor sta Kiselevanov in Popov, in veselim se, ker mi je bila izkazana čast, da nadaljujem njuno uspešno delo za še tesnejše sodelovanje med dvema bratskima narodoma. Na ta način bom nadaljeval z delom kot izvršilec volje kralja Borisa in njegove vlade, ki je prežeta z iskreno narodno željo in odločeno, da gre odločno naprej po poti našega vzajemnega sodelovanja in zaupanja. S svojim poslanstvom začenjam v Belgradu v času, ko v Evropi plamti vojni požar, ki grozi zajeti in uničiti vso evropsko omiko.

Bolgarski narod, zbran okrog prestola svojega ljubljene in modrega vladarja, je popolnoma složen z vladjo prof. Filova, čigar zunanjo politiko, kakor vam je znano, vodi neomahljiva volja za ohranitev miru in nevtralnosti, kakor tudi trud, da bi se zajamčil mir v tem delu Evrope. Ta duh miroljubnosti bolgarskega naroda, ki globoko korenini v ljudski duši, se izraža v politiki bolgarske vlade, ki se trudi, da bi v vzajemnem sporazumu in medsebojnem spoštovanju sodelovala na tem, da se ohranijo dobri odnosi z vsemi balkanskimi državami, v prvi vrsti pa z bratsko Jugoslavijo, da bi se s tem ohranil mir na Balkanu. Iskreno sodelovanje in zaupanje med našima bratskima narodoma dobiva prav v tem času še večji pomen in smisel in jaz bom združil vso svojo silo za delo za zblizanje, ki se že tako srečno razvija, da bi postalo še močnejše jamstvo za napredek naših narodov. Zvest temu idealu, je bolgarski narod trdno prepričan, da mu bodo to njegovo stališče priznali in da mu bodo na isti način odgovarjali.

Iskreno in tesno sodelovanje med Jugoslavi in Bolgari je delo, za katero so potrebni naši skupni napor. V imenu tega dela apeliram na vaše sodelovanje, ker sem prepričan, da ste tudi vi prepojeni z duhom dolžnosti, ki jih moramo izvršiti, da delamo za srečno bodočnost naših dveh bratskih narodov in za miren razvoj Balkana.

Zahteve gostilničarskega kongresa

Delovanje kmetijskih zbornic v državi

Banjaluka, 9. maja. m. V Banjaluki je bil danes končan kongres gostilničarjev in zastopnikov gostinskih obrti. Na kongresu je bila sprejeta tudi resolucija, v kateri gostilničarji in hotelirji zahtevajo spremembo in dopolnitve zakona o obrtih, nadalje, da se še čimprej izdela uredba o sanaciji gostinske obrti, predvsem hotelirjev, in da se podeljevanje dovoljenj za gostinske obrti manjšega obsega zmanjša, da se zniža višina avtorskega ho-

norarja za 50%, da se ukine banovinska in občinska taksa za obiskovalce hotelov in letovišč, da se ukine taksa za policijsko nadzorsko službo. Končno zastopniki gostilničarjev iz vse države pozivljajo oblast, naj z vsemi sredstvi pobija hazardne igre po gostinlah in hotelih in da država in banovina zagotovijo potrebna sredstva za gostinske šole in da bodo zastopniki gostinskih obrti zastopani v upravnem svetu Narodne in Drž. hip. banke.

Mednarodna živinorejska razstava v Novem Sadu

Belgrad, 9. maja. m. Novosadska kmetijska zbornica je na današnji seji sklenila prevzeti razstavo živine v svoje roke. Sedaj pripravlja mednarodno razstavo živine, ki bo od 18. do 21. maja v Novem Sadu.

Cetinje, 9. maja. m. Kmetijska zbornica zetske banovine je na svojem zasedanju 2. in 3. maja ugotovila, da v tej banovini primanjkuje živeža

ter zahteva, da se izvede boljša organizacija za prehrano prebivalstva, da se čimprej zgradijo potrebna skladišča za hrano in da se ukine trošarina na vino in žganje.

Belgrad, 9. maja. m. Na današnji seji Kmetijske zbornice vrbaske banovine je bil izvoljen za predsednika zbornice Dušan Branković, dosednji komisar zbornice in bivši poslanec zemljoradniške stranke.

Konferenca v Belgradu

Belgrad, 9. maja. m. Pri ministru brez portfelja dr. Konstantinoviču je bila danes dopoldne konferenca, na kateri sta poleg dr. Konstantinoviča še sodelovala podpredsednik vlade dr. Maček in minister za vojno in mornarico armadni general Milan Nedić. Po konferenci se je dr. Maček s popoldanskim vlakom odpeljal v Zagreb.

Hrvatski kmetje v Belgradu

Belgrad, 9. maja. m. Kakor smo že poročali, je snoči uprizorila skupina hrvaških kmetov in kmetice, to so člani Seljačke sloge iz Čučarja pri Zagrebu, v dvorani Kolarčeve ljudske univerze »čučarsko svatbo«.

Predstavo so med drugim obiskali tudi zastopnik kralja kapitan I. razreda Pomonić, predsednik vlade Dragiša Cvetković ter ministri dr. Krek, dr. Lazar Marković, dr. Andres, dr. Budisavljević, dr. Čubrilović in mnogo drugih uglednih gostov. Hrvaški kmetje so pred polno zasedeno dvorano v Belgradu s svojimi nastopom želi velik uspeh.

Ureditev pokojninskega zavarovanja med Slovenci in Dalmacijo

Split, 9. maja. b. V Splitu je bila delegacija Pokojninskega zavoda in je proučila vsa vprašanja, ki se tičejo te ustanove. Ta delegacija je potovala v Zagreb v zvezi s pripravljanim uredbo o pokojninski razmejiti med Slovenijo in Dalmacijo. Rešiti se morajo še številna vprašanja, predvsem pa vprašanje plačilnih viškov, ki se morajo sorazmerno vložiti v nepremičnine v Primorju. Uprava Pokojninskega zavoda v Ljubljani bo stavila, tako se sliši, na razpolago odboru delegatov v Splitu nad 8 milijonov din, ki odpadejo na Primorje od sredstev, ki so razpoložljiva za porabo v nepremičnine. Zavod bo vložil to kvoto, ki pripada Primorju, v Splitu, Šibeniku, na Sušaku in v Dubrovniku z ozirom na število članstva. Tako bo uporabil za nepremičnine na Sušaku in v Dubrovniku 1 in pol milijona din, v Šibeniku 1 milijon din, v Splitu pa 4 milijone din.

Slovenci v Zagrebu

Zagreb, 9. maja. b. Snoči je bil v društvenih prostorih Narodnega doma letni občni zbor Slovencev, zbranih v Narodnem domu. Zborovanje je vodil vseuč. profesor dr. Zarnik, ki je predsednik tega društva. Z občnega zbora so bile poslane pozdravne brzojavke Nj. Vel. kralju, banu banovine Hrvatske dr. Subašiću in podpredsedniku vlade dr. Mačku. Poročila so bila soglasno sprejeta. Pri tej priliki je bilo ugotovljeno, da je v Zagrebu okoli 20—30.000 Slovencev, v tem društvu v Narodnem domu pa je vpisanih komaj dva tisoč članov, od katerih plačuje članarino le 350.

Osebnice novice

Belgrad, 9. maja. AA. V imenu Nj. Vel. kralja, z ukazom kr. namestnikov in na predlog zunanjega ministra so bili premešeni: Milivoje Naumović, svetnik 4-1 v zun. ministrstvu za svetnika iste skupine pri poslanstvu v Londonu, Radoslav Mitrović, svetnik 4-2 v zun. ministrstvu za generalnega konzula iste skupine v Valoni, Slobodan Godjevac, generalni konzul 4-2 v Valoni za svetnika iste skupine v zun. ministru dr. Ivan Frančeš, svetnik 4-2 v zun. ministru za svetnika iste skupine pri poslanstvu v Londonu, dr. Slavko Rajković, tajnik 5. skupine pri poslanstvu v Sofiji za tajnika 5. skupine v zun. ministru.

»Ljubljano« dvigajo

Šibenik, 9. maja. b. Jutri ob 10 dopoldne bodo izvršili prvi poskus, da uravnajo rušilec »Ljubljano« na morskem dnu. Če se to posreči, bodo rušilec kmalu dvignili nad morsk gladino. Teža, ki jo je treba premagati na dnu morja, znaša 300 ton.

Pogoji za francoske stipendije

Beograd, 9. maja. AA. Kakor prejšnja leta, je francoska vlada tudi letos sklenila podeliti jugoslovanskim profesorjem in študentom več stipendij za nadaljevanje njihovih študij na Francoskem v šolskem letu 1940-41. Pogoji za stipendijo so tle:

1. Kandidati morajo biti jugoslovanski državljani.
2. Imeti morajo diplomski izpit ali pa diplome z izpiti, ki so diplomskemu izpitu enakovredni. Študenti umetniških šol lahko prilože namesto teh diplom potrdila ravnatelja svoje šole.
3. Kandidati morajo dokazati, da dobro poznajo francosčino. Potrdilo o tem morajo dobiti od glavnega tajnika francoskega instituta v Belgradu ali od ravnateljev institutov v Zagrebu ali Ljubljani, ali pa od francoskega konzula, ki je najbližji kraju, kjer prebivajo.
4. Kandidati morajo predložiti prošnjo s potrdilom rektorja tistega vseučilišča, kjer so si pridobili diplomo; to prošnjo morajo izročiti z vsemi potrdili francoskemu poslanstvu. Prošnja s potrdili mora imeti: a) prošnjo na francosko poslanstvo v Belgradu, napisano v francosčini in podpisano po kandidatu; b) formular v dveh izvodi, izpolnjen in podpisan po kandidatu, potrjen po dekanatu in podpisan po enem profesorju fakultete in po glavnem tajniku francoskega instituta ali pa francoskega konzula; c) prevod diplome, overjen po prizadeletni fakulteti; d) vse dokumente, kakor n. pr. teze, brošure ali dela, ki jih je kandidat objavil, ali pa druga potrdila, ki jih je ugotovila biti komisiji potrebna. Na teh potrdilih niso potrebni nobeni koliki; e) Kandidati-profesorji morajo priložiti dovoljenje svojega predstojnika, da se jim dovoli potrebni dopust.

Kandidati dobe formularje in vse potrebne informacije na rektoratu vseučilišča.

Belgajске novice

Belgrad, 9. maja. m. Belgajski nadškof dr. Uješić potuje te dni v Petrovgrad, kjer bo o binokostnih priznkih delil zakrament sv. birme. Z njim potuje tudi apostolski nuncij msgr. Felice.

Zagrebske novice

Zagreb, 9. maja. b. Danes je bila pri mestnih podjetjih redna seja, kateri je prisostvoval tudi poverjenik zagrebške občine Starčević. Na tej seji so razpravljali o velikem investicijskem programu kot posojilo od SUZORja. Program je bil svoječasno izdelan in je sedaj popolnoma spremenjen.

Morilec obsojen na dosmrtno ječo

Belgrad, 9. maja. m. Okrožno sodišče v Belgradu je danes izreklo razsodbo nad roparskim morilec Dordjem Manevićem, ki je pred nekaj meseci v Belgradu umoril Tanasija Popovića, stavega Grka, ter mrtvega razkosal in stlačil v kovček. Manević je bil obsojen na dosmrtno ječo.

Dr. Ilija Jukić novi pomočnik zunanjega ministra

S kraljevim ukazom je bil imenovan za pomočnika zunanjega ministra dr. Ilija Jukić, do sedaj naslovni poslanik v Čile in načelnik odseka za tisk v zunanjem ministertvu.

Novi pomočnik zunanjega ministra se je rodil 10. aprila 1901 v Doljem Svilaju v kraju Gradačac na Hrvatskem. Maturiral je v Banjaluki, nakar je odpotoval v Pariz, kjer je študiral pravo in politične nauke. Končal je šolo za politične nauke in pravne študije, nakar se je vrnil v domovino in bil l. 1924 sprejet v zunanje ministertvo kot pripravnik. L. 1928 je bil poslan v London kot pisar poslanstva, na to pa kot tretji tajnik poslanstva. V Londonu je ostal do l. 1932, ko se je vrnil v Belgrad. Službo v ministertvu je zapustil l. 1934 in je z dr. Vilderjem izdal politično revijo »Pogledi«. Pozneje je bil zunanjepolitični urednik v »Hrvatskem Dnevniku«, zunanjepolitični svetovalec dr. Mačka in Hrvatske seljačke stranke. Ko je bila sestavljena vlada narod. sporazuma, je postal dr. Jukić kabinetni šef podpredsednika vlade dr. Mačka. V februarju je bil imenovan za poslanika v Čileu s službo v ministertvu kot načelnik oddelka za tisk. S tega mesta je bil sedaj postavljen za pomočnika zunanjega ministra.

Novemu pomočniku k njegovemu imenovanju čestitamo!

»Obzor« in g. Ljotić

Zagrebski Obzor se v političnem članku bavi s propagando g. Ljotića, ki je voditelj znane nacionalistične organizacije Zbor. Na naslov tega moža piše Obzor med drugim: »Le popolno nepoznavanje razmer v banovini Hrvatski ali pa neozdravljiva stankarska zgrizenost more trditi, da so razmere pri nas s stališča splošnih državnih interesov bile pred 26. avgustom ugodnejše kakor sedaj. Če g. Ljotić ne živi docela zaprt od sveta, bi moral vedeti, kaj so široke hrvatske narodne plasti in sploh ogromna večina Hrvatov občutili do državnih oblasti pred 26. avgustom, pa bi si nikdar ne upel trditi, če mu je kaj do slovesa resnega človeka, da so bili prejšnji režimi boljši za ugled države... Le vprašamo se, v kakšnem stanju bi bile danes državne oblasti in z njimi Jugoslavija, ko bi bil ugled države tak, kakršen je bil pod prejšnjimi režimi. G. Ljotić piše, da hrvatsko vprašanje kljub 26. avgustu še danes ni rešeno, da pa je zato država razdeljena vsaj na dva dela. Res je, da hrvatsko vprašanje še ni končno rešeno, marveč bo šele takrat, ko bo država končno urejena. Nihče tudi ne trdi, da bi bilo hrvatsko vprašanje že rešeno. Toda čeprav še ni rešeno, pa je politično dejanje od 26. avgusta psihološko docela spremenilo široke hrvatske plasti v korist državne celote in skupnega narodnega življenja s Srbi... Če je g. Ljotić res pri srcu Jugoslaviji kot enakopravna skupnost Srbov, Hrvatov in Slovencev in če ni zakrinkan velikosrbski šoven, mora vsekakor ta dejstva priznati. Če razmer na Hrvatskem ne pozna, naj pride v naše kraje, kjer se bo prepričal, da so njegova poročila lažniva in tendenciozna ter da z njimi silno škoduje tudi splošnim državnim ter tudi dobro umevnim srbskim interesom.«

20 letnica nemškega Kulturbunda

Novosadski »Dan« sporoča: »V nedeljo, dne 12. t. m., bo v Novem Sadu 20 letnica »Švabsko-nemške prosvetne zveze Kulturbund« v dvorani Habaga. Začetek slavnosti je določen za 11. dop.

»Sovjetska karta«

(Nadaljevanje s 1. strani)

nila s baltičskimi državami. Sovjetska Rusija predlaga, da bi v okviru takšnih pogodb pristala na to, da se Aalandsko otočje oboroži in utrdi s skupnim sodelovanjem vseh treh držav, Rusije, Švedske in Finske. Finski vladi pa je predložila, da bi bila pripravljena vrniti Finski del Karelije, ako takšno pogodbo podpiše.

Švedska vlada sovjetske predloge sedaj proučuje in imajo vtis, da jim ni nenaklonjena. Švedska namreč stoji pred izbiro, da pride pod nemški ali pod sovjetski vpliv in bo rajši izbrala sodelovanje s Finsko in Sovjetsko Rusijo.

Anglija se tudi pogaja s Sovjetsko Rusijo

London, 9. maja. aa. Havas. Kot se izve na merodajnem mestu, je o priliki današnjega sestanka med zunanjim ministrom lordom Halifaxom in sovjetskim veleposlanikom Majskim predal lord Halifax sovjetskemu veleposlaniku pripombo angleške vlade k zadnji notji sovjetske vlade glede možnosti trgovinskih pogajanj med obema državama, ki naj bi dovela do ugodnega sporazuma. Po poročilih z merodajnega mesta so angleški merodajni krogi opozorili sovjetsko vlado, da je treba številne točke v zvezi s pogajanih boli natančno določiti.

Roosevelt zmaguje

London, 9. maja. b. Pristaši predsednika Roosevelta, ki se zavzemajo za njegovo ponovno izvolitev, so izvojevali v Kaliforniji krasno zmago in dobili 44 delegatov za delno skupščino demokratske stranke. Ta zmaga nadkriljuje številne zmage Rooseveltovih pristašev v štirih ostalih državah. Dosedanje volitve so bile v Alabami, Indijani, južni Dalati in Floridi Pri vseh teh volitvah so s precejšnjo večino zmagali pristaši g. Roosevelta.

Vojaške slovesnosti v Rimu

Rim, 9. maja. AA. Stefani: V proslavo imperialnega dneva na Beneškem trgu, se je vršila tudi vojaška proslava. Pri tej priložnosti je Mussolini razdelil odlikovanja tistim, ki so se odlikovali s svojo hrabrostjo v abesinski in španski vojni. Po slovesnosti je na Beneškem trgu zbrano ljudstvo dolgo vzklikalo Mussoliniju, ki se je večkrat pokazal na balkonu.

Mussolini je z balkona takole ogovoril zbrano ljudstvo: »9. maj 1939 je velik dan v zgodovini domovine. To je dan zmage, blesteče kakor sonce.

Drobne novice

Berlin, 9. maja. AA. DNB. Francoski tisk sedaj priznava, da je bila francoska križarka »Emil Berthe« težko poškodovana o priliki nemških letalskih napadov pri Namsosu. Križarka je bila spuščena v morje leta 1938 in ima 5886 ton Posadka znaša 567 moč. Križarka je nosila 200 min in dve letali.

Le malo je manjkalo da Chamberlain ni padel

Toda razburjenje v Angliji je takšno,
da je sedaj odstop vlade neizogiben

Debata pri lordih

London, 9. maja. AA. Reuter. V toku večerajšnje debate v domu lordov je pred končno besedo zunanega ministra lorda Halifaxa spregovoril maršal letalstva lord Trenchard, ki je med drugim dejal, da nikakor ne more verjeti glasovom, da bi bili Nemci odločeni poskusiti izkreniti se na angleških otokih. Govornik je dejal, da bi Nemci pri takem poizkusu riskirali znaten del svoje državne oborožene sile in da navzile temu ne bi imeli nobenih izgledov na uspeh. Naglasil je med drugim ogromno premoč Anglije na morju in sposobnost angleškega letalstva, ki je v zadnjih borbah na Norveškem pod najbolj neugodnimi okoliščinami in brez letališč na licu mesta pokazalo kaj zna.

Govor lorda Halifaxa

V nadaljnjem toku svojega večerajšnjega govora v domu lordov je dejal lord Halifax med drugim:

Stopili smo v najtežjo borbo, ki je nastala za našo državo v toku njene zgodovine. Ta borba zahteva tudi zadnjo iskro naše energije, zahteva višek onega, kar lahko damo glede materialne, razumske in duševne sile. Posebno je treba napraviti konec nevarni iluziji, da ni daleč do zmage. Kdor misli, da bi se s strateškimi čudeži lahko doseglo kakšne odločilne spremembe, bi se moral zelo varati. Lahko rečem, da od samega začetka nisem skrival svojega mnenja, da moramo v tej borbi prebrzdati ogromne težave in prenesti velike napore. Nikoli nisem skrival svojega mnenja, da zavisi naš uspeh v tej borbi od sposobnosti, ki jo bomo pokazali, od vztrajnosti in od samozvesti. Zunanji minister je nato govoril o novih dolžnostih, ki jih je prevzel Churchill. Lord Halifax izraža ob tej priložnosti upanje, da bodo novi sklepi prinesli veliko koristi za nadaljnjo vojskovanje. Predsednik vlade bo vsekakor temeljito preučil vprašanje izpolnitve dosedanjih metod preskrbe države. Lord Halifax je govoril nato o predlogih za ustanovitev novega ožjega vojnega kabineta, katerega člani naj ne bi vodili svojih rednih resornih dolžnosti, da bi se popolnoma lahko posvetili vodstvu vojni.

Debata v domu lordov se je vzdržala brez glasovanja.

V spodnji zbornici

London, 9. maja. t. Reuter. Kot zadnji vladni govornik se je po srditem neurju, ki se je razlilo nad glavami vlade oglašil mornariški minister Churchill. Značilno je bilo, da tudi on ni bil več deležen tistega navdušenega sprejema, kot je bilo v navadi do sedaj. Zbornica je bila kakor zbičana od raznih govornikov, ki so kritizirali vladno in njeno pustolovsko početje na Norveškem.

Govor Churchilla

Churchill je v svojem govoru duhove nekoliko pomiril. Začel je takoj z Norveško. Dejal je, da je Anglija tamkaj bila poražena, da tega ni treba prikrivati, toda krivda ni na sedanjih vladah, marveč na 5 letih pred vojno, ko so vlade zanemarjale vprašanje oboroževanja. Anglija je v pogledu letalstva slabša od Nemčije. Pet let nemarnosti je zadostovalo, da se do danes niso mogli dočeti enake moči, kot jo ima Nemčija v zraku. Obsojeni smo, da bomo morali prenašati še hude težave, dokler ne bomo dosegli premoči v zraku. Letalstvo je važen činitelj v sedanji vojni, važnejši, kot je bilo v zadnji svetovni vojni.

Churchill je na to razlagal, da je prav za prav letalstvo preprečilo, da Anglija v Skagerraku ni mogla poslati svojega velikega vojnega brodogra. Letala bi ga bila napadla in škoda bi lahko bila večja, kakor korist. Za to so v Skagerraku poslali samo podmornice, ki so storile, kar so pač mogle storiti. Nemci so v Skagerraku izgubili vsaj 8.000 mož. Tudi napad na Trondhjem bi bil riskantna zadeva zaradi letalstva. On ni postopal po lastni glavi, ko je odsvetoval napad na Trondhjem z velikimi morskimi silami. Vse, kar je bilo podvzeto na norveških bojiščih, je bilo podvzeto na podlagi strokovnih mnenj in po soglasnem sklepu vseh prizadetih ministrstev in vojaških činiteljev. Ostane pa še vedno vprašanje, ka bi se zgodilo, če bi bil Trondhjem tudi zavzel. Ali bi ga bili mogli držati, ko so Nemci v Oslu že imeli 120.000 mož in ogromno število letal? Tako nas tepe naša številna slabost v pogledu letal, slabost, ki je za enkrat naša premoč v kvaliteti letal in drznosti letalcev ne more odtehtati.

Churchill je tudi povedal nekaj številk o pomorskih izgubah Anglije v norveški vojni. Dejal je, da Nemci trdijo, da so uničili ali onesposobili 11 oklepov, med tem ko je resnica, da sta bili po-

škodovani le dve oklopnici in še ti nista zapustili službe. Nemci trdijo, da so poškodovali tri nosilce letal, toda poškodovana je bila samo ena in še ta je ostala v službi. Nemci trdijo, da so ali potopili ali poškodovali 28 križark. Res je, da je bila poškodovana samo ena protiletalska križarka. Res je, da smo izgubili 4 rušilce in 11 patrolnih ladij. Glede človeških žrtev smemo reči, da so nemške izgube na morstvu 10 krat večje od naših.

Na koncu je govornik pozval zbornico, naj vladi zaupa.

Glasovanje 281 : 200

Ob 11. uri po noči je bilo glasovanje na predlog delavske stranke. Za Chamberlaina je glasovalo 281 poslancev, proti njemu pa 200. Rešila ga je torej samo disciplina konservativne stranke, katere predsednik je. A še od konservativcev jih je mnogo glasovalo proti njemu.

Izid glasovanja je bil sprejet z viharimi medklici. Opozicija je vpila: »Naj vlada odstopi! Naj gre v božjem imenu!« *Vladni poslanci pa so začeli peti narodno himno. Trušje je trajalo dolgo časa. Medtem so se ministri porazgubili po hodnikih parlamenta.*

Odmev v Angliji:

»Mrtve roke ne morejo krmariti
imperija skozi viharje«

London, 9. majnika. t. Reuter. Današnji jutranji listi na prvih straneh izžarevajo vtis sinočnjega glasovanja v parlamentu, ko je bil Chamberlain skoraj strmoglavljen in se je rešil le, ker je njegova stranka držala kolikor toliko disciplino. Toda odšel je iz zbornice z očitnim moralnim porazom. Vsi listi podčrtavajo zelo svobodnomno, da je vlada izgubila na ugledu in da bi bilo najbolje, če bi se umaknila. Konservativni »Daily Mail« *daje vladi nasvet, naj gre. To ji bo samo v čast. Liberalni »News Chronicle« napoveduje za najbližji čas novo vladno, toda takšno, da bodo mogli v njej sodelovati labouristi in liberalci. Chamberlain naj se umakne. Najhušji v svojem pisanju je »Manchester Guardian«, ki pravi, kako da je mogoče, da se ministri izgovarjajo, da ni dosti letal in dosti orožja, ko pa je leta in leta, odkar imamo Chamberlainovo vladno,*

Chamberlain bo le odstopil

London, 9. maja. b. Davi so se v Londonu razširile govorice, da namerava ministrski predsednik Chamberlain po glasovanju v poslanski zbornici, na katerem je ministrski predsednik v pretekli noči nobil slabo večino, odstopiti. Novica uradno še ni potrjena. Chamberlain se je danes dopoldne posvetoval s svojimi najbližjimi sodrujmi o političnem položaju, ki se je razvil po večerajšnji razpravi v poslanski zbornici. Chamberlain je v teku dopoldneva v buckinghamski palači kralju poročal o položaju.

London, 9. maja. t. Na sestanku, ki ga je imel z voditelji delavske stranke, jih je Chamberlain vprašal, če bi hoteli vstopiti v novo vladno, ki bi bila pod njegovim predsedstvom. Nadalje jih je vprašal, če bi bili pripravljeni vstopiti v vladno pod predsedstvom kakšnega drugega člana konservativne stranke. Delavski voditelji so mu odgovorili, da ne morejo vstopiti v nobeno vladno, ki bi ji predsedoval Chamberlain. Enak odgovor je Chamberlain dobil tudi od liberalne stranke. Odgovor na drugo vprašanje, če bi hoteli vstopiti v kakšno novo vladno brez Chamberlaina, pa bodo zastopniki delavske stranke dali šele po konferenci stranke, ki se začne jutri v Bournemouthu. Iz gornjega se vidi, da se je Chamberlain odločil, da odstopi, ako bi mu sledila vlada, v kateri bi sodelovale vse stranke. Halifax in Churchill sta bila pri tem sestanku navzoča. Novih razvojev nocoj ne pričakujejo.

Delavska stranka bi vstopila v vladno, če ...

London, 9. maja. t. Reuter. Delavska stranka (labour party) je sklicala svoj letni občni zbor v Bournemouth za dan 13. maja. Na tej konferenci bo padla tudi odločitev o tem, če se naj delavska stranka udeležiti sodelovanja s kakšno koncentracijsko vladno, ali če naj ostane v opoziciji. V Londonu se po zaključku debate v spodnji zbornici, kjer je vlada odnesla tako pičo zmago, da jo lahko šteje kot poraz, vedno bolj utrjuje mnenje, da naj obe opozicijski stranki vstopita v novo vladno. Morda bo že Chamberlain sam stavil tozadevno po-

stalo na milijone in milijone delavcev v brezdelju. Več let imamo Chamberlaina na čelu vlade, pa pogledite, v kakšnem položaju se nahajamo. Nikdar ne bomo organizirali imperija tako, da bi odnesel zmago v tej vojni, dokler bomo imeli tega človeka in njegove ljudi na krmilu države. Kako naj mrtve roke krmarijo ladjo v tako viharnih dneh? Tudi glasilo ministra za dominione Edena »Yorkshire Post« *srdito napada vladno in pravi, da je Anglija kolikor se tiče vojne pripravljenosti, daleč zadaj za Nemčijo. Krivdo nosijo tudi Chamberlain in njegovi sodelavci, čeprav ni mogoče reči, da so krivci samo oni. Danes plačujemo visoke cene za brezbriznost, ki smo jo leta in leta dopuščali v pogledu obrambe imperija.*

Odmev v Franciji:

»Poraženi general je
onesposobljen«

Pariz, 9. majnika. t. »United Press«. Francoski tisk, ki je dal mnogo prostora debati v angleškem parlamentu, se v vsebino krize ne spušta. Le »Figaro« *objavlja nekaj opazk k tej debati in prosi za odpustanje, če mora pri tej priložnosti opomniti na izrek velikega vojskovodje v zadnji svetovni vojni maršala Focha, ki je pri neki priliki dejal: »Eden prvih vojaških zakonov je ta, da je general, ki je bil poražen, za nadaljnje vodilne vloge onesposobljen.«*

Pariz, 9. maja. b. Tudi v Franciji je izid glasovanja v angleški poslanski zbornici zbudil največjo pozornost. Ministrski predsednik Reynaud je bil davi ob 9 v Elizejski palači, kjer se je razgovarjal s predsednikom republike Lebrunom. Takoj nato se je na Quai d'Orsay sestala francoska vlada, ki se je posvetovala dve uri o položaju, nastalem po glasovanju v angleški poslanski zbornici.

Popoldne ob 4 je bila seja v Elizejski palači pod predsedstvom predsednika republike Lebruna. Zanimivo je, da je »Paris Soir« *v svoji snočnji številki ugotovil, da je danes položaj v Londonu prav takšen, kakršen je bil v Parizu pred odstopom Daladierove vlade.*

Odmev v Ameriki

Washington, 9. maja. AA. Reuter. Nepričakovano majhna večina, ki jo je dobila angleška vlada v zbornici, razlagajo kot obsodbo politike angleške vlade glede vojne na Norveškem. Glasovanje v zbornici je znak, da je angleška zbornica istega mnenja kot izvenstvo, da angleška vlada ni pokazala dovolj moči pri vojskovanju. V washingtonskih krogih smatrajo, da pomeni dejstvo, da je 200 poslancev glasovalo proti Chamberlainu, da so nezadovoljni tudi konservativci, ki so s tem molče obsodili politiko angleške vlade. V političnih krogih smatrajo, da morajo po takem glasovanju v zbornici nastati spremembe vlade v najkrajšem času. Nova vlada naj bi bolj energično vodila vojno.

mdbo delavski stranki, vendar pa ni verjetno, da bi delavska stranka hotela v ladjo, ki jo krmar Chamberlain, marveč bo zahtevala popolnoma novo vodstvo. Ponekod se oglašajo tudi trditve, da bo Chamberlain odstopil sam in tako napravil prostor za novo vladno na širši podlagi.

Ze imena novih ministrov

Londonski jutranji listi pišejo, da bo Chamberlain še danes odstopil. Za novega predsednika vlade omenjajo Lloydja Georgea, ki ima sedaj že 77 let, za podpredsednika pa bo imenovan Winston Churchill, ki bo obenem predsednik vojnega sveta in bo vodil vse vojne operacije na kopnem, na morju in v zraku. Pravosodni minister bo vodja liberalcev sir Archibald Sinclair, za ministra za narodno oskrbo bo imenovan delavski prvak Morrison. Prav tako bo v vladno vstopil tudi bivši zunanji minister Anthony Eden, za prvega lorda admiralitete pa bo ponovno imenovan Duff-Cooper, vojno ministrstvo pa bi prevzel Hore Belisha.

Ni res

Budimpešta, 9. maja. AA. MTL. Na madžarskem merodajnem mestu izjavljajo, da so popolnoma netočne in popolnoma izmišljene od začetka do kraja vse vesti, ki jih je širil list neke sosedne države o tem, da je Nemčija zahtevala od Madžarske dovoljenje za prehod njenih čet. Te in podobne vesti izvirajo iz navadne zlohotnosti.

Rim, 9. maja. AA. Diplomatični urednik agencije Stefani nastopa proti raznim vestem, ki jih glede Italije širi angleški tisk, posebno pa Daily Herald in Times. Med vestmi je treba posebno naglasiti one, v katerih se govori, da Italija baje ogrožja Jugoslavijo in Grčijo, ter vesti da se je vršil sestanek med predstavnikmi nemškega in italijanskega generalnega štaba, kakor tudi vesti o neki demarši zaveznikov pri uradnih predstavnikih Italije, naj bi Italija precizirala svoje stališče pred 16. t. m. Vse te vesti, ki so v glavnem angleškega vira, so tendenciozne.

Romunija se pripravlja na vojno — ali pa za čim večji izvoz v Nemčijo

Bukarešta, 9. maja. t. Rador. Vladno poročilo pravi, da je vlada sklenila postaviti pod nadzorstvo prodajo in nakup vseh vrst goriv, to so les, premog, petrolej, nadalje nakup in prodajo vseh vrst žita in druge ljudske in živinske hrane. Razlogi za te ukrepe so narodno-obrambena značaja. V inozemskih diplomatskih krogih razlagajo te ukrepe kot prve korake za organizacijo velikih skladišč za vse potrebščine, ki bi jih potrebovala vojska v primeru vojne, a tudi civilno prebivalstvo. Nekateri trdijo, da imajo ti ukrepi še druga ozadja in da hoče romunska vlada dobiti na razpolago večje količine določenega blaga, ki ga hoče v večji količini poslati Nemčiji.

Kdo naj začne prvi

London, 9. maja. t. Reuter. V tedenski reviji »Weekly Magazine« *nasvetuje neki nepodpisani strokovnjak v letalskih vprašanjih, da naj Anglija prične z letalskimi napadi na Nemčijo. »Nemčija nam prav gotovo ne bo prizanesla. Nemčija nas bo prav gotovo bombardirala. Zato je potrebno, da ji ne damo izbrisa časa, marveč da jo prehitimo mi. Vojno moramo zanesti v Nemčijo samo, da bo tamkaj zasejala strah. S hitrimi, zaporednimi in neprestanimi bombnimi napadi recimo na nemške prometne zveze, na ceste in železnice kakor tudi na municijske tovarne in tovarne za orožje, predvsem tovarne za letala in letališča sama bomo prevzeli vodstvo v borbi in sovražnika prisilili k*

Marija v vojski

Večno staro in večno novo je trpljenje in bolečina. V bistvu je trpljenje trpljenje vedno podobno, čeprav nastopa v raznih oblikah in čeprav ga človek na različne načine javlja: enkrat z glasnimi tožbami, drugič s tihimi vzdihljaji; enkrat ga občuti kot duševno stisko in drugič zopet kot telesno bolečino.

Kakor je trpljenje staro in vendar vedno novo, v bistvu pa vedno enako, tako najde ubogi človek v bistvu tudi vedno isto pomoč v težavah, pa čeprav mu prihaja pod raznimi podobami. Kadar pa človek ne ve nobenega izhoda več, potem se rado zgodi, da dvigne svoj pogled k večnim zvezdam in od tam pričakuje pomoč.

Marijo kličemo za Kraljico miru. Kot Kraljica miru nam gotovo nikdar ni tako blizu, kakor v težkih vojnih časih. Da bi pač vsem bila v pomoč in brambo, ki so si miru želeli in se zanj prizadevajo, pa zdaj strašna vojna divja po njihovi domovini in pustoši njihova ognjišča!

Ko je po veliki francoski revoluciji vsa Evropa polagoma zaplavala v vojno in so stiskani narodi bolj in bolj hrepeli po mirnem življenju, se je začelo veliko gibanje za čiščenje Matere božje, na katero so izmučeni narodi vedno bolj goreče naslavljali svoje prošnje, da bi jim izprosila miru. V tej dobi se je prvič zgodilo, da so lavretanskim litanijam pričeli dodajati prošnjo: »Marija, Kraljica miru, prosi za nas.« *Prvič vidimo to prošnjo zapisano v nekem francoskem katekizmu iz l. 1792. V zadnji svetovni vojni pa je papež Benedikt XV. 5. maja 1917 tej prošnji lavretanskih litanij dal splošno veljavo za vso katoliško Cerkev. V odluku velikega mirovnega papeža bemo med drugim: »Naj bi se k Mariji dvigali vzdihli vseh plemenito mislečih src, kajti ona je Mati usmiljenja in po dobroti božji vse-mogočna. Naj bi se k njej dvigale goreče prošnje na vseh koncih sveta, v veličastnih svetiščih, kakor tudi v najmanjših kapelah, v prestolnicah in v hišah velikašev, kakor tudi v najmanjših kočah. K njej naj se zaupljivo obrne vsaka verna duša, kjer koli prebiva: pa naj bo to na s krvjo napolnjenih bojiščih in na širokem morju, ali pa so to dobre matere in neveste ter nedolžni otroci, ki prosijo za svoje drage.«*

Cim večja je stiska okrog nas, tem bolj milo nam sveti dobra zvezda skozi oblake. Njena mila svetloba se z materinsko nežnostjo smehlja in prinšaša upanje potrjim dušam. V srce se naseli nova moč in nova dobrota, ki je celo močnejša, kakor smrt in uničenje, s katerim nova uničevalna sredstva moderne vojne groze ubogemu človeku.

V peklju pred Verdunom v letu 1916 se je zgodilo, da je bil položen prvi kamen za cerkev, posvečeno »Naši ljubi Gospe mrtvega moža.« *Izraz »pekljo pred Verdunom« *moramo razumeti dobesedno, ker je to bila strašna resničnost. Na desetine stirijskih kilometrov ozemlja je bilo popolnoma razkopanega in preoranega z najtežjimi izstrelki, tako da zemlja ni več bila trdna, ampak se je sama posipala in rušila kakor amorfna kaša. Godzovi so bili podrti in do najglobljih korenin iztrebljeni. Cele vasi in mesta so izginila s površja zemlje. Groza in uničenje sta kakor dve naravnii sili zagospodovali nad strašno pokrajino. Tudi jarki in zaklonišča niso mogla več nuditi čeprav le skromnega varstva. Vse okrog sami granatni lijak, vse okrog samo eno brezmejno pokopaljšče. V tej strašnotni zapuščeni in brezmejni bedi se je do skrajnosti izmučena človeška duša spet spomnila že davno izvenenih glasov in pozabljenih molitev iz otroške dobe. Drobnj odlomki krščanskega nauka, spočetka brez vsake medsebojne zveze, so si pričeli utirati pot v spomin in zavest do smrti izmučenih junakov. Obledela slike, ki so spominjale na prvo sveto obhajilo in na družinsko pobožnost pred Marijinim oltarjem so začele vstajati iz preteklosti in porajati v dušah novo spoznanje. V oni strašni duševni stiski je dozorelo v srcu spoznanje, da bi samo višja sila še mogla pomagati. In polagoma se je iz tega spoznanja in novega hotenja izobličila podoba Matere božje. Ubogi vojak so se po toliko letih spet zavedli, da imajo dvoje mater: eno telesno in drugo duhovno mater. In ti dve podobi sta se strnili v eno samo milo sliko, v sliko matere. Celu v smrtnem boju so ponavljali: klic »Mati Marija, pomagaj!« *Celu nemški vojaki so poročali, da so slišali v francoskih vrstah večkrat vzkliče: »Marija, ostani zvesta Franciji!«***

Tako so nastale vedno nove prošnje in se vrstile k starim. Ali boljše povedano, ista nebeška Deva se je vojakom pokazala v novi, njihovem položaju ustrezajoči podobi in je živela med njimi. To ni bila več božja Mati v zlatem plašču, v svetlobi dvanajstih zvezd, kakor smo jo vajeni videti v bogato okrašenih cerkvah. To je bila božja Mati »iz strelskega jarka«, to je bila »naša ljuba Gospa iz zaklonišča«, to je bila »božja Mati mrtvega moža«. Tako je torej Marija sledila svojim bednim otrokom tudi v vojskino trpljenje, kot zvesta spremljevalka zemeljskih otrok, ki vedno pomaga. Kot Mati žalostna, ki ne beži od svojih otrok, kadar so v stiski in trpljenju, ampak jim prav tedaj hoče z materinsko ljubeznijo pomagati. Ker je mati nas vseh, se gane njeno usmiljenje srce, kakor hito« *zazna za našo bridkost. Hitimo zaupljivo tudi mi v njeno varstvo!*

Letalske borbe

London, 9. maja. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča, da je davi severnovzhodno od škotske obale angleško letalo napadlo nemški bombnik in ga sestrelilo v morje. Tudi na jugovzhodni obali Anglije so protiletalski topovi streljali na nemška letala, ki so se pojavila visoko v zraku a so se takoj obrnila nazaj na morje.

Mobilizacija v Angliji

London, 9. maja. t. Reuter. Vojno ministrstvo je objavilo oglašje, da se morajo javiti na vojaškem uradu vsi moški, rojeni v letih med 1903 in 1920. Oglaš pravi, da imenovani še ne bodo takoj vpoklicani v vojno, toda vpisani bodo v vojne imenike, tako da jih vojaška oblast lahko takoj pokliče pod orožje. Zaenkrat bodo vpoklicali samo deset letnikov, kar bo znašalo okroglo dva in pol milijona mož



Italijanski prestolonaslednik Umberto se z ženo princeso Marijo po obisku pri sv. očetu vrača iz bazilike sv. Petra.

Gospodarstvo

Uredba o reševanju delovnih sporov v banov. Hrvatski

Kraljevi namestniki so na predlog bana banovine Hrvatske te dni podpisali uredbo o reševanju delovnih sporov v banovini Hrvatski. S to uredbo so za področje banovine Hrvatske razveljavljene vse določbe našega skupnega delovnega prava, ki bi bile v nasprotju z določili te uredbe.

Na kratko bi mogli vsebino omenjene važne uredbe tako-le povzeti:

V izogib nepotrebnega in škodljivega zastaja delac nalaga uredba delodajalcem in delojemalcem obveznost, da vse kolektivne delovne spore podvrže mirnemu reševanju po posebnem večstopenjskem postopku, ki ga uredba določa:

1. neposredni razgovori med prizadetimi strankami po polnomočnih predstavnikih delodajalcev in večinske delavske strokovne organizacije.

2. posredovanje pristojnih delodajalskih in delojemalskih zbornic.

3. Dva zaporedna pomirjevalna (poravnalna) postopka pred oblastno splošno upravo I. stopnje.

4. Sodni postopek pred delovnim sodiščem.

Ako gre za »podjetja, v katerih bi uslužbenci dela težko prizadela splošno javno korist (interes) — bolnice, voda, plin, elektrika in slično —, se mora spor takoj po brezuspešnem drugem poravnalnem postopku predložiti delovnemu sodišču.

Ako pa gre za druga podjetja, pa odloči po brezuspešnem drugem poravnalnem postopku o predložitvi spora delovnemu sodišču ali o prekinitvi dela delavstvo s tajnim glasovanjem. Glasovanje se vrši pod nadzorstvom upravnega organa, glasovalno pravico imajo vsi delavci, ki so izpolnili 24. leto. Vendar more ban »iz razloga splošne javne koristi« tudi za ta druga podjetja predpisati obvezno neizbirno predložitve spora delovnemu sodišču.

Vsaka drugačna kolektivna prekinitev dela je prepovedana. Še posebej so prepovedane vse splošne stavke. V vsakem slučaju je tudi prepovedana zasedba tovarn ali ustorjenosti pred tovarno. Analogna določila veljajo za izprijte (lokaut).

Delovna sodišča se ustanove na sedežih okrožnih sodišč. Sestavljena so iz predsednika in njegovega namestnika, ki sta imenovana iz vrst sodnikov rednih sodišč, ter dvestaj prisodnikov iz vrst delodajalcev in delojemalcev. Vsakokratni senat je sestavljen iz predsednika in iz po dveh prisodnikov iz vrst delodajalcev in delojemalcev, ki se izberejo z liste, katerih polovica pa mora biti iz »iste ali sorodne stroke«, v kateri teče kolektivni delovni spor, a ne iz istega podjetja.

Postopek pred delovnim sodiščem je usten. Odlok delovnega sodišča je dokončen in proti njemu ni pravnega sredstva.

Ali pomeni opisana revizija delovnega prava v banovini Hrvatski napredek v razvoju našega delovnega prava, ali ne? Analiza in kritika uredbe v luči tega vprašanja nima toliko praktičnega pomena »de lege lata«, — to bi bilo zvonjenje po toči in je povrh tega še izključno hrvatska zadeva —, kot ga ima »de lege ferenda« za ostale pokrajine.

Dokler se sistem ne preizkusi v življenju, hočemo k uredbi podati le nekatere pripombe:

1. Namen uredbe, da se prepreči »nepotreben in škodljiv zastoj delac ter da se doseže mirno reševanje delovnih sporov, pomeni na vsak način velik načelni napredek v našem delovnem pravu. Vsi vemo, koliko škode povzročajo stavke ne le narodnemu gospodarstvu kot celoti, temveč vedno tudi obema spornima strankama samima, podjetnikom in delavcem.

2. Dejstvo, da je za reševanje kolektivnih delovnih sporov predvidenih pet zapovrstnih stopenj, ima lahko dobre in slabe strani. Dobra stran je v tem, da se z razpravljanjem na več stopnjah, ako ne pride do rešitve takoj v začetku, sporni predmet jasneje osvetli, sporne točke se lažje pri-

tacija. Da pa utegne biti uradno sodno dopolnjevanje gradiva v kolektivnih delovnih sporih zelo potrebno, je verjetno zaradi praktične nemožnosti, da bi zgolj približni podatki delavske sporne stranke bili sodno dokazno sposobni. Podjetniška sporna stranka pa bo imela naravni interes, da ne bo prostovoljno pokazala vseh kart.

6. Posebno pažnjo zasluži čl. 26 Uredbe, ki se glasi:

»Delovno sodišče se mora pri donešenju svojega odloka poleg zakonskih predpisov ozirati tudi na splošne gospodarske razmere in na življenjske pogoje vsega delavstva banovine in dotične stroke. Končno mora vzeti v obzir, do katere višine lahko seže meza in mejo, izpod katere ne more iti.«

Ni povsem umljivo, čemu naj bi služila beseda »poleg« in zakaj ne bi to, kar uredba označuje kot obvezne upoštevne okoliščine »poleg zakonskih predpisov«, bilo sestavni del teh zakonskih

Dovoljena zvišanja cen

Kr. banska uprava dravske banovine je odobrila tvrdki Engelsberger Rupert v Krškem, da sme prodajati pšenično moko vojvodinske provenienice s pribitkom 20%, zaokroženim na 5 para pri 1 kg, na dnevno borzno ceno pšenične moke št. 0, kakor notira na novosadski produkti borzi, oziroma s pribitkom 19% ob enakih pogojih na pšenično moko slavonske provenienice in z znižanjem po 20 para pri 1 kg za moko št. 2 in po nadaljnjih 20 para za moko št. 5, oziroma 6 oziroma 7 na bazi označenih borznih cen za pšenično moko št. 0. Isti pribitek velja za seno otrobov. — Tvrdki H. Vielhaber, Maribor, da sme prodajati krušno moko št. 2 po din 4.—, št. 5 po din 3.80 in št. 6 po 3.60 za 1 kg, z vrečami brutto za neto pri prodaji na debelo. — Demšar Antoniji, mesarsko podjetje v Planini, da sme prodajati goveje meso I. vrste po din 14.—, goveje meso II. vrste po din 12.—, telečje meso I. vrste po din 16.—, telečje meso II. vrste po din 14.—, svinjsko meso I. vrste po din 18.— in svinjsko meso II. vrste po din 16.— za 1 kg. — Mesarskim podjetjem v okolici Laško, da smejo prodajati goveje in telečje meso in sicer sprednji del po din 14.—, zadnji del po din 16.— ter svinjsko meso po din 16.— oziroma 18.— za 1 kg.

Kr. banska uprava je odobrila tvrdki H. Vielhaber, Maribor, da sme prodajati bučno olje v sodih po 20.50 din in v kantah po 20.75 din za kilogram pri prodaji na debelo. — Tvrdki Središka oljarna, d. z. o. z. Središče ob Dravi, da sme prodajati bučno olje po 19 din za kilogram na debelo. — Mesarskim podjetjem v Ptuj, zastopanim po združenju mesarjev in klobasničarjev v Mariboru, poverjenosti v Ptuj, da smejo prodajati goveje meso I. vrste sprednji del po 13 din, zadnji del po 15 din, narjave, goveje meso II. vrste sprednji del po 10, zadnji del po 12 din, slanino po 16 din oziroma 18 din, telečje meso po 12 din oziroma 14 din, ter telečje pleče brez priklade po 18 din za kilogram. — Mesarskim podjetjem v okolici Slovenske Konjice, da smejo prodajati goveje meso I. vrste, ki se kot tako označi z žigom pri mesnem ogledu, sprednji del po 14 din, zadnji del po 16 din, goveje meso II. vrste sprednji del po 12 din, zadnji del po 14 din, telečje meso po 14 din oziroma 16 din, svinjsko meso po 16 din oziroma 18 din za kilogram. — Mesarskim podjetjem v okolici Gornji grad, zastopanim po združenju mesarjev in klobasničarjev v Celju, da smejo prodajati goveje meso po 14 din zadnji del, oziroma 12 din sprednji del, volovsko meso I. vrste, ki se kot tako z žigom označi pri mesnem ogledu,

predpisov samih. Človek bi mislil, da zaradi splošne in premalo konkretne opredelivitve pojma »samega, načina ugotavljanja in mere upoštevanja« splošnih gospodarskih razmer in življenjskih pogojev. Seveda je s tem iz okvira »zakonskih predpisov« izpadel eden glavnih objektivnih kriterijev za vsebino sodnega odloka v kolektivnem delovnem sporu. Poleg tega pa med okolnostmi, ki naj bi se upoštevale »poleg zakonskih predpisov« pogrešamo vidik gospodarskega stanja prizadetega podjetja.

Tudi tu bo treba čakati na judikaturu, ki pa bo toliko šibkejša, kolikor uredba ne predvideva pravnih sredstev proti prvostopenjski sodnemu odloku.

Banovina Hrvatska je dobila nov zaokrožen sistem urejanja oziroma reševanja kolektivnih delovnih sporov. Po svojih organih in postopkih, torej po svoji formalni strani je sistem zelo blizu korporativni soluciji delovnega prava. Nekoliko manj po svoji materialni strani. Ako sta načeli socialnega miru in socialne pravičnosti res glavni oznamenili oz. namena korporativnega delovnega prava, potem je nova hrvatska uredba v veliki meri poskrbela za pravo jamstvo socialnega miru. V kolikor bo tudi socialna pravičnost deležna podobnega pravnega jamstva, to bo povedala šele praksa. Iz uredbe same to ni dovolj razvidno.

Dr. Ciril Zebot.

Pogajanja z Rusijo. Iz Belgrada poročajo, da se pogajanja za sklenitev trgovinske in plačilne pogodbe s Sovjetsko Rusijo ugodno razvijajo in se lahko pričakuje v najkrajšem času sklenitev pogodbe, ki bo zagotovila naši državi preskrbo z mnogimi surovinami, do katerih je v današnjih razmerah zelo težko priti v drugih državah.

Izvoz lahkih govejih kož do 25 kg. Iz Belgrada poročajo, da se na merodajnih mestih proučuje vprašanje dovoljenja izvoza lahkih govejih kož do 25 kg teže. Zainteresirani krogi pričakujejo, da bo izvoz mogoč le proti plačilu v devizah.

Izvoz masti in slanine v Francijo. Ravnateljstvo za zunanjo trgovino v Belgradu se je pogodilo s Francijo, da bomo v teku meseca maja in junija izvozili 50 vagonov masti in prav toliko slanine. Za mast je dogovorjena cena 22 din, za slanino pa 20 din za kg franco Modena (na italijanski-francoski meji). Francozi so zahtevali večje količine, toda tega nismo mogli dati zaradi pomanjkanja blaga.

V Zagrebu naj se osnuje jugoslovansko-madžarska in jugoslovansko-italijanska gospodarska zbornica. Hrvatski gospodarski krogi so pričeli akcijo, da naj se v Zagrebu osnuje jugoslovansko-madžarska in jugoslovansko-italijanska trgovinska zbornica. Zaradi tega je bil predsednik zagrebske Trgovinske zbornice g. dr. Krasnik nekaj dni v Belgradu.

Uvoz bombažnega in volnenega prediva. Narodna banka izdaja dovoljenja za uvoz bombažnega in volnenega prediva v drugem četrtletju 1940 na osnovi predloženih podatkov o skupnem uvozu dotičnega prediva iz vseh kličinskih in nekličinskih držav v letu 1939, in sicer 33% vrednosti vsega uvoza v omenjenem letu. Tako se torej izdajajo za prvo polletje dovoljenja za uvoz bombažnega in volnenega prediva 60% vrednosti skupnega uvoza prediva iz leta 1939.

Denarniški odsek zagrebske trgovinske zbornice je imel svojo sejo v sredo. Na seji je ugotovil potrebo jasne kodifikacije deviznih predpisov, v katerih se danes skoraj nihče več ne spozna in tako prihajajo gospodarstveniki proti svoji volji v spore z deviznimi predpisi, čemur seveda sledijo globe. Uredi naj se tudi čimprej vprašanje naših terjatev v Španiji.

Podružnica Zadrugne gospodarske banke v Splitu. V trgovinski register je vpisan kot prokurist g. Šime Goldoni.

Hrvatska banka, Zagreb. Vpisana sta nova člana ravnateljstva: dr. Dragutin Cekuš iz Zagreba in Carlo Galli iz Benetk.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Najboljša igralka Metro Goldwyn Mayerja na stopata skupno v najmočnejši in najnapetiji filmski drami

Brezdomci

MICKEY ROONEY - SPENCER TRACY
Film, ki ga bomo obdržali v spominu kakor lep doživljaj.

Upor v Maroku

Napeta zgodba iz življenja tihotapcev orožja.
Danes ob 20.30. jutri ob 17 in 20.30

Borze

Dne 9. maja 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet na zagrebski borzi je znašal 8.673.830 din, na belgrajski 8.378.000 din. V efektih je bilo na belgrajski borzi prometa 250.000 din.

Ljubljana — uradni tečaj:

London 1 funt	147.90—151.10
Pariz 100 frankov	83.55—85.85
New York 100 dol.	4425.—4485.—
Zeneva 100 frankov	995.—1005.—
Amsterdam 100 gold.	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg.	739.—751.—

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	182.76—185.96
Pariz 100 frankov	103.30—105.60
New York 100 dol.	5480.—5520.—
Zeneva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 gold.	2900.55—2938.55
Bruselj 100 belg.	921.71—924.71

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	14.70—14.90
--------------------------	-------------

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 29 blago.	
----------------------------	--

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 28.50—29, Sofija 100 drahem 96.50 blago.	
---	--

Curih. Belgrad 10, Pariz 8.45, London 1492, New York 446, Bruselj 74.20, Milan 22.50, Madrid 45.—, Amsterdam 236.75, Berlin 178.75, Stockholm 106.—, Sofija 550 pon. Budimpešta 79.50 pon. Ate- ne 3.10 pon., Carigrad 3.12 pon., Bukarešta 2.37 pon., Helsingfors 8.50, Buenos-Aires 101.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 422—426
v Belgradu 428—428.50

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 96—98, agrarni 51.50 denar, vojna škoda promptna 422—426, begluske obveznice 73—74, dalm. agrarni 65—66, 8% Blerovo posojilo 99 blago, 7% Blerovo posojilo 90 blago, 7% posojilo Drž. hip. banke 101 denar, 7% stab. posojilo 95 blago. — Delnice: Narodna banka 7.900—8.000, Trboveljska 240—245.

Zagreb. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 96—98, begluske obveznice 74.50 blago, dalm. agrari 66 blago, 4% severni agrari 51.50 blago, 8% Blerovo posojilo 98 blago, 7% Blerovo posojilo 90 blago, 7% posojilo Drž. banke 101 denar, 7% stab. posojilo 95 blago. — Delnice: Narodna banka 7.900 denar, Priv. agrarna banka 183 blago, Trboveljska 240—242 (242), Gutmann 53 blago, Sladk. tov. Osijek 215 denar, Isis 31 denar, Oceania 600 denar, Jad. plovlja 350 denar.

Belgrad. Državni papirji: vojna škoda promptna 428—428.50 (427.50), begluske obveznice 74.25—74.50, dalm. agrari 65.25—66, 4% severni agrari 6% šumske obveznice 63.50—66, 8% Blerovo posojilo 97 denar, 7% Blerovo posojilo 87.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 101.50 denar. — Delnice: Narodna banka 8.000 denar (8.000), Priv. agrarna banka 182 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica: bač okolica N. Sad 249—51, gornja bač, srem, slav., gcrnja ban. 249/51, bač. ladija Tisa 251—53. — Rž: bač. 200—02. — Koruza: bač., bač. pariteta Indija 193—95, bač. pariteta Vrsac 192—94. — Moka: bač.—ban.: og. ogg 362.5—72.5, št. 2 342.5—52.5, št. 5 322.5—32.5, št. 6 302.5—12.5, št. 7 272.5—82.5, št. 175—80. — Srem.—slav.: 357.5—67.5, 337.5—47.5, 317.5—27.5, 297.5—307.5, 267.5—77.5, 175—80. Tendence slabša.

Gene živine in kmetijskih pridelkov

Ptuj, 1. maja. Voli I. vrste 7.50, II. vrste 6, III. vrste 5.50, telice I. vrste 7, II. vrste 6, III. vrste 4.75, krave I. vrste 6, II. vrste 4.50, III. vrste 2.50, prašiči pršutarji 8—9 za kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 13 din, II. vrste 11, svinjina 13—18, svinjska mast 18—20, čisti med 18—20, goveje surove kože 11—13, telečje surove kože 18—20, svinjske surove kože 8 din za kg. — Pšenica 225, ječmen 200, riž 200, oves 250, koruza 190, fižol 500—600, krompir 150 jabolka I. vrste 500, II. vrste 400, pšenična moka 400—475, koruzna moka 275, ajdova moka 350—400 za 100 kg. — Trda drva 125 za kub. meter, jacea 0.75 za komad, mleko 2 din za liter, surovo maslo 26—28 za kg. Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.50—5 za liter, finejše sortirano vino pri vinogradnikih 6.50—7 za liter.

Maribor (mesto), 3. maja. Voli I. vrste 7.50, II. vrste 6.30, III. vrste 5.50, telice I. vrste 7.25, II. vrste 6.30, III. vrste 5.50, krave I. vrste 5.60, II. vrste 5, III. vrste 3.75, telata I. vrste 7, II. vrste 5.75, prašiči špeharji 8.50, prašiči pršutarji 13.60 za kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 10, zadnji del 12, II. vrste prednji del 8, zadnji del 10, III. vrste 8, svinjina 12, slanina 16—18, svinjska mast 20, čisti med 18, goveje surove kože 12, telečje surove kože 18, svinjske surove kože 9 za kg. — Pšenica 250, ječmen 250, riž 250, oves 250, koruza 240, fižol 650, krompir 225, seno 185, slama 0.75, jabolka I. vrste 10, II. vrste 7, III. vrste 5, bruske I. vrste 11, II. vrste 9.50, III. vrste 8, pšenična moka 3.75—4, koruzna moka 2.25, ajdova moka 4.75 din za kg. — Trda drva 112.50 za kub. meter, jacea 0.80 za komad, mleko 2.50 za l, surovo maslo 35 za kg. Navadno mešano vino v gostinah 10 din za liter, finejše sortirano vino 13 din za liter.

Neprekosljiv film, ki bo te dni zabaval mlado in staro

Premiera **BAL V OPERI**

Velefilm zabave, razposajenega veselja, najslajših melodij in razkožja

Paul Hörbiger • Theo

Lingen • Hans Moser

Marta Harell • Hell

Flinkenzeller

KINO MATICA

telefon 21-24

Ob 16., 19. in 21. uri

bližajo in psihološki prepadi imajo več možnosti za izravnanje. Slaba stran bi mogla biti v zavlačevanju rešitve. To pa je odvisno predvsem od rokov, ki tečejo med poedinimi stopnjami. Ti roki pa, vkolikor so zakonski, so po uredbi razmeroma kratki (»takoji«, 3 dni, 7 dni).

3. Gotovo bodo mnenja deljena glede določb nove uredbe o stavkah in izprijti. Če že uredba stavlja na splošno ne uvršča med kazenske delikte, pa pomenja odstranitev možnosti obilneje stavekovega pritiska več ali manj praktično onemogočenje stavek. Res prave in uspešne stavke so, kakor kaže dolgo izkušstvo, mogoče le v posebno ostri razrednobojni psihozi in s pomočjo posebno spretnih stavkovne tehnike, ki vključuje razne neobhodne oblike stavkovnega pritiska oz. nasilja. Če k temu še upoštevamo čl. 14 Uredbe, po katerem more ban iz razlogov »splošnih javnih koristi« v katerem koli primeru odrediti obvezne postopek pred delovnim sodiščem, ako poravnalne razprave niso uspelo, smo lahko prepričani, da v bodoče v banovini Hrvatski ne bo ravno mnogo stavk.

4. K določbam o sestavi delovnega sodišča bi mogel kdo izreči pomislek, ali je sistem neposredno zainteresiranih prisodnikov na primernejši in ali ne bi bilo morda boljše, odločiti se za poklicno-sodniški senat, ki pa bi se mogel posluževati v dokazilnem postopku socialno-gospodarskih izvedencev. S tem bi »delovno sodišče« bilo res pravo sodišče. Tako pa se utegne večkrat izroditi v medsebojno advokatsko tekmovalno delodajalskih in delojemalskih prisodnikov, kdo bo bolj prepričan poklicnega sodnika-predsednika, katerega glas bo odločil. Da bosta delodajalska prisodnika v svoji »sodniški« funkciji sposobnejša in spretnjši, je verjetno še posebej zaradi določbe v uredbi, v smislu katere mora biti polovica prisodnikov iz »iste ali sorodne stroke«. Gotovo je, da bi delavsko stališče bolj strokovno branil n. pr. strokovni referent pristojne Delavske zbornice kot pa delavec iz »iste ali sorodne stroke«.

5. Skope so določbe o postopku, pribavljanju dokazil in izvajanju dokazov pred delovnim sodiščem. Nikjer ni verbiis expressis rečeno, da mora sodišče tudi po uradni dolžnosti pribavljati in izvajati dokaze, ki bi se mu za razjasnitev sporne stvari zdeli potrebni (na pr. vpogled v podjetniške knjige). Sicer je rečeno, da lahko sodišče, ako smatra, da predloženo gradivo s prejšnjih stopenj ni zadostno, predmet vrne upravni oblasti v dopolnitev gradiva, pri čemer »bo odredilo smernice« za to dopolnitev. Zdi se, da bo tu morala povedati svoje praksa, judikatura ali pa avtentična interpre-

po 16 din zadnji del, oziroma 14 din sprednji del, telečje meso po 15 din oziroma 14 din ter svinjsko meso po 18 din oziroma 16 din za kilogram.

Bilance

Nabavljalna zadruga usl. drž. železnice v Ljubljani ima občni zbor delegatov dne 26. maja. Iz poročila za 1939 je posneti, da je število članov naraslo lani od 7.955 na 7.990 (1938 od 7.896 na 7.955). Bilanca izkazuje vsoto 21.9 (24.4) milij. din. Med aktivni so se predvsem znižali razni dolžniki od 2.6 na 0.16, narasla pa je vrednost nepremičnin in karcel od 3.3 na 6.06 milij. din. Blagovne zaloge so se zvišale od 7.74 na 7.96 milij. din, dočim so se istočasno zmanjšali dolgovni članovi od 7.57 na 4.2 milij. din, ker je zadruga prešla na gotovinski sistem plačil. Med pasivi so narasli rezervni skladi od 7.5 na 8.02 milij. din, upniki pa od 10.84 na 11.35 milij. (narasel je namreč predvsem dolg pri Zvezi nabavljalnih zadrug v Belgradu). Pri brutodonosu 5.3 (5.74) milij. din znaša pribitek za 1939 38.434 din (1938 je znašal 35.073 din).

Zedinjena zavarovalnica d. d., Belgrad. Glavnica 6.0, bilančna vsota 85.7 (85.8), čisti dobiček 0.635 (0.51) milij. din.

Stolin, tekstilna industrija, Vukovar. Glavnica 5.0 (2.0), bilančna vsota 21.3 (8.3), brutodonos 9.67 (5.4), čisti dobiček 0.23 (232) milij. din.

Prva jugoslovanska tkalnica svilenege blaga, Osijek. Glavnica 5.0, bilančna vsota 18.3 (22.4), brutodonos 9.9 (9.0), čisti dobiček 0.97 (0.6) milij. din.

Strazišilovo v Sremskih Karlovcih. Ta družba izkazuje za lansko leto pri glavnici 2 in bilančni vsoti 10.6 milij. din brutodonosa 1.0 in izgube 1.337 milij. din. Zaradi tega bo občni zbor delničarjev sklepale dne 26. maja 1940 o sanaciji družbe.

Bilance filmskih družb. Jugoslovanska d. d. za promet Paramount filmov v Zagrebu izkazuje za lansko poslovno leto pri glavnici 1.25 milij. din izgube 3.751 din, s čimer se prejšnja izguba poveča, na 0.62 milij. din. — Twentieth Century Fox Film Corporation, jugoslovanska d. d. v Zagrebu izkazuje pri glavnici 1.0 milij. din dobička za 1939 33.141 din, s čimer se izguba iz prejšnjih let zmanjša na 0.39 milij. din.

Tvornica lakov Reichhold, Flügger & Boecking, Belgrad. Glavnica 1.2, bilančna vsota 7.0 (5.4), brutodonos 2.1 (2.03), dobiček za 1939 0.033 (0.08) milij. din.

Hrvatski listi in naš Pokojninski zavod. Hrvatski listi prinašajo izjavo predsednika zagrebskega Pokojninskega zavoda g. dr. Vladimirja Košaka, iz katere je posneti, da je število zavarovancev naraslo že na 15.000 in znaša letna premija okoli 40.000.000 din. Ob tej priliki pravi g. dr. Košak, da se ni rešeno vprašanje razmejitve ljubljanskega zavoda, ker hočejo dalmatinski zavarovanci v Zagreb. »Novosti« prinašajo mimogrede tudi, da znaša deficit ljubljanskega zavoda 200.000.000 din in da hoče ljubljanski zavod naprti zagrebskemu zavodu deficit 40.000.000 din zaradi prevzema dalmatinskih zavarovancev. Te številke so popolnoma izmišljene in ne vemo kakšen je pri tem namen »Novosti«. Če drugače ne, kažejo popolno nepoznanje razmer.

Za čast Slovenskih goric in Prlekije

Protestno zborovanje bivše SLS zoper sramotilce Slovenskih goric

Sv. Lenart v Slov. goricah.

Zadnje nedeljo, dne 5. maja t. l., so pristali bivše SLS od Sv. Lenarta in zastopniki sosednih župnij napolnili dvorano Narodnega doma pri Sv. Lenartu, da ogorčeno protestirajo zoper nizko in napad na čast Slovenskih goric in Prlekije. Naš stari nasprotnik, plitvi liberalizem, ki slovenskemu narodu nikdar ni prinesel niti najmanjše koristi, ampak ga vedno izkoriščal, izmagoval in onečaščal, je z zlobno roko posegel v ostudno greznico in z najgršim blatom obmetal našo Prlekijo in prijazne Slovenske gorice.

Neki Ignac Koprivec je napisal knjigo z naslovom: »Kmetje včeraj in danes«. Uvod je knjigi dal Švajger Zmago, učitelj pri Sv. Bolfenu v Slov. goricah. Natisnila jo je Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Založila, to je finansirala, je knjigo Glavna hranilnica pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.

Prlekija — domovina toliko slavni in zaslužni mož — Volkmer, Dajnko, Murko, Stanko Vraz, Miklošič, Uazlag, kardinal Misija, škof dr. Tomažič in naš voditelj dr. Korošec —; Slovenske gorice, ki vas je svetil škof Slomšek s posebno ljubeznijo ljubil in vam — stražarjem slovenske narodne meje — s svojim prijateljem Glaserjem vzgojil najboljše duhovščino, da vas ohrani Bogu in narodno zveste Slovence; vi, ki ste z narodnimi tabori užigali ogenj slovenske narodne zavesti in ga razplamteli po vsej Sloveniji, ki ste desetletja in desetletja junaško branili vsak kosček Slovenske zemlje, da se ne uropi tuje — postali ste žrtve grdega blatenja! Od sramu bi morali zakriti svoj obraz, če bi bilo resnično, kar je o vas v tej knjigi napisano!

Kdor vas ne pozna, pa bere to knjigo, bi si moral reči: »To je telesno, duševno in moralno propal narod! Mladina vsa skvarjena! Fantje predani nečestovanju, ponočevanju in pretepaštvu! Dekleta kakor pohotne ponesnice, ki se po vrsti udajajo! Gospodarji »okajeni, zmerom in zmerom pijejo ter zmerjajo vse vprek, zakaj zagrenjenost se je oprijela duša, pa so zasovražili vse. Jeza jim razjeda srca in izlivajo jo na glave domačih« (str. 19). Može pretepajo žene, »zakaj, zime so že takšne: Moški nimajo drugega dela, pa pretepaajo žene. To je tradicija, ki jo podeduje po očetu sin, in malokdo jo omalovažuje« (str. 34). Namočena konopna vrh je »porodje, s katerim pretepaajo kmečki gospodarji svoje žene. Mnogokrat se vrv namaka naprej in naprej, in mož seže ponjo, ko se mu zljubi« (str. 201). Kmetice »okajene«, (od pitja) »zažarjene«, »candrave gospodinje, ki se motovijo po očrnelih kuhinjah« (str. 48, 68, 97). Kmetje kakor kmetice so udani praznovanju. Uvodničar učitelj Švajger Zmago piše: »Ne bi verjel, da še hodi kmetič z boječim korakom mimo živinozdravnika s cekarjem v roki po zdravilo k pčuki ali k padarci za zdravljenje živine.« Če bi stopil v vasi med gospodinje, bi lahko videl, kakšno moč imajo med kmetičami ciganke. Čudil bi se, da v tem stoletju kmetica trepetaje ponavlja za staro ciganko skrivnostne reke, če krave nimajo mleka, če je zbolelo živinčje, ali če je v hiši bolezen.« Copernica na Humu je »postala priča gniljivih dogodkov ljudske nevednosti, zaostalosti in revščine vaškega človeka.« »Dva, od očeta župana postavljena moža čuvaja hodita v noči okoli koč, v kateri umira zapuščena copernica Humska in z blagoslovljeno vodo škropita svet okoli koč, da bi ne mogel hudič do umirajočih revev« (str. 9/10). Na celih štiridesetih straneh se obrekovalka Slov. goric in Prlekije razpisuje o tem, kako so kmetje in kmetice udani praznovanju, vražam, čarovnicam in cigankam. »Le redki so, ki ne verujejo v čaravnice« (str. 59, 72, 73, 200—234 itd.). V zdravstvu igrajo še vedno veliko vlogo takozvane pčuke, žene konjačev, ki imajo moč izlečiti človeka, nad katerim so zdravniki že obupali. Uroki imajo še svoje častilke, čarovnice strasio po hramih gospodinje, ciganke prerokujejo materam srečo ter zdravijo živino in še toliko drugega« (str. 72). »Zdravnikom se še ni posrečilo prepričati tukašnjega ljudstva o važni vlogi, ki jo imajo v človeškem življenju zrak, sonce, voda« (str. 72). »Bog ve, kedaj bo kulturni napredek vrgel žarek svoje luči v te duše, ki se jih drži še srednji vek s svojimi čarovniškimi in zgodbami o škrtatih« (str. 280/1). »Nekateri sklepajo, da se bo nepismenost polagoma povečala« (str. 271). Vse je vdano pijanosti: »škaf za škafom je izprazen, jeja pa še ni pogašena« (str. 68). »Sramljivo pride k škafu in pije po požirkih, potem se ji žeja odpre in kozarec za kozarcem se izgublja po grlu« (str. 89). Pije staro in mlado do otrok: »Deca viničarjev luka v kleti. Deca pije, vliva vase vino, pretakarji pa se smejejo« (str. 88/89). »Zvečer se kopači tu pa tam tudi spopadejo. Srečajo se, glave so jim mračne od vina, beseda da besedo in molike pojo po glavah« (str. 102/103). Ob žeganju »vsi pijo: otroci, ki še niso shodili, šolarji ter oni, ki se komaj vlačijo ob materah. Matere jih nalivajo z vinom ter se pijano reče, če kak otrok izpije dano mero« (str. 197). Kmečki gospodinji, razmršeni, s kuštravim ter umazanim otrokom v naročju, se zapletajo noge, »mezglene oči blodiijo po sobi« (str. 198). »Tak je pač ta naš narod, pobožen in narodno nezaveden v svoji ponižnosti« (str. 198). »Takšno je žeganje pri Sv. Ani, ki je podobno vsem žeganjem v Slovenskih goricah« (str. 199). Z najostudnejšim blatom omeče knjiga pobožnost in verske svetlinje slovenjgoriškega in prleškega ljudstva (Boga zapíše seveda vedno »bog«): »Iz cerkvenih zidov mu »diha neprijaznost, kakor bi se skrival za njimi nestvor, ki kvari združje« (str. 94). Adventni čas mu je »brezsrčni adventni stavec, ki je sovražnik slehernega veselja in zahteva od ljudi le pokoro, post in molitve« (str. 32). Večernice na pustni torek in molitve smeši tako: »Ob

treh se začno v cerkvi večernice v dober namen, da bi bog odpustil grehe tega dne. In kdor je kristjan, pravijo duhovni gospod, mora ta dan v cerkev, da vrže na grnado, kjer gore dobra dela, svoj delež ter da se duhovno razvedri, da govori z bogom. In ljudje pač gredo, zakaj pri molitvi se človek lahko porazgovori, razklepeta, kolikor se hoče, ne da bi se bal kazni« (str. 77). »Spočite gospodinje tiho vstajajo v ranem jutru in gredo k zornicam. Mrki obraz ikone (svete podobe), na katero so uprte njih oči, pa je trd in top, kakor bi hotel od njih še hujeje ponižnosti, še večjega klečeplastva. Siromak se ponižuje in ponižuje, pada na kolena, tepla svoje človeško dostojanstvo v prah in blato« (str. 277). Pri križevski procesiji se ljudje »sključeni, zgubani in odrvelji vlečejo »drsaajo po cestih in »sredi mrkih, suhih in izmognanih postav kmetov in kmetice gre duhovnik (str. 139). Gledalec te procesije odide »holan od slike, ki jo je videl« (str. 140). Ob dnevnih vednega čiščenja »pridejo očetje redovniki v vsako faro in spovedujejo, pridigujejo ter odvrtaajo ljudi od greha, da jih na onem svetu ne bi zadelo večno pogubljenje«. »Preplašen narod se stiska med zidove cerkve« (str. 144). Romanja na božja pota so samo ugodna prilika, da se lahko fantje in dekleta shajajo in zadoščajo svoji pohotnosti (str. 115). »Zdaj pa je tu dan (romanja), ko bosta pod pretezo pobožnosti šla (fant in dekleta) skupaj na božjo pot, kjer ni pazljivih mater, ki zvečer zapirajo vrata sobe, v kateri spi dekleta« (str. 236). Procesija, ki gre na božjo pot in ki »se vleče med vami kakor veriga kobilice, blagoslov duhovnikov, rimska procesija, darovanje v romarskih cerkvah — vse, vse je obrizgano s sramotjenjem. Najbolj nizkотно pa je opisovanje majniške pobožnosti pri kapelah, ko pisec bogokletno

meša verska čustva in pobožnost s slo, strastjo in poltenostjo: »To je molitev, ki velja prostosti, svežemu valu krvi. To je pesem ljubezni... Ko bi jih ne bilo sram, bi se vseh par desetih deklet (pri kapeli) zasukalo k fantom ter jim zapelo iste pesmi. Le imena bi zamenjale, čustva bi ostala« (str. 137/138). Ob priliki birme »gospod škof dade svoj pastirski blagoslov ponižnemu narodu, ki pade pred njimi na kolena« (str. 150). V tako prostiško pisani knjigi seveda ne sme manjkati napadov na prostovoljne prispevke vernikov za cerkvene namene, za sirote, za misijone, za sv. očeta, za bogoslovje. »In ljudje radi dajo, zmerom radi dajo. Zakaj tudi ne bi, ko pa si z darovi pridobijo zasluženo. Zasluženo pa je v teh časih grehov, zablod in malovernosti zlata vredno« (str. 20).

Tako je stari, skrekavi liberalizem že v svoji zadnji hiravosti obrekljivo opljuval Slovenske gorice in Prlekijo in vse, kar je ljudstvu tega prelepega dela Slovenije drago in sveto! Človeku se upira in gabi, bavi se s to knjigo. Toda knjiga je izšla, kroži po knjižnem trgu in nosi izmišljeno — ne resnično! — sramoto Slovenskih goric in Prlekije po vsej Sloveniji. Po prikazovanju v tej knjigi nas bodo sodili Hrvatje in Srbi in tudi — tuji! Predvsem tuji, katerim so ravno Slovenske gorice in Prlekija s svojo prosveto in svojim združništvom zastavile pot, da niso mogli pridirati dalje v Slovenijo, bodo te sramotilne knjige veseli. Naši večni narodni nasprotniki, ki so nad nami že obupali, ker s svojimi milijoni niso mogli dobiti naše slovenske zemlje, ne kupiti ljudstva, ki na tej zemlji prebiva, bodo s to knjigo, ki nas ponižuje in sramoti kot propal, nezaveden, praznovaren, pijan in klečepazen narod, dobili novo upanje, da nas zavojujejo!



Cesta na Norveškem med Vossom in fjordom Sogne, ki je še vsa zasnežena.

„Tako malo dostojnih ljudi“

K ustanovnemu občnemu zboru »Lige dostojnosti«

S tem vprašanjem je stopil pretekli torek na zborovališče »Lige dostojnosti« na frančiškanski pabri neki vseučiliški profesor-laik, ki je — edini te vrste — počastil to zborovanje. Udeležba pri tem drugem posvetovanju je bila enaka kakor pri prvem: 15 ljudi. Več jih ni moglo privabiti naše vabilo v »Slovenec« in velika važnost posvetovanja samega. »Ali je tako malo dostojnih ljudi?« Gospod profesor je bil presenečen, videč, da tako malo ljudi kaže zanimanje za javno moralo; da nobenega izmed tisoč »kulturnih delavcev«, ki v potu svojega obraza zidajo stavbo slovenske kulture, javna dostojnost in morala, ki je temelj in predpogoj vsaki resnični kulturi, ne zanima...

Maia pešica 13 mož in dveh dam je ob kratkem pregledala široko polje javne nedostojnosti in nenravnosti ter je vso obširno materijo razdelila na različne panoge. Ker bo morda razen teh petnajst »dostojnih« končno vendar še koga v Ljubljani in v celi Sloveniji zanimalo, koliko hvalnega dela bi imela »Liga dostojnosti« — ko bi seveda imela ljudi, ki bi hoteli pri njej sodelovati —, zato bodi tukaj podana ta materija po raznih panogah:

1. nedostojno govorjenje: preklinjanje, bogokletje in kvantanje;
2. »kulturne« nagize, nedostojna noša in nedostojnost po kopališčih;
3. nedostojni spisi in slike;
4. nedostojnost v lepoustroju in likovni umetnosti;
5. nedostojnost v izložbah in inseratih;
6. nedostojnost v kinu in gledališču;
7. ponečo razgrajanje in zaljubljenosti parčki po vsej periferiji Ljubljane; tajna prostitucija;
8. konkubinati;
9. bela kuga;
10. onečestevanje nedelje, nedeljsko delo.

Kakor vidite, gnoja dosti, od katerega bi bilo treba očistiti Slovenijo. Ko bi bilo le kaj rok, ki bi ga kida! A rečeno je bilo tukaj že enkrat: Večina kulturnih delavcev se boji, da si s takim

delom umaže roke, zato pa raje ročce sadijo... In vendar je treba prej gnoj skidati, da morejo ročce uspevati. Zato imenujemo slej ko prej delo za treznost in dostojnost prvo in najpotrebnejše kulturno delo, pri katerem naj bi sodelovali vsi, ki hočejo, da smo res kulturni narod. Sicer smo kultivirani in politirani samo na zunaj, znotraj pa je — polno gnolobe.

O vsaki teh »panog« bi se dalo obširno pisati. Za danes samo tole: Ravno včeraj je pisec teh vrstic na Zidanem mostu v prodajalni na kolodvoru kupil za drag denar 32ih dinarjev — škoda je za gnoj toliko plačati, a potrebno je — štiri pornografske knjižure. V njih so pisane stvari, ki jih tukaj zapisati ni mogoče. Da take reči mladi ljudje s slastjo požirajo, se razume. Svet torej je sam na sebi še ni dosti pokvarjen, na ta nesramen

Noben jetični brez bolniške postelje!

Vse prizadevanje Protituberkulozne zveze v Ljubljani je s pomočjo njenih 47 krajevnih protituberkuloznih edinic in 19 protituberkuloznih dispanzerjev v borbi z jetiko, ki ni le znanstveni problem, marveč tudi socialen in gospodarski, torej eminentno političen, ne bo moglo imeti pravega uspeha vse dotle, dokler ne bo pripravljen prostor vsakemu jetičnemu v bolnišnici ali zdravilišču. Po preteku desetih let delovanja Protituberkulozne zveze je postalo vprašanje danes tako aktualno in nujno, da mora biti v najkrajšem času povoljno rešeno. V to svrhu pa so nam predvsem in neobhodno potrebna izdatna denarna sredstva. In če je posvečala protituberkulozemu pokretu svojo pažnjo doslej samo Protituberkulozna zveza s svojimi edinicami, z večjimi ali manjšimi podporami javnih ustanov in zasebne pobude, moramo sedaj skušati doseči svoj cilj s pomočjo vsakega naroda brez izjeme. Velik in naporen je ta socialen boj. On zahteva nujno preobrat v javnem mnenju, po-



Gospa Majda Dugan-Lovšetova, ki nastopi danes na koncertu v frančiškanski dvorani

način se mladina še sistematično in javno, pred očmi vseh, nemoteno kvari, zavaja in zastruplja! Javnost slovenska, kaj pa ti praviš na to? Kaj te to nič ne zanima, ko na vse to molčiš?... In ti, javna oblast?...

Med vožnjo z Zidanega mosta do Ljubljane smo pa tudi slišali, da je banska uprava v Zagrebu prepovedala ali konfiscirala nad sto insarov »Jutarnjega lista«. Torej tam so že vzeli v roke vile in začeli ta gnoj kidati. Pa pri nas?...

Toda ne samo javna oblast je dolžna skrbeti za javen red in dostojnost: vsa dostojna javnost je poklicana k temu. »Liga dostojnosti« se ustanavlja po ameriškem zgledu. Tam šteje 10 milijonov članov in ima že lepe uspehe. Lastniki kinematografov so se najprej posmehevali njenim poskusom; ko so pa enkrat zažutili njen vpliv pri svoji blaginji, ko so se vsi dostojni ljudje zavezali k bojkotu zoper nedostojne filme, so jo začeli respektirati in upoštevati. Tudi pri nas se bodo nedostojni ljudje posmehevali »Ligi dostojnosti« in njenemu prizadevanju. Vprašanje je le, če bo mogoče našo slovensko javnost toliko razgibati in za to pridobiti, da bo sama začela zahtevati dostojnost po vseh javnih prostorih in odločno nastopila zoper vsako kršenje dostojnosti.

Da, javna nrvnost in dostojnost je — kakor treznost — zadeva vsega naroda. Ne samo odbor sedmero članov, ki bo izvoljen na ustanovnem zboru, marveč vse dostojno občinstvo mora skrbeti in delati za dostojnost in nrvnost! Predvsem pa so poklicani člani naših organizacij, da se zavedajo te svoje naloge in jo sprejmejo v svoj program. Zato se razpošilja vsem ljubljanskim verskim družbam in katoliškim organizacijam prošnja in poziv, naj določijo po enega zastopnika v širši odbor »Društva treznosti« in »Lige dostojnosti«. Prosimo predsedstva in vodstva vseh organizacij: kongregacij, prosvetnih društev, diaških društev, fantovskih odsekov, dekliških krožkov in drugih, naj se obnega zbora »Lige dostojnosti«, ki bo

danes, v petek, ob 8 zvečer v Rokodelskem domu, ali sami udeležijo ali pošljejo po enega zastopnika svoje organizacije.

Liga pa ni kaka strankarska zadeva, marveč vabi k sodelovanju vse dostojne ljudi. V Ameriki je izšla pobuda za Ligo od katoličanov, pridružili so se ji pa tudi protestante in tudi drugi dostojni ljudje, četudi brez konfesije.

Tudi pri nas — komur je na tem, da je naš narod resnično kultiviran: trezen, dostojen in nrvan — na ustanovnem zboru Lige dostojnosti dobrodošel! Pripravljalni odbor.

— Ljudje, ki poleg trde stolice trpe tudi na zapeki, lahko jemljejo za čiščenje jutraj in zvečer četrt kozarca naravne »Franz-Josefove« grenke vode.

Reg. S. br. 15485/35.



Strojna puška v sprednji postojanki na zahodnem bojišču. — Pripravljanje pontonov francoske armade.

Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Droblne novice

Koledar

Petek, dne 10. maja: Antonin, škof; Janez Avilski.

Sobota, dne 11. maja: Frančiška Hier.; Ma-mert, škof.

Novi grobovi

† V Meranu v Italiji je umrl ugleden tamošnji trgovec Ivan Smukavec, po rodu Ljubljancin. Živel je v Meranu že celih 48 let, pa je še vedno z veseljem prihajal na počitnice v Slovenijo, katere lepoto je potem povečeval svoj družini in znanecem v tujini. Bil je tudi vnet bralec in naročnik »Slovenec«. Naj v miru počiva!

Osebnosti

— V župni cerkvi v Velesovem sta se poročila dne 8. maja g. Ciril Vidic, ravnatelj hranilnice kmečkih občin v Ljubljani, in gđ. Marija Zaletel, hči trgovca iz St. Vida nad Ljubljano. Letošnje sta se poročila g. Franc Zaletel, trgovec iz St. Vida nad Ljubljano, in gđ. Darinka Naglič, zasebna uradnica iz Ljubljane. Poročne obrede in sv. mašo je opravil za oba poročila para — ženinov in nevestin brat g. Vinko Zaletel, kaplan v Trzinu. Novoporočencem želimo obilo sreče in božjega blagoslova v zakonskem stanu.

— Poročila sta se v romarski cerkvi v Petrovčah inž. Ivan Keršič, uradnik pri TPD, in Eleonora Suec, učiteljica v Trbovljah.

— Praktični učiteljski izpiti so bili od 2. do 9. t. m. pred državnim izpitnim odborom v Ljubljani. Izpit so opravili naslednji učitelji-pripravilniki: Aplene Marta, Duh Ivan, Klemenčič Avrelja, Jelšnik Helena, Kveder Pavel, Merzel Marija, Metelko Antonija, Pirnat Edvard. Presenetnik Frančiška, Tavčelj Ljudmila, Veršič Konrad.

MOŠKO PERILO PO MERI
ALOJZIJ POTRATO PREJ
JOS. KUNC & Co.
LJUBLJANA - MIKLOŠEVA CESTA

Napredovanja pri posli

Za manipulantne devete skupine so napredovali: Zorana Fišinger pri pošti Ljubljana 1, Matej Rožman, pri pošti Ljubljana 2. Josip Pinterič pri pošti Beltinci.

Za pomožne uradnike devete skupine: Franc Duh pri pošti Crna pri Prevaljah, Franc Erpič pri pošti Mezica, Edvard Šepc pri pošti Brezno.

Za pomožnega manipulantne desete skupine: Franc Dular, pri pošti Ljubljana 1.

Za pomožnega tehničnega manipulantne desete skupine: Milan Pogačar, pri III. t. t. t. sekciji v Ljubljani.

Za pomožnega manipulantne desete skupine: Anton Završček, pri pošti Zidani most.

Za pomožnega tehničnega manipulantne desete skupine: Jakob Erčigoj, pri XXV. t. t. t. sekciji v Ljubljani.

Za uradniškega pripravnika po § 45/3 U. Z.: Djordje Skalerič, pri pošti Ljubljana 2.

Za uradniške pripravnike po § 45/1 U. Z.: Mara Štrukelj, Pavel Breznik, Anica Mušič, Arnesta Stergar, vsi pri pošti Ljubljana 1. Milena Auernik, Amalija Volk, Maki Jurman, vsi pri pošti Maribor 1. Adolf Pepevnik pri pošti Maribor 2. Bogomir Delamea pri pošti Meža. Žužek Vitomir Širok pri pošti Murska Sobota. Franc Zabukovec, pri pošti Mo-

alrje. Pavel Zupan pri pošti Rogatec. Marija Inglić pri pošti Jesenice na Gorenjskem. Marija Ilc pri pošti Ribnica na Dol. Elizabeta Jaklič pri pošti Lajta. Milica Koprišek pri pošti Kamnik. Mihaela Košir, pri pošti Radovljica, Viktor Logar, pri pošti Prevalje. Katarina Mlejnik, pri pošti Solja Loka. Josipina Gregori, pri pošti Kranjska gora. Ivan Rebec, pri pošti Smarje pri Jelšah. Franjo Trojner, pri pošti Ljutomer. Josip Skorjanc, pri pošti Stari trg pri Raketi. Zofija Arnshek, pri pošti Brežice. Stanislav Bižal, pri III. t. t. tehnični sekciji v Ljubljani. Vsi do sedaj zvaniki.

Za P. t. t. zvaniki tretje skupine: Stanko Mancini, pri pošti Ljubljana 1. Josip Pauko, Maki Požauko, oba pri pošti Maribor 1. Viktor Jarc, pri pošti Apače. Karel Zeleznikar, pri pošti Prevalje. Rudolf Jarc, pri pošti Trbovlje 1. Anton Srebot, pri pošti Kočevju. Janez Knez in Franc Boga, oba pri pošti Celje. Franc Fijavž, pri pošti Ljutomer. Janez Skubic, pri pošti Medvode. Franc Knaples, pri pošti Ljutomer. Vsi do sedaj in služilci.

Za zvaniki-nadzornike t. t. linij tretje skupine: Josip Kopeč, Anton Krašovec, Adolf Jurak, pri III. t. t. t. sekciji v Ljubljani.

Za birmo velika izbira vsako vrstnih ur in razne zlatnine. — Nizke cene!

V. URLEP - Ljubljana, Mestni trg 8.

— Vojni minister — pokrovitelj velikih narodnih manifestacij v Gor. Radgoni. Dne 2. junija bodo v Gor. Radgoni velike narodne manifestacije, združene z odkritjem spomenika padlim junakom v bojih za osvobodjenje in za sevarno mejo. V Gornjo Radgono je sedaj prispela vesela vest, da je prevzel pokroviteljstvo nad temi slovesnostmi sam vojni minister g. general Nedič. Ta gesta bo razveselila vse obmejne Slovence, saj je dokaz, da se naša hrabra vojska, katero predstavlja g. minister vojske in mornarice, zaveda pomena severne meje in jo budno straži.

— Gasilska zajednica dravske banovine v Ljubljani poziva vse tov. gasilske župe in čete, da čim intenzivneje sodelujejo tudi letos pri organizaciji in izvedbi protituberkuloznega tedna v dneh od 19 do 25. maja t. l.

— Denarni zavodi v dravski banovini v soboto, dne 11. t. m. pred binkoštnimi prazniki ne poslujejo.

Za birmo

najlepša birmanska darila: zlatnino, ure vseh vrst, srebrnino in ves nakit po najnižjih cenah pri

A. Božič, Ljubljana
Franciščanska ulica 3.

Solidna postrežba, največja izbira!

— Zdravniški pregledi vajencev. Z odlokom banske uprave VI št. 9359/2 z dne 6. IV. 1940 je odrejeno, da bodo namesto banovinskih in šolskih zdravnikov, pregledovali vajence zdravniški OUZD v Ljubljani. Pregledi onih vajencev, ki so bili sprejeti v zavarovanje po 8. IV. 1939 in še niso bili zdravniško pregledani, se bodo izvršili v dneh od I. V. do 30. VI. 1940 s pismenim pozivom na delodajalce, ki so dolžni v smislu § 253 obrtnega zakona poslati svoje vajence na dan poziva k zdravniški preiskavi. Ako ne bi bil kateri izmed vajencev pozvan k zdravniški preiskavi, je to dolžnost izvršiti delodajalec sam, da se vajence v določenem terminu zdravniško pregleda. Lansko leto že preiskani vajenci pa bodo v dneh od I. V. do 31. V. 1940 ponovno pregledani po onih zdravnikih, ki so izvršili prvi vajenčev zdravniški pregled. G. delodajalce prosijo urad, da v skrb za zdravje delavcev naračajo store vse, da bodo pregledi nemoteno potekali.

— Rudarska stavka v Lihovju. Včeraj popoldne so začeli v keramični tovarni v Lihovju pri Grižah stavkati delavci. Zahtevali so povišanje urne meze za 1 din, vendar do pogajanj ni prišlo. Zahteva delavcev je opravljena. Stavka okrog 500 delavcev.

— Zapeka, neredno delovanje debelega črevesa, slaba prebava, glavobol radi zaprtosti hitro prenehajo, če uporabljate naravno Franz-Josef-ovo grenko vodo — polna časa na prazen želodec. Franz-Josef-ova grenka voda deluje blago. — Ogl. reg. S. br. 15485-35.

— Novi vojni red »Eksprese« je izšel. Obsega železniške vozne rede v naši državi in vse važnejše zveze z inozemstvom. Nadalje popoln plovilbeni red po Jadranskem morju, vse avlobusne zveze v dravski banovini in zračne zveze. Knjižica je izšla v stari — priljubljeni obliki. Dobiča se v vseh knjigarnah in večjih trafikah po stari ceni, t. j. 10 din za komad. Naroča se pri administraciji voznega reda »Eksprese«, Ljubljana, poštni predal 356. Ker bo po novem voznem redu veliko in važnih sprememb, je vojni red »Eksprese« neobhodno potreben za vsakega potnika. Zahtevajte zato povsod vojni red »Eksprese«. Knjižarne in trafike imajo običajni knjigotrojni popust.

— »Otroci k Jezusu« je naslov knjižice, ki je pred kratkim izšla na Rakovniku. Prirejena je za skupno molitev otrok pred Najsvetejšim. Stane 1.50 din. Knjižico »Ne preklinjaj!«, ki je v tako kratkem času pošla, bomo znova ponatisnili. Prednaročila se sprejemajo. Mnogi gg. katehetje se naročujejo »Moj molitvenik«. Da ne bo treba vsakemu posebej odgovarjati, sporočamo vsem, da je imenovani molitvenik popolnoma razprodan. — Uprava »Knjižice«, Rakovnik, Ljubljana 8.

— Še danes vpišujemo: Trsat-Rab-Reka! Binkoštno romanje — najprimernejši izlet po morju 150 din! Odhod 11. maja: Ljubljana 7.52, Maribor 5.07. Zidani most — posebni vlak! Kupite »K 13« in listek do Zagreba! Nepriglaseni lahko pridete; plačilo med vožnjo! — Po »božjem svetlu«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

— Nečloveški delomor odkrit. Pred nekaj dnevi so našli otroci, kakor smo kratko že poročali, na levem bregu Save pod vasjo Brinje, obč. Dol pri Ljubljani, naplavljen golo, dobro razvito trupelce novorojenca moškega spola. Otroci so obvestili o svoji najdbi orožnike, ki so ukrenili vse potrebno, da je otroka pregledala sodna komisija. Sodni

zdravnik je ugotovil, da je bilo dete že nekaj ur po rojstvu vrženo v vodo. Orožniki z gotovostjo domnevajo, da je bil otrok vržen v Ljubljano, ki se tam v bližini izteka v Savo. Trupelce je ležalo v vodi 3 tedne do 1 mesec. Okoli trupelca je bila ovita vrstica, kar pomeni, da je brezsrčna mati navezala otroku okrog telesa kamen, ki pa se je v vodi odvezal in tako je truplo splavalo na površje. Domnevajo, da je bilo truplo vrženo v vodo neke v bližini Ljubljane ali morda celo v Ljubljani sami. Okoliško orožništvo in ljubljanska policija zdaj poizveduje za brezsrčno materjo.

— Tatvine na deželi. Z Vrhniko poročajo, da je bilo tam v eni pretekli noči vlomljeno v trgovino Stržinar Ane. Vlomilci so ji iz trgovskega lokala odnesli 3 zlate uhane za narodno nošo, zlato ovratno verigo z zlatim obeskom, dva zlata poročna prstana, zlat prstan s plavim kamnom, dve zlati uri in 4200 din v gotovini. Skupna škoda znaša nad 7000 din. — Gostilničarki Berti Pešec v Radečah pa so vlomilci odnesli kar 6 hranilnih knjižic raznih denarnih zavodov, 300 din gotovine in zlato žensko uro. Tatvine sumijo dve ciganki Nikolič, ki sta doma neke v Hrvatskega. — Na Ježici pa je bilo vlomljeno pri Hočevarju Leopoldu in je vlomilec odnesel več gotovine.

— »Avstrijski Jože« pobežal iz zaporov. Iz zaporov kamniškega okrajnega sodišča je te dni na zvit način pobežal 38 letni znani vlačugar Jože Preklet, ki je doma iz Stranji pri Kamniku in je v kamniškem kotu znan po imenu »avstrijski Jože«. Možakar je srednje postave, podolgovatega obraza, suh in temne polti, v zgornji vilici ima samo dva sprednja zoba, obleden pa je v črne hlače z rdečimi pikami in v siv suknjič. Preklet je precej nevaren in nasilen človek.

Po državi

* Karlovec je dobil stalno gledališče. V veliki dvorani Hrvatskega doma v Karlovcu je bila te dni prva premiera nedavno ustanovljenega Hrvatskega ljudskega gledališča v Karlovcu. Ker Dramatsko društvo v Karlovcu že več let ni delovalo in prirejalo predstav s karlovaškimi igralskimi prostovoljci, je bilo zanimanje za prvi nastop članov Hrvatskega ljudskega gledališča veliko. Dvorana in galerije so bile polne ne samo odličnih meščanov, številnih dijakov in drugega mestnega občinstva, ampak tudi kmetov. Za prvi nastop so igrali Santečvo politično satiro »Pokvarjena gospodac. Igra je prav dobro uspešla in so bili vsi gledalci prav zadovoljni.

* Gledališki intendant iz Basla išče operne pevke v Zagrebu. Te dni bo prišel v Zagreb intendant mestnega gledališča v Baslu v Švici. Obiskal bo intendant zagrebskega gledališča, da se z njimi porazgovori o potrebah svojega gledališča. Ker vodstvo baselskega gledališča prav dobro pozna razmere v hrvatski operi, ki je na visoki stopnji, bo intendant baselskega gledališča proučil možnost, če bi mogel angažirati dve zagrebski operni pevki. V Čurihu delujeta že nekaj let hrvatska operna pevka Djurdja Milinković in pevka Rothmüller. Švicarskemu občinstvu je znana tudi Zinka Kunc, ki je preteklo leto pela na festivalu v Lurenu.

* Okraj Travnik potrebuje še 30 ljudskih šol. V Hrvatskem domu v Travniku je bil sestanek, na katerem so razpravljali o šolstvu. Ugotovljeno je, da pride v travniškem okraju na 50.000 prebivalcev samo 16 ljudskih šol. V te šole je vpisanih 2575 otrok, in sicer 1298 katoliških, 612 muslimanskih, 192 pravoslavni in 9 drugih. Občina Oporn ima 12.000 prebivalcev in samo eno šolo. V posameznih vaseh te občine komaj najdeš pismenega človeka. V vasi Gornji Verečinski znajo samo 3% prebivalcev nekoliko brati, pisati pa ne zna nihče. V travniškem okraju je nujno potrebnih vsaj še 30 novih ljudskih šol. Poleg drugih predmetov bi morali v šolah predavati tudi o živinoreji, higieni, vrtnarstvu in sadjarstvu, ker bi od tega prebivalci imeli največjo korist.

* Stadion »Seljačke sloge« v Zagrebu. Predsednik »Seljačke sloge« Rudolf Hereg je predlagal, da se v Maksimiru zgradi stadion za velike kmečke prireditve. V ta namen so imeli včeraj dopoldne lokalni ogled, pri katerem je bila zastopana mestna občina, vseučilišče, Seljačka sloga, gledališče (ki bi tak stadion, ko bo zgrajen, lahko uporabljalo za poletne predstave) itd. Predsednik »Seljačke sloge« Hereg je izjavil, da mora do sobote še imeti odgovor, če mestna občina dovoli, da se stadion »Seljačke sloge« zgradi v Maksimiru ali ne, ker mora o binkoštni obvestiti kmete, če bodo letošnje kmečke prireditve v Zagrebu ali drugod. Mestna občina zagrebska bo o tem sklepala takoj in do sobote poslala »Seljački slogi« svojo odločitev.

* Čipkarska šola v Varaždinskih Toplicah. V Varaždinskih Toplicah nameravajo ustanoviti čipkarsko šolo, ki bi jo vodile usmiljene sestre. Sedaj so poslali zagrebskemu Kaptolu, ki je lastnik Varaždinskih Toplic, prošnjo, da bi odstopil usmiljenim sestram potrebne prostore. Čipkarsko šolo bi vodili po načrtih gospe Zlate Šuffaj, znane propagatorice hrvatskih narodnih čipk. Šola bi svoje izdelke lahko prodala v samih Varaždinskih Toplicah, kamor vsako leto prihaja veliko število domačin in inozemskih gostov. Šola bi se ustanovila še letos.

* Dve smrtni nesreči v rudniku Trepač. Rudarski delavci Džemal Hajrulović je v rudniku Trepač popravil vozilek za premog. Ko je stopil čez desko, je omahnil in padel v globok rov, kjer je obležal mrtev. Niso še pokopali te žrtve, že se je pripetila druga nesreča v talinici svinca. Rudarski nadzornik Stjepan Miklič si je pred nekaj dnevi poškodoval roko pri dvigalu. Pa se je ozdravil, je spoi nastopil službo. Dvigalo pa se je »zaklelo«, da bo ubilo Mikliča. Ko se je Miklič pogovarjal z inženirji, ga je dvigalo s tako silo udarilo po glavi, da je bil takoj mrtev. V teku letošnjega leta se je v Trepači zgodilo že 12 nesreč, od teh osem smrtnih.

* Četrtili zaporedoma rodila dvojčke. Zena Janka Hofmana v Kuli pri Somboru je te dni povila dvojčke, in sicer že četrtili zaporedoma. Doslej je rodila 16 otrok. To je gotovo ne samo jugoslovanski rekord, ampak tudi evropski.

* Božastnik se je zadušil v mlaki. 44-letni mlinarski pomočnik Stjepan Knežević je bil božasten. Te dni ga je napadla božast in je padel z obrazom v mlako in se zadušil. Truplo so našli vojaki, ki so prišli mimo, in so takoj obvestili oblast.

* Skrivnost brezplačnega voznega listka. Belgrajska policija je zaprla Mila Pavloviča, ki je hotel z brezplačnim voznim listkom prepeljati do Bihaća okrog 100 delavcev. Te delavce je nabiral pred Borzo dela in jim obetal tudi prevoz. Izjavil je, da je brezplačni vojni listek dobil od nekega sluga senata, ki pa zopet pravi, da mu ga je dal neki banški svetnik. Pavlovič je prejel denar od delavcev, pa jih kljub temu ni prepeljal. Du-

Ljubljana, 10. maja

Gledališče

Drama: Petek, 10. maja ob 15.15: »Hamlet«. Dijalska predstava za izvet ljubljanske gimnazije. Gostovanje Zvonimirja Rogoza. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: »Danes bomo tihi.« Red A. Gostovanje Zvonimirja Rogoza. — Sobota, 11. maja: »Hamlet«. Izven. Gostovanje Zvonimirja Rogoza. — Nedelja, 12. maja: »Hamlet«. Izven. Gostovanje Zvonimirja Rogoza. — Ponedeljek, 13. maja: »Danes bomo tihi«. Izven. Gostovanje Zvonimirja Rogoza.

Opera: Petek, 10. maja: Zaprti. (Generalna). — Sobota, 11. maja: »Kleopatra«. Krstna predstava. Premiere abonma. — Nedelja, 12. maja: »Madra roža«. Izven. — Ponedeljek, 13. maja: »Madame Butterfly«. Izven. Gostovanje Vanje Leventove.

Radio Ljubljana

Petek, 10. maja: 7 Jutranji pozdrav. — 7.05 Napovedi, poročila. — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11.50 Šoleka ura: Proslava materinskega dne (Prva dekliška meščanska šola v Ljubljani). — 12.30 Za naše prijatelje (plošče). — 12.30 Poročila, objave. — 13.00 Napovedi. — 13.02 Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14.00 Poročila. — 14.10 Tedenski pregled tujkoprometa, zveze. — 18.00 Zenska ura: Ali se more žena uveljaviti v vsaki obliki (ga. Francka Gruden). — 18.20 Slike iz narave (plošče). — 18.40 Francščina (g. dr. St. Leben). — 19.00 Napovedi, poročila. — 19.20 Nac. ura. — 19.40 Objave. — 19.50 Soc. pogodba med Jugoslavijo in Francijo (g. Joško Rozman). — 20.45 Iz opernega sveta (radijski orkester). — 22 — Napovedi, poročila. — 22.15 Za ples (plošče).

Drugi programi

Petek, 10. maja: Belgrad-Zagreb: 20.30 Pevski in klavirski koncert. — Bratislava: 19.30 Romunske pesmi. — Praga: 19.25 Opereta. — Sofija: 19.50 Čajkovskega opera »Evgenij Onegin«. — Beromünster: 20.40 Jodlerji in ländlerji ter operet. glasba. — Budimpešta: 19.30 Opera, Bukarešta: 20. Simf. konc. — Stockholm-Hörby: 19.50 Norveške narodne. — Trst-Milan: 17.15 Klavir; 22.15 Operetna glasba. — Rim-Bari: 21. Haydnovih »Sedem besedi«. — Florenca: 21.45 Glasbena revija. — Sottens: 20.45 Opereta.

Prireditve in zabave

DAMK — križanke priredi v petek, 10. maja recitacijski večer v svojem lokalu v križankah. Na sporedu so pesmi iz domače in svetovne lirike. Vmes nastopa kvintet I. drž. realgimnazije »Lipe«. Začetek ob 20. Vabljeni vsi!

Koncert Lovše-Dugan. Rezervirane vstupnice za današnji koncert Lovše-Dugan v franciskanski dvorani se bodo hranile samo do 12.

Naše dijaštvo

SKAD »Danica« ima drevi ob 8.20. redni članski sestanek. Govori g. dr. Knific o temi: »Framasoni«.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Poizvedovanja

Rečna učenka je izgubila v eredo, 8. t. m. med 5 in 6 popoldne na Gosposvetski cesti pred Kolizejem denarnico z manjšo vsoto denarja in ključem. Opazovana gospa, ki je pobrala denarnico, se naproša, da jo odda v trgovini »Elektro-industrije«.

lavel so ga naznanili polietilji, ki sedaj vodi preiskavo proti njemu in še dvema njegovima pomagatelja.

* Če se dve sosedji borita za zeta. V Somboru je bila te dni sodna razprava proti 47-letni kmetici Jeliasveti Mašnik iz Pivca, ker je namenoma zažgala hišo svoje sosedje Jane Kučič, kateri je zgorel del hiše, precej žita in gospodarskega orodja v skupni vrednosti do 30.000 din. Povod tega požiga je bilo praznovanje. Jeliasveta je imela namreč za možitev godno hčer in so se že pripravljali na poroko, njena sosedja pa je z vsemi silami delala na to, da bi ženin vzjel njeno hčerko. Sosedje so v praznovanju ponoči nametali v Jeliasvetino hišo šope las in razne krpe, stene pa so namazali z različni znaki, vse to z namenom, da bi pripravili ženina, da bi pustil Jeliasvetino hčer. Ko je fant res zapustil njeno hčer, je bila Jeliasveta čisto iz sebe, tekla je k sosedovim in zažgala hišo iz maščevanja. Šele ko so plameni že oblieli hišo, se je skesala in sama pomagala gasiti. Da bi povrnila škodo in s tem popravila svoj nepremišljeni zločin, je prodala svojo hišo in živino, tako da danes ne poseduje ničesar več in živi od tega, kar zasluži pri drugih. Sodišče je »snatralo, da se je obtožena že sama dovolj kaznovala in jo je obsodilo pogojno na 6 mesecev zapora.

Anekdota

Bakičević se škerklja prinesla dvojčke. »Ko boš prišel danes v šolo,« je dejal gospod Bakičeviću najstarejšemu sinu, »povej gospodu učitelju, kakšna sreča nas je obiskala. Videl boš, da ti jutri ne bo treba iti v šolo.«

Janežek se je ves vesel vrnil iz šole. »Res, očka, jutri mi ni treba iti v šolo.«

»No, vidiš! Ali si gospodu učitelju povedal o dvojčkih?«

»Zaenkrat sem mu povedal samo za enega otroka — drugega sem prihranil za prihodnji teden.«



Monte Carlo. »Odkod neki toliko denarja? Ootovo sem za trenotek zaspal!«

Kaj pravite?

Oddajala sem sobo. Pride mlada gospodična, visokoskoka, kakor je izjavila. Soba ji je bila zelo všeč, posebno ker je ves dan na soncu in skozi široko okno krassen razgled na celotno drevje v sadonikih. Tudi cena se ji ni zdela previsoka, molilo jo je edino to, da je vhod iz predstobe in ne s stopnišča.

Vhod naj vas ne moti, saj je še prikladnejše, ker imate takoj kopalnico pri rokah in listi »poselne« vhod s stopnišča je za starejše ljudi, vi pa ste še tako mlada — sem jo tolažila.

Bom premislila, mogoče pridem čez nekaj časa nazaj.

Res je prišla in z njo mladenič, tudi baje akademik. Soba je pogledal samo površno, ostrjeje je motril mene.

Moram vam povedati, da se s gospodično skupaj učiva, da greva večkrat zvečer v kino in potem jo spremim, da ne boste temu nasprotovali ali jo zato krivo gledali — je govoril s poudarjenim cinizmom.

Oprostite — potem morate iskati sobo drugje, pri nas smo vajeni drugega reda, pa tudi otroke imam, ki jim pač ne morem dati slabega zgleda. Zoloputnila sta vrata in na stopnicah se je gospod prav glasno hudoval, češ da sem zaplankana in ne vem, kaj je akademika prostost.

Ali res tako misli danes akademika mladina? Ne morem verjeti, da sta to bila res akademika, ker ni bilo ničesar akademskega na njima.

Kaj pravite, ali je to res mogoče?

Kmalu nato pride mlada dekle, po mojem mnenju jih ni štela čez 17 let. Sobica, pohištvo, razgled, cena in komfort ji je všeč, tudi hrano bi rada imela, ali brez večerje. Večerjo bi sicer oče tudi plačal, a tisti denar bi rada imela sama, ker večerjo vedno zunaj v kakšni delikatesi ali gostilni, kakor pač pride.

Ko me je zanimalo, kaj so starši, ali kaj pridejo pogledat in če se stinajo z deljeno hrano, je pojasnjevala, da je mati bolna, oče pa pride samo v začetku meseca, da poravnava stanovanje in hrano — vse drugo ga pač ne briga.

Razložila sem ji naš hišni in družinski red ter odločno rekla, da mora imeti tudi večerjo pri meni, kajor pač gotovo žele njeni starši. Zvečer pa je najbolje, da je mladina doma in se vestno pripravlja za šolo.

Ali v gledališče in kino tudi ne bi smela? In tudi ključne vežnih vrat mi daste?

Je zvonček, da me pokličete, ko pridete iz gledališča. Sicer bi pa o tem najraje govorila z vašimi starši. Dokler ste odrasli od njih, jih le lepo ubogajte, saj vam žele samo dobro. Mlada dekleta vzamem na stanovanje samo pod pogojem, da se ravna po želji svojih roditeljev.

Potem pa ne bo nič, zbogom! In odhite la je bogre kam.

Uboga mladina, ubogi starši!

LJUBLJANA

Birmovanje v stolnici o binkoštih

Na binkoštno nedeljo je v stolnici zadnja maša za vernike sploh ob 8 jutraj. Ob pol 9 je zadnje obhajilo vernikov. Nato se stolnica izprazni in ostane rezervirana le za birmance in botre. Ob 9 bo pontifikalna škofova maša. Po maši se ob 10 začne birmovanje. Botri naj počakajo z birmanci na svojih mestih v klopih in ob njih, da jih reditelji uvrste. Ko so otroci birmanci, gredo skozi zakristijska vrata ven in se, ko pozvonijo z zakristijskim zvonom, vrnejo v cerkev. Ko prejmejo zadnji blagoslov, gredo iz cerkve skozi stranska vrata (nasproti prižnice).

Ob 10 in pol 12 bosta pri stranskem oltarju dve tihi maši za birmance in botre, ki dotlej še niso bili pri maši.

Zadnji blagoslov se bo podelil dopoldne trikrat: ob 11, ob 12 in ob sklepu birmovanja.

Popoldne bodo v stolnici ob pol 3 slovesne večernice. Nato bo ob 8 birmovanje po gornjem redu. Zadnji blagoslov bo le ob sklepu. Po birmi bodo slovesne litanije.

Na binkoštni ponedeljek bo ob 10 pontifikalna maša. Po maši bo ob 11 začetek birmovanja. Zadnji blagoslov bo le ob sklepu. Popoldne ne bo birmovanja.

Opomba: Birmanci morajo imeti v rokah birmanski listek in trak. Pri delitvi birmo položi boter desno roko na desno ramo birmanca. Ko je ta birman, mu boter preveže čelo s trakom. Nato odidele k oltarju sv. Reš. Telesa, kjer se birmancu odzame trak in se mu s čela obriše krizma. Botri naj skrbijo, da prejmejo birmanci tudi zadnji blagoslov, ki spada k obredu birmo. Znamenje za blagoslov se bo dalo z zakristijskim zvonom.

več vplivati in je pričel nameščence, s katerimi se je popreje dobro razumel, vedno bolj sumiti, da ne vrše službe v redu in je sprejel vse za resnico, kar mu je povedala omenjena nameščanka. Da se spor poravnava, so se poslužili nameščenci oblasti, ki je sklicala dve poravnalni razpravi na mestnem poglavarstvu, ki pa nista bili uspešni. Zahteva nameščencev je, da se premesti nameščanka, ki je kriva, da je spor nastal in da gospod Sever ne preganja nameščencev zaradi organizacije. Tega predloga, ki je dovolj skromen in ne zahteva nobenih materialnih izdatkov, gospod Sever ni hotel sprejeti in je sporazum odklonil. Nameščenci so sedaj v zaščiti svoje časti in stanovskega ponosa sklenili, da stopijo v stavko, ker pod takimi razmerami, ki v zadnjem času v podjetju vladajo, ne morejo delati.

I Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grentice.

I Huda nezgoda Antona Zdravice. Mnogi starejši in tudi mlajši ljubljanci dobro poznajo ali se vsaj spominjajo simpatičnega moža Antona Zdravice, ki je bil dolgo vrsto let mestni reševalec in to še pred vojno. Tudi po vojni je še služboval na reševalni postaji, pozneje pa, ko mu leta niso več dopuščala, da bi se še udeleževal v tem poklicu, je bil premeščen na mestno tržno nadzorstvo, kjer ga je tudi dohitel pokoj. — Zdravice se je včeraj popoldne peljal s kolesom po Zaloški cesti. V tem času je bilo na cesti precej vozil. Nekoliko nad mitnico je privozil za njim motociklist in nesreča je hotela, da se je od zadaj zaletel v Zdravice in ga podrl s kolesa. Zdravice je obležal na tleh s prebito lobanjo. Prihiti so njegovi bivši tovariši — mestni reševalci in ga naložili v avto, ki ga je odpeljal v bolnišnico. Zdraviceva poškodba je smrtnonevarna. Motociklist je bil tako

Samo še danes Jeanette Mc Donald in Nelson Eddy v prekrasnem glasbenem filmu: **Cvetje v maju** (Beli lorgovan) Najlepše operne arije in pesmi! Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri **Kino Sloga telefon 27-30**

I Razstavo Srečka Magoliča je priporočila tudi kr. baneka uprava šolski mladini s posebno okrožnico, naj jo vse državne in zasebne srednje in učiteljske šole, državne in zasebne meščanske in ljudske šole ter gluhonemnica obiščejo, zlasti zato, ker je ves dohodek razstave in 20% izkupička za prodano slike namenjen mestnim revežem. Vstopnina za šolsko mladino pod vodstvom profesorjev in učiteljev je samo 1 din. V nedeljo, ob 11. uri bo razstavi vodil sam jubilat Srečko Magolič ter razložil vse slike, da bo ta sestanek v Jakopičevem paviljonu gotovo zelo prijeten, saj Srečka Magoliča vse pozna za duhovitega in šaljivega kramljaka.

I Zdrženje brivcev, frizerjev in kozmetikov obvešča cenj. občinstvo kakor tudi članstvo, da bodo predmetni lokali odprti na binkoštno soboto od pol 8. jutraj do 21. zvečer z običajnim opoldanskim odmorom. Na binkoštno nedeljo bodo odprti od pol 8. jutraj do 12. ure, na binkoštni ponedeljek pa ves dan zaprti. Uprava združenja.

Obiščite razstavo Magoličevih slik v Jakopičevem paviljonu Odprta od 8 dopoldne do 6 zvečer.

I Močan kot Tarzan je akrobat Daut Zudjelovič, ki te dni razkazuje svoje atrakcije v Gajevi ulici. Mož je napel svojo žico med klasično gimnastiko in nasprotno hišo ter ume res imenitne reči. Tako vam s tovorom 700 kilogramov obložen pleše po razpeti vrvi 30 metrov nad zemljo. Potem se postavi na žico na glavo ali pa se obesi za zobe in drži na svojih nogah štiri osebe. Po vrvi se pelje s kolesom, pri tem pa drži v zobeh svojega pomočnika. Zudjelovič pa je akrobat tudi na tleh. Z eno roko prime človeka in ga vrže osem metrov visoko v zrak ter ga ujame z drugo roko. Vsega skupaj predvaja 350 različnih točk. Nastopil je že v 6 državah in prejel 7 odklivanj. V Ljubljani bo kazal svoje akrobacije kakih 8 dni, in sicer ob delavnikih vsak dan ob pol 7. zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 4. do 6. popoldne in od 7. do 8. zvečer. Daut Zudjelovič se toplo priporoča ljubljanskemu občinstvu za obisk!

I Nameščenci firme Sever & Komp. v Ljubljani so stopili v stavko. Ze dalje časa so vladale v podjetju Sever & Komp. težke in nevzdržne razmere. Zato so se nameščenci omenjenega podjetja organizirali in hoteli na miren način potem organizacije urediti spor, ki je nastal predvsem zaradi ene nameščanke, katera je ostale venomer tožarila in s tem vedno bolj poslabševala mirno sožitje med podjetjem in nameščenci, kar je predpogoj za plodno delo. Gospod Sever se je dal omenjeni pre-

dostojen, da ni oddrvel naprej, nego je počakal, da je prišel stražnik, ki je dal nesrečo na zapisnik.

I Posmenjava vredna ženin in nevesta sta za mestne reveže podarila 600 din in s tem svojim človekoljubnim delom dala dober zgled drugim sreč-

MARIBOR Podpiranje brezposelnih delavcev Borza dela je lani razdelila nad milijon dinarjev podpor

Maribor, 9. maja. Pred nedavnim časom smo že pisali v »Slovenec« o zanimivi statistiki mariborske Borze dela, iz katere se je zrcalilo stanje brezposelnosti v mariborskem gospodarskem območju. Dobili pa smo poleg tega vpogled še v statistiko denarnih podpor, ki jih je lanske leto razdelila mariborska Borza dela. Tudi iz teh števil je razvidno, da je Borza dela zelo važna socialna ustanova, saj je zlasti za brezposelne ljudi s podeželja podpora, ki jim jo ona nudi, vir za življenje. Kakor je ta podpora skromna in razmeroma kratkotrajna, tako je važna za brezposelnega človeka, ko pride zaradi izgube zaposlitve v najhujšo stisko. Poleg tega pa je važna tudi podpora, ki jo Borza dela daje za potovanje tistih delavcev, ki so si poiskali zaposlitve v drugih krajih. Borza dela jim preskrbi znižano vožnjo, povrhu pa jim izplača še posebno denarno podporo za potovanje.

Lansko leto je Borza dela izplačala vsega skupaj 1.045.169 din podpor. Od tega odpade na redne podpore 1.038.005 din, na potovalne podpore pa 7164

m Birmovanje v stolnici. Na oba binkoštna praznika, v nedeljo in ponedeljek bo delil prevzvišeni knezoškof dr. Ivan Tomažič v mariborski stolnici zakrament sv. birmo. Na binkoštno nedeljo bo ob 8. po slovesnem vходу škola najprej pridiga, potem pa slovesna škofova sv. maša. Po sv. maši se začne okrog 9.30 birmovanje birmancev. Birmanci z botri naj se v ta namen postavijo v vrsto ob klopih presbiterija, potem dalje po cerkvi, kakor bodo določili duhovniki. Ko bo prva vrsta birmancev, se bo dalo znamenje z velikim zvonom. Vsi, ki so bili dotlej že birmanci, se zberejo tedaj spet v cerkvi, da se opravijo zanje skupne molitve in prejmejo birmški blagoslov. Na binkoštni ponedeljek bo birmovanje birmancev, ki pridejo od drugod k sv. birmi v Maribor. Vsi, ki pridejo ta dan k sv. birmi, naj bodo že ob 9.30 v stolnici. Ob 9.30 bo slovesna sv. maša, potem pa birmovanje po prej navedenem redu.

m Slovesen sprejem hrvaških književnikov. V sredo zvečer so se zbrali na povabilo Umetniškega kluba pri Orlu predstavniki mariborskih kulturnih in narodnih društev ter zastopniki mestne občine in drugih ustanov. Vršil se je razgovor glede sprejema hrvaških književnikov, ki bodo nastopili v okviru letošnjega Umetnostnega tedna na posebnem recitacijskem večeru v Narodnem gledališču. Sprejem predstavnikov hrvaške književnosti bo v Mariboru velika manifestacija. Prišli bodo popoldne s prvotnim vlakom ter se jim pripravila slovesen sprejem na kolodvoru. Mestna občina bo hrvaške književnike pozostila. Na sporedu njihovega bivanja v Mariboru je tudi obisk groba slovenskega pesnika in osvoboditelja severne meje generala Rudolfa Maistra, na katerega bodo položili vence.

m V cerkvi sv. Barbare na Kalvariji bo na binkoštni ponedeljek ob 7. sv. maša z blagoslovom, ob 15. litanije z blagoslovom in darovanje za cerkev, sv. Barbare.

m Binkoštni prazniki v gledališču. Jutri v soboto se vprizori zvečer v gledališču v korist Združenja gledaliških igralcev veličastna Schiellerjeva drama »Kovarnost in ljubezen«. Na binkoštno nedeljo popoldne ob 14. in 16. uri priredi ženski krožek Jadran-Nanos otroško predstavo »V kraljestvu palčkov«, zvečer pa se ponovi melodiozna in priljubljena Straussova opereta »Cigan baron«. Na binkoštni ponedeljek popoldne bo zadnja popoldnanska predstava ter se vprizori zabavna angleška opereta »Gejša«, v kateri gostuje g. Josip Povhe; zvečer se vprizori zabavna komedija »Trideset sekund ljubezni«. Pri vseh predstavah veljajo znižane cene.

m Predstavniki MAN-a v Mariboru. V Mariboru so se v sredo ustavili predstavniki svetovno znane tvrdke Maschinfabrik Augsburg-Nürnberg (MAN), pri kateri naroča mariborska mestna občina po zelo ugodnih pogojih svoje priznane avtobuse ter je z njo v najboljših poslovnih stikih.

Danes imate zadnjo priliko videti in občudovati **Emo Gramatico** predstavljajo najvišje oderske in filmske umetnosti v filmu po Tristan Bernardovi drami **Jeane Doré** Materina radost in bol

Jeane Doré

nim parom, kako naj na najplemenitejši način ob ustanovitvi lastnega doma svojo srečo dele z revnimi bližnjimi. **Poverjenišvo Dentist — tehn. zborn.** je podarilo 200 din v počastitev pok. dentista gospoda Hermana Petersa. **Združenje tobačnih trafikantov** je pa poslalo 200 din v počastitev pok. kapetana v p. g. Adolfa Pečeta. Za kuhinjo najbednejših v stari cukrarni so pa podarile trdke: **L. Jelačin** 50 kg riža in 50 kg fižola, **Josip Reich** s Poljanskega nasipa 85 kg moka, 33 kg tešenin in 10 kg suhih sliv, mesarja **L. Javornik** z Wolfve ul. 12.50 kg klobas, trgovina s sadjem in zelenjavo **Ivana Pielicka** s Pogacarjevega trga 40 kg špinaca, a trgovina z vinom, gostilne in restavracije **Ivan Lisan** z Vodnikovc ceste 17, **A. Novak** iz Štepanje vasi, **F. Slamič** z Gosposvetske ceste, **M. Cesar** z Gasilec ul., **centralne vinarne** s Frankopanske ulice, **Josip Levanič** z Lepodvorske ulice 14, **Mirko Stepič** s Tržne ul. 6, so poslale mnogo vina, **Osvrednja vinarska zadruga** s Kongresnega trga pa prav dobrega jabolčnika za približek mestnim revežem. Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu obdarovanih.

I Pred gostilnami ni varno puščati koles! Gotovo nad polovico koles, ki jih je v Ljubljani ukradenih, izmaknejo tatovi izpred gostiln. Tako sta bili v zadnjih dneh spet ukradeni dve kolesi izpred ljubljanskih gostiln, medtem ko sta njihova lastnika brezskrbno sedela za policijskim v. — Arnsku Alojziju je tat odpeljal kolo izpred gostilne »Dou« na Vilharjevi cesti. Kolo je bilo znamke »Tajfun«, rdeče pleskano in je imelo dinamovstetilo ter je bilo vredno 1000 din. — Izpred gostilne Pajk v Linhartovi ulici pa je bilo Polščaku Jožetu izmaknjeno kolo znamke »Excelsior«, vredno 1150 din.

I Celo napisne table krađejo. Sredi mesta v Franciskanski ulici, ki menda nikoli ponoči ni prazna, saj predstavlja zelo dobro zvezo med raznimi nočnimi ljubljanskimi lokali, se je v eni preteklih noči drzen tat spravil nad napisno tablo, ki je bila postavljena nad mlekarno Bevc Franciške in jo odnesel. Tabla je bila pločevinasta in vredna okrog 150 din. — Ubogi služkinji Barbari Rogina je bilo iz podstrešnega stanovanja na Cesti 29. oktobra ukradenih 200 din, vsi njeni prihranki dolgih mesecev.

kin. Največ podpor je izplačala Borza dela lani kvalificiranim delavcem in sicer 586.883 din. Delavcem s podeželja — predvsem so to sezonski delavci — je izplačala 243.293 din, nekvalificiranim delavcem 156.808 din, brezposelnim zasebnim uradnikom pa 27.185 din. Zelo različna je višina podpor v ozirom na posamezne letne čase. Največ podpor je izplačevala Borza dela v zimskih mesecih — od decembra do maja, najmanj pa od maja do novembra. Višek je bil dosežen meseca marca, ki je bilo izplačanih 107.785 din, najmanj pa oktobra — 59.455 din. Kvalificiranim delavcem je bilo izplačanih največ podpor meseca februarja — 64.485 din, najmanj oktobra 34.577 din; podeželskim delavcem je bilo izplačanih največ podpor meseca aprila in sicer 36.667 din, najmanj pa meseca junija 8953 din; nekvalificirani delavci so dobili največ podpor junija — 19.648 din, najmanj pa februarja 6979 din; brezposelni uradniki so se zatekali po podpore najbolj meseca novembra, ko jim je Borza dela izplačala 2925 din, najmanj pa jim je izplačala meseca avgusta — samo 840 din.

Ti predstavniki so predsednik upravnega odbora in glavni ravnatelj dr. Hans Wellhausen, glavni trgovski ravnatelj Fritz Wenk in višji uradnik I. Nussbeck. Bili so gostje mariborske mestne občine ter so napravili izlet na Pohorje, ki jih je vse navdušilo zaradi edinstvenega položaja ter krasnih letoviških naprav.

m Cesta Maribor—Fram. O tej cesti, ki je tako potrebna preureditve, se je že veliko pisalo. Ko se je te dni mudil v Mariboru gradbeni minister g. dr. Krek, je izjavil, da je že vse pripravljeno, da bo modernizirala to cesto uprava državnih cest v lastni režiji, ker dosedanje licitacije niso prinesle nobenega uspeha.

m Občni zbor Tujsko-prometne zveze v Mariboru. K našemu poročilu o občnem zboru Tujsko-prometne zveze v Mariboru v »Slovenec« omenjamo, da se je občnega zbora udeležil kot delegat kr. banske uprave banski svetnik gosp. dr. Trstenjak.

m Umrla je v Puškinovi ulici hišna posestnica g. Marija Mazi, stara 61 let, mati uradnika MP g. Gvidona Mazija. Mariborska podružnica Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščencev poziva svoje člane, da se udeležijo pogreba pokojne matere našega tovariša. Pogreb bo danes popoldne ob pol 4 izpred mrtvašnice na pobreskem pokopališču.

Birmanske ure, zlatino dobiš tudi v nedeljo pri grajskem urarju Janu Ignacu.

m Protituberkulozni teden bo letos v času od 19. do 25. maja pod geslom »Vsakemu jetičnemu bolniku prostor v bolnišnici ali zdravilišču«. V Mariboru bo poleg tega še veljalo geslo »Dvigajte azilski sklad od pol na en milijon dinarjev«. V ta namen bo v Mariboru poleg drugih zbirk še posebna nabiralna akcija po ulicah, pri kateri bo sodelovala mladina mariborskih srednjih šol.

m Glasbena šola Drave ima drevi v veliki dvorani Narodnega doma svojo sklepno produkcijo. Začetek je ob 8 zvečer. Na sporedu so zanimive točke ter se vabijo starši otrok ter prijatelji mladinske glasbe.

m Meljsko prosvetno društvo je na svojem občnem zboru zopet izvolilo za predsednika Jurija Jamška. Novi podpredsednik je A. Pukšič, blagajnik pa A. Dakelšek. Iz odbora sta izstopila A. Koltnik in J. Muršak ter ju je društvo v zahvalo za dolgoletno pošteno delo izvolilo za častna člana.

m Vlomilci povzročili 5000 dinarjev škode. V Obratu pri Sv. Trojici v Dl. gor. so vdrl v lomilski skozi okno v hišo posestnika Franca Poliča ter so mu odnesli obleke in raznih dragocenosti v vrednosti 5000 din. Orožniki so vlomilce izsledili. Bila sta to Konrad Žižek in Rudolf Škerbal, oba iz občine Sv. Bollenk v Sl. gor.

m Skrivnostni napad pri Jarenini. V sredo ponoči je ustavil polic. stražnik v Strossmayerjevi

ulici konja brez gospodarja, ki se je od nekod tja priklatil. Konja so spravili v hlev, še ponoči pa je nato prisopihal na policijsko stražnico hlapec gostilničarja Flisa, Mihael Verbuš, ter pripovedoval čudno zgodbo o skrivnostnem napadu. Hlapec je v sredo šel po naročilu svojega gospodarja s konjem v Jarenino, da bi pripeljal v mesto voz vina. Kmet, ki je dobavil vino, je pripeljal voz s svojo vprego na Reismanov hrib pri Jarenini. Ko pa sta ravno pregledala konje, sta se pojavila iz gozda dva neznanca, ki sta napadla kmeta, ga prijel, vrгла na tla ter ga zavlekl v bližnji jarek. Verbuš se je tega tako ustrašil, da je naglo pognal konja, ki je zdiral po cesti. Verbuš pa za njim. Konj mu je potem ušel. Verbuš ne ve, kaj se je s kmetom potem zgodilo in kdo ga je napadel, pravi samo, da je videl, kako sta napadalec imela v rokah revolverje. Policija je o tej zadevi obvestila orožnike.

Gledališče

Petek, 10. maja: Zaprti.

Sobota, 11. maja ob 20: »Kovarnost in ljubezen«. Znižane cene. V korist Združenja gledaliških igralcev.

Nedelja, 12. maja ob 14 in 16: »V kraljestvu palčkov«. Prireditve ženskega krožka Jadran-Nanos. — Ob 20: »Cigan baron«. Znižane cene.

Celjske novice

c Lepo uspela akademija celjske gimnazijske mladine. V sredo zvečer so priredili dijaški celjske gimnazije v mestnem gledališču akademijo. Spored je bil zelo pester in lep. Akademija se je pričela z državno himno, ki jo je zapel dijaški zbor pod vodstvom g. prof. Antona Knapa. Pravi lep in globok je bil kratek nagovor šestošola Božica Milana. Za njim je sledila deklamacija petošolke Kurnik Tatjana »Ubiti zvon«. Nižješolci so pod vodstvom g. prof. Zupana Slavka prav čedno izvedli simbolično vajo »Mladi vojaki«. Hartman B. in Kantušer J. sta ob spremljevanju na klavirju Saneina Maria občuteno odigrala z vijolinami ravn. I. K. Saneinov »Rondor«. Pestra je bila tudi naslednja točka »Česka beseda«, ki so jo izvedle višješolke in višješolci. Moški zbor višješolcev in mešani zbor višješolcev je zapel tri pesmi. Zbor je bil sicer majhen, vendar je imel sočno, podajanje je bilo odlično, iz česar lahko vidimo, da je zbor v rokah strokovnjaka in esteta. Po kratkem odmoru so nastopile petošolke z baletnim kolom pod vodstvom g. Mine Trdinove in pokazale skladnost, gibnost in dovršenost. Navdušenje občinstva je dosegla uprizoritev Jurčičeve veselice »Berite novice«. Režiral jo je g. prof. Orel Tine, ki je s posrečenimi domisleki, primernimi za celjske razmere, še stopnjeval efekt te točke. Igralci so dovršeno podajali posamezne vloge. Posebno dovršeno jo je podal Skitek v vlogi Kratega.

c Prošnja Vojničanov poštni direkciji. Z ustanovitvijo poštnega urada na Frankolovem so Frankolčani zelo mnogo pridobili. Včasih je prihajala pošta iz Vojnika na Frankolovo šele popoldne, sedaj pa jo dobivajo z mariborskim avtobusom že ob pol 7. jutraj tako, da dobe Frankolčani pošto že v zgodnjih urah ali vsaj dopoldne. V Vojniku dobe pošto šele opoldne, pošta pa jo raznaša šele popoldne. V sezoni sicer vozi celjski mestni avtobus pošto v Vojnik že jutraj, toda to je le tri mesece. Prav bi bilo in Vojničanom bi bilo zelo ustrezno, če bi poštna direkcija dosegla pri mariborskem avtobusnem podjetju, da bi vozil mariborski avtobus pošto tudi za Vojnik.

c Glavna tobačna zaloga v Celju ima sedaj svoje prostore v Stösslvi hiši v Razlagovi ul. 8.

c Narodno slavlje v Rimskih toplicah. Na binkoštni ponedeljek bo v Rimskih toplicah veliko narodno slavlje v rojstnem kraju našega velikega pesnika in borca za svobodo našega naroda Antona Aškera. Pripravljalni odbor za rešitev Aškereve domačije je organiziral za to slavlje izlet v Rimske toplice, kamor je dovoljena za ta dva dni tudi polovična vožnja Slavnosti se bo udeležilo veliko število ljubljancev, prišli pa bodo na slavlje tudi Stajerci in Celjani gotovo ne bodo med najmanjšimi skupinami.

c Nova grobova. Na Cesti na grad je umrl 79 letna zasebna Ojsteršek Marija. Na Cesti na Dobravo pa 83 letna zasebna Verlič Ivanka. Naj v miru počivata!

c Nesreče. V St. Petru je padel v gozdu hlood na levo nogo 48 letnemu Hrastnik Jožetu in mu jo zlomil pod kolonom. V Sv. Petru na Medvedjem selu je neznanec pričakal na preži 32 letnega posestnika Zure Jakoba in ga udaril s kolom s tako silo po čeljusti, da mu jo je zlomil. Na Ljubnem v Savinjski dolini je padel v 2 m globok jarek 13 letni Remsko Rafael in dobil težje poškodbe po glavi in rokah.

Ptuj

Zanimiv nastop gluhonemih. V soboto, dne 11. maja ob 8 zvečer gostuje v dvorani Mestnega gledališča skupina gluhonemih iz Ljubljane, na kar Ptujčani ponovno opozarjamo. Priliko bomo imeli v igeli, kaj vse se lahko doseže z vztrajnim delom in stremiljenjem k doseg boljših duhovnih dobrin. Zato je dožnost vseh Ptujčanov, da prireditvev gluhonemih posetijo in tem trpinom tako izkažejo svoje simpatije ter razumevanje.

Uradni dan zbornice za TOI v Ljubljani bo za Ptuj, okolico, Ormož, Ljutomer, Mursko Soboto in Dolnjo Lendavo v četrtek, dne 16. maja v prostorih Združenja trgovcev za mesto Ptuj, Narodni dom.

Rdeči križ v Ptuj ima na Telovo (23. maja) v ljudskem vrtu veliko prireditev, na katero okrajni odbor in drugi odbori društev RK v Ptuj že sedaj vse vabijo.

Ptjska realna gimnazija priredi drevi ob 20 v prostorih Glasbene Matice vokalni in instrumentalni koncert. Cene prostorom so pa 2, 4, 6, 8 in 10 din.

Obiskujte knjižnico Prosvetnega društva, ki je te dni dobila mnogo novih knjig, katere so vsem na razpolago vsako soboto popoldne in vsako nedeljo dopoldne.

St. Jernej

Kakor vsako leto, tako bo tudi letos na binkoštni ponedeljek služba božja pri sv. Miklavžu na Gorjancih, in sicer ob desetih. Lepo vabimo in prosimo, da se spomnite ubožne cerkvice ter darujete kak dinar za popravila. Treba je namreč prekriti cerkev, pa ni na razpolago denarja.



Francoski vojaki, ki so na fronti na Norveškem, so opremljeni povsem tako, kakor je primerno podnebu skandinavskih dežel.

KULTURNI OBZORNIK

Pred krstno predstavo slovenske opere

Dr. Švara: Kleopatra

V kako bornih razmerah živi slovenska operna produkcija in s kakšnimi težavami se mora boriti operni komponist v naši majhni kulturni sredini, najjasneje spoznamo iz kaj malo razveseljive bilance naše nove domače operne tvorbe poslednjih desetih let. Naključje namreč hoče, da bo po premieri Bravničarjevega »Pohujšanje v dolini Sent-florjanske«, ki je bila dne 11. maja 1930, danes ta dan točno po desetih letih, dne 11. maja 1940, krstna predstava dr. Švarove »Kleopatre«. V vsem tem razdobju pa ne najdemo razen treh Osterčevih enodejank (»Medea«, »Maska rdeče smrti« in »Dandin v vica«) ter Savinovega »Matije Gubca«, katerega dejanski izvor pa datira iz prejšnjih dob, na repertoarju naše Opere nobene druge domače novitete. Pri tem nikakor ne moremo verjeti, da bi temu žalostnemu dejstvu bilo krivo pomanjkanje sposobnih skladateljskih osebnosti, nasprotno — naš narod je znan, da ima kljub svoji malostevilnosti izredno mnogo smisla za lepo pesem in da mu naši marljivi komponisti tudi na polju simfonije glasbe vsako leto vpletajo v venec novih listov. Da smo ravno z operno produkcijo tako na slabem, je tolmačiti predvsem z dejstvom, da mora imeti naš operni komponist sprčo skromnih razmer in možnosti brez primere vere vase, idealizma in ambicije, da se popirne tako ogromnega truda, v svesti si, da po vsej priliki ne bo imel od svojega dela več kakor nekaj predstav na odru naše ljubljanske Opere. Razen tega tudi ne sme pričakovati, da bo v naši »razvajanici kulturni sredini« deležen kakšnega pravega priznanja, zakaj — če je modernist, ga bodo obsodili konservativci, če hodi pa po starih potih, ga bodo kritizirali modernisti. Da je kljub vsemu nekaj storil, ne bo našel Slovenca, ki bi mu to priznal. Med tistimi, ki bi bili toliko pogumni, da bi vse to prenesli, bi jih še vedno devetdeset odstotkov oplašile sladkosti finančne plati: sami stroški in izdatki, dohodkov pa bore malo ali nič. Upajmo, da bo odselej, v banovinskem proračunu določena vsota za nagrajevanje izvirne domače operne literature, vsaj do neke mere vzpodbudila naše komponiste tudi v to smer duhovnega ustvarjanja.

Ce se tedaj v takih razmerah bližamo v teh dneh krstni predstavi dr. Švarove zgodovinske opere »Kleopatra«, moramo po vsem tem še samo to dejstvo zabeležiti v svoje anale kot izreden dogodek. Dr. Danilo Švara je mlad komponist modernističnih stremeljenj, izmed čigar del so najbolj znane nekatere njegove klavirske skladbe in simfonija dela. Da velja sam za enega najboljših in najsigurnejših naših pianistov, je razvidno že iz njegovega sodelovanja na številnih naših koncertih, kjer se udeležuje predvsem kot klavirski spremljevalec. V naši Operi pa deluje že vrsto let kot eden izmed najvidnejših dirigentov, ki je glasbeno naštetural in pripravil največja dela iz svetovne operne literature z zgledno vestnostjo, znanjem in tenkočutnostjo. S svojim opernim prvencom »Kleopatra« se bo sedaj predstavil našemu občinstvu še kot operni komponist, potem ko si je postavil za osnovno svojega širokopoteznega dela izredno obsežno in težavno zgodovinsko snov iz življenja velike egiptovske kraljice. Iz razgovora, ki ga je imel v poslednjih dneh odskih priprav za premiero »Kleopatre« naš poročevalec s komponistom, bi posneli v glavnem sledeče avtorjeve misli:

»Z idejo komponiranja samostojnega opernega dela sem se zavoljo svojega stalnega stika, ki ga imam kot interpretator v svojstvu kapelnika ljubljanskega opernega gledališča z odrom in deli svetovne operne literature, prav za prav bavil že zelo dolgo. Ker je v naših razmerah zaradi pomanjkanja libretistov zelo težko dobiti dober tekst, na čigar osnovi bi lahko začel s komponiranjem, sem se — potem ko sem našel v življenju egiptovske kraljice Kleopatre kot nalašč interesantno in dramatsko razgibano snov, odločil, da se lotim sam tudi pisanja libreta. Po temeljitim študiju zgodovine in okoliščin, v katerih je živel naš svet pred domala 2000 leti, se mi je posrečilo zajeti življenjsko zgodbo tega najsvojevrednejšega ženskega lika

vseh vekov v zgoščeno dejanje, ki sem ga razdelil na devet slik. V njih sem iz zreljšča zahtev odrske dramatike nanizal najbistvenejše momente v Kleopatrinem življenju od trenutka, ko se je v Egiptu izkrcal najgenialnejši izmed rimskih vojskovodij, Julij Cezar, ki ga je zala in zvita vladarica znala pridobiti na svojo stran, dalje preko njegovega umora v senatu, do njene zveze z Markom Antonijem, do Antonijevega padca in njene tragične smrti. Snov sama zaradi svoje eksotike, svojevrstnosti in dramatske razgibanosti nedvomno kar kliče po odrskem oblikovanju. In res sem se po končni redakciji teksta, ki sem ga dal v pregled dvema odličnima našima književnikoma, predal komponiranju z vsem žarom notranjega zavzetja in vneme. Tako so se mi že leta 1937 v dobrega pol leta nagradili pod prsti listi klavirske partiture, v letih 1938—40 pa sem opero zlasti v harmonskem smislu precej predelal.

Glede glasbene plati mi je šlo predvsem za to, da zagrabim dramatično dejanje in jo glasbeno reproduciram, v prvi vrsti pa še, da nudim pevcem hvalečnice in pevnih partij ter da ustvarim nekaj samostojen slog novorealistične opere. Moj melos je kromatičen, toda melodične linije, kljub konsekvntni kromatiki delajo diatonski vtis. Harmonije se zelo pogosto menjavajo in je njih vezava popolnoma nova. Pri dramatskih scenah se nisem strahil niti najhujših disonanc. Ker pa sem računjal z dejstvom, da naše občinstvo ne bo preneslo treh ur brezkompromisnih modernih harmonij, sem »modernizem« svojih simfonij del znatno ublažil.

Glede priprav za uprizoritev naj poudarim izredno zadovoljstvo, da mi je bilo dano sodelovati s šef-režiserjem Cirilom Debevcem in scenografom inž. E. Franzom, ki sta zastavila vse svoje sile, da bo krstna predstava mojega dela v odrskem oziru na čim višji stopnji. Enako moram priznati vsem solistom, da so se oprijeli svojih nalog z vidno ljubeznijo in vnemo.

Režiser Ciril Debevec, ki je tudi točno pred desetimi leti v Bravničarjevem »Pohujšanju« prvič nastopil kot operni režiser, nam je ob tej svoji drugi operni režiji domačega dela, ob »trpkoradostnih« spominih na svoj prvi operni nastop, kakor sam pravi, dodal še naslednje misli:

»Glede dr. Švarove »Kleopatre«, ki jo v teh dneh spravljamo h krstu, me veseli, da lahko s svojimi izkušnjami pripomorem domačemu delu do lepše odrske podobe in nemara tudi — do boljšega uspeha. V komponistu dr. Švari cenim predvsem moza izredno bogatega glasbenega znanja, poznanja odrskih zahtev, kar vse nedvomno izvira iz njegove obilne dirigentske prakse in naravnost vzorne inštrumentacije. Predvsem pa naj poudarim ogromen trud, ki ga je moral avtor v naših razmerah premagati, ko se je odločil nastopiti pri Slovenceh kaj malo hvaležno pot opernega komponista.

V odrsko-sceničnem oziru uprizoritve »Kleopatre« mi je bilo kot režiserju rešiti predvsem prostorno podobo, tehnično stran in problem, kakó doseči na odru atmosfero, ki jo zahteva doba dogajanja. Treba je bilo nekako ponazoriti nasprotnost dveh mogočih svetov: svet jasnega, trdega, neizprosne vojaškega rimskega imperija, ki se je strnil v Juliju Cezarju, na drugi strani pa mrčeni, tajinstveni, mistični in zagonetni egiptovski svet, ki ga predstavlja Kleopatra. Spopad teh dveh svetov je v svoji veličini tako edinstven, da je nedvomno vreden ujetja v glasbeno dramsko obliko.

Pri reševanju teh odskih problemov scenično izredno zanimivega dela smo se seveda nujno morali zaustaviti ob tehničnih težavah, zavoljo katerih se je bilo treba omejiti na scenosno osnovo: stilizirane rimske in egiptovske stebre, kar nam je omogočilo iz časovnih ozirov z najmanjšimi sredstvi doseči kolikor mogoče izrazite spremembe. Če bi živeli v kolikšak boljših razmerah, bi se dalo tudi v tem oziru storiti neprimerno več, tako pa moramo biti že s to rešitvijo več kot zadovoljni.

Iz slovenske pravne zgodovine:

Bratovščina v Vidmu iz l. 1452

Aktuarji (zavarovalni matematiki) so v naši državi organizirani v združenju, ki izdaja svoje lastno glasilo »Glasnik aktuarac« v srbohrvatskem in slovenskem jeziku. Pravkar sta izšli 1. in 2. številka IV. letnika, ki prinašata precej čisto strokovnih člankov iz zavarovalne tehnike in tudi nad vse zanimivo razpravo ovdetnika dr. Antona Urbanca o »Slovenski bratovščini sv. Hieronima v Vidmu iz leta 1452«. Pisec je pred kratkim izdal »Zavarovalno pravo«, ki je naletelo povsod na ugoden odmev. Sedaj je segel na zgodovinsko polje zavarovalnega prava in obdelal najstarejšo znano listino te vrste, tičboče Slovencev.

Pobudo za razpravo mu je dal dr. Josip Gruden v svoji »Zgodovini slovenskega naroda«, kjer omenja to bratovščino. Začel se je podrobneje baviti z njo s stališča zavarovalno-pravne zgodovine. Direktor občinske knjižnice v Vidmu (Italija) dr. Jean Battisti Corgnani mu je dal na razpolago gradivo, tako da je lahko priobčil izvirnik statuta in njega slovenski prevod. Bratovščina, ki se je imenovala »Confraternita Di S. Gerolamo degli Schiavonici«, je vodila zapiske o svojem delovanju skozi okroglo 400 let, in sicer o občnih zborih, odborovih dejah in imela sezname članov ter dohodkov in izdatkov, pa obračune.

Statut je iz leta 1452. Bratovščini je bil izbran za zaščitnika sv. Hieronim, ki je veljal v srednjem veku pri Hrvatih za narodnega svetnika. Dolgo časa je veljal za očeta galgolič. Za narodnega svetnika je veljal tudi Slovence, ki so v Vidmu tvorili močno narodno skupino od XI. stoletja dalje. Vladala sta jim močan duh skupnosti in močna narodna zavest. Svoj narodni življenjski hoteli ohraniti in ga med seboj povezati tudi gospodarsko z vzameno pomočjo.

Bratovščina je bila organizirana na demokratičnih temeljih. Voditelji so bili duhovniki. Odbornike, ki jih je bilo 20, so člani volili vsako leto, in sicer take, ki so bili premožni, družinski očetje in na dobrem glasu. Člani so morali obiskovati bolnike in se udeleževati verskih pobožnosti.

Statut vsebuje mnoge značilne, če tudi ne povsem jasne znake modernega zavarovalstva. Člani niso bili samo pripadniki določenih občin, marveč je bil lahko član vsak. Bratovščina je imela slovensko narodno obeležje, združevala je vse na-

rodne sloje in je zaradi tega v njej narodni moment imel veliko vlogo, ker so Slovenci morali imeti v Vidmu izredno močno postojanko.

Zavarovalni prispevek članov, ki so bili delavci oziroma brez lastnega premoženja, je bil enkrat višji ko oni članov s premoženjem. To kaže, da je bratovščina računala z rizikom. Morala je namreč bolnega člana sprejeti v svoj dom, česar pri imovitih ni bilo treba, zato so ti manj prispevali.

Zavarovanj je bilo več vrst: za primer bolezni (bolezensko zavarovanje) in pokojninsko zavarovanje (vdovske in sirotinske podpore), dalje pogrebniško zavarovanje in zavarovanje dote. To slednje zasluži poseben poudarek, ker se je dola izplačevala nevestam staršev brez premoženja. Videmski Slovenci so torej hoteli svojo narodni standard obdržati, zato so se borili zoper revščino, ki se pokaže zlasti ob porokah. Zato je to bilo delo za ohranitev slovenski krvi v Vidmu.

Slovenska bratovščina sv. Hieronima v Vidmu se po zunanem ustroju loči od obeh. Ti so bili prisilna združba istovrstnih obrtnikov, ki je dajala bolj podpora (prostovoljna dobrodelnost), med tem ko je bila bratovščina prostovoljna združba brez razlike poklica in spola še s cerkvenim programom, pri kateri so člani imeli pravice do dajatev.

Pisec zaključuje, da je iz statuta razvidna zavarovalna misel, namreč skupna negotova nevarnost na temelju gotovega gospodarskega načrta. Dajanje bratovščine niso miloščine, kakor pri cehih, ampak zavarovalno-pravne dajave na temelju prispevkov (moderne premije), ki so glede na obstoječi riziko različno določeni.

Ves statut je fotografsko posnet in odtisnjen na devetih klisijah. Odtis je zaradi finega papirja zelo dober.

Razprava sama je še posebej natisnjena v 200 izvodih. Lični zvezek ima na ovitku cerkev sv. Petra mučenika v Vidmu, kjer je ta bratovščina imela svoj oltar.

Gotovo bo ta zanimiva razprava prebudila katerega slovenskega zgodovinarja, da se bo z obilnim gradivom, ki ga nudi videmska občinska knjižnica o tej stvari, pričel pečati in tako razsvetlil lep del zgodovine najzapadnejših Slovencev. Fr. G.



Pogled na pozorišče bojev z Norvežani.

Izobraževanje letalcev na tekočem traku

Podčastnik se v svoji kabini sklone naprej in spregovori v mikrofon, ki stoji pred njim na mizi: »Vzpon v navpični levi krivulji!« Potem se ozre skozi stekleno okno v svoji kabini in opazuje letalo, majceno letalo, ki se poslušno dviga navpično in se nato okrene na levo. — »Dvignite se še malo višje... Tako, v redu. Zdaj proti severovzhodu... Spustite se na višino 300 metrov nizdol... Potem pristignite...«

Kabina majcenega letala se odpre in mlad vojaški pilot spleza ven. Stopi po treh stopnicah nizdol in stoji na trdnih tleh — v velikanski lopi. Že je drug pilot tu, ki zavzame njegovo mesto, to se pravi, da spleza v majhno letalo, ki je montirano v višini 50 metrov na čudnem, majhnem podstavku. Odpre vrata, si da na glavo slušalki in je tako spojen z učiteljem v kabini in z njegovim mikrofonom. Začne se nova šolska ura. Spet so izvedeni vsi ukazi po mikrofonu: Dvig v 1000 m višine — padec v krivulji — looping — 500 m poleta itd., medtem ko ostane malo letalo nepremično na svojem podstavku in izvaja predpisana gibanja in krivulje na mestu.

Tako se s pomočjo tako bistroumne naprave, ki se ji pravi »Link-Trainer«, šolajo mladi francoski vojaški piloti za polet.

»Link-Trainer« je ameriška iznajdba. Sedjo iz majhnega letalskega modela, ki je v zmanjšanem merilu do pičice enak pravemu letalu. Vse je v njem: višinsko krmilo, merilo brzine, merilo krivulj, kompas, toplomer, merilo za tlak bencina, radio, padalo itd. To malo letalo je montirano na vrtilni plošči, ki omogoča na mestu vse kretanje, navzgor in navzdol, naprej, v stran in nazaj. Naprava deluje električno. Tistih gibanj, višinskih in hitrostnih, ki jih aparat zaradi svoje nepremičnosti ne more izvajati, pa prebere podčastnik učitelj s table v svoji kabini. Odtod tudi ukazuje in pilot po radiju sprejema navodila in jih izvaja. Mimo tega

pa so vsa gibanja aparata, resnično izvedena in le nakazana, zaznamenovana na grafični tabli in so avtomatična. Na podlagi te grafike ali teh zapisov se potem letalskemu učencu pojasni njegove napake.

Tako se mladi pilotski šolarji v sobi in na trdnih tleh naučijo vseh pogojev pravilnega letenja. Šele ko so na »Link-Trainerju« dobro izurjeni in jim da učitelj sposobnostno spričevalo, odvedejo bodoče pilote na letališče, kjer zasedejo pravo letalo, da v lepem vremenu opravijo nekaj prvih poletov. Potem se spet vrnejo k »Linku« in šele zdaj se začne prava pilotska znanost: polet v slabem vremenu in ob nasprotno pihajočem vetru, dalje polet ponoči, polet v megli itd.

Z »Linkom« je moči izvesti vse te vaje. Močni ventilatorji pretresajo malo letalo, in mladi pilot mora spretno uporabljati vse naprave, če hoče, da se ne bo prekopicnil. Ali pa zapro okenca pri krmilu, da v lepem vremenu opravijo nekaj prvih poletov. Potem se spet vrnejo k »Linku« in šele zdaj se začne prava pilotska znanost: polet v slabem vremenu in ob nasprotno pihajočem vetru, dalje polet ponoči, polet v megli itd.

Učitelji in šolarji so navdušeni za »Linkac«.

Še nedavno je bila to samo pobožna želja, da bi bilo moči vežbati pilote na »tekočem traku« v velikem številu in pod stalnim nadzorom. Zdaj pa se je to uresničilo. Celo elitna četa letalcev se v »Linku« uči nadaljnjih fines in mostrovin v svojem poklicu. »Link« ne služi samo učencu, marveč tudi mojstru in uravnava razlike med njima, tako da more biti armada, ki z njim vežba svoje letalce, prepričana, da bo imela kmalu same letalske mojstre.

ŠPORT

Sekunde med življenjem in smrtjo

Ta črtica je ponatis iz znane knjige Manfreda von Brauchitscha »Borba s 500 KS«.

»Čuječi moramo biti kakor varani, ljubosumni eoprog«.

Predvsem ne smemo prehitro misliti, da smo sigurni in rešeni. Prav v trenutku, ko mislimo, da povsem odpravimo vso stvar, se nam lahko primeri marsikaj, čeprav smo prej točno vedeli, kaj moramo narediti, da nam ne preostane samo sreča.

Nekaj podobnega se mi je dogodilo na avto cesti pri Milanu. Ker se vije dirkališče v Monzi v obsežnih zavojih, smo poizkusili na avto cesti doseči kar moči veliko hitrost. Vozili smo na cesti Milano—Varese. Ta cesta ni povsem nova. Prav takrat so vozili mnogi vozniki kamene, kar seveda ni v korist cesti, ki je namenjena vežbam vozačev. Toda prednost te ceste je, da je epeljana kakih 10 kilometrov popolnoma ravno.

Bili smo že več dni tu in smo torej poznali povsem dobro tako prago, kakor lastnosti svojih vozil. Vsak dan sem prevozil vso cesto sem in tja in se je šlo po reči pri svojih 250 km. Imel sem namen, da še enkrat prevozim pot.

Šlo je prav tako vse po ereti kot vedno doslej. Morda se celo nekoliko boljše, lažje, sigurneje in celo nekoliko hitreje.

Končno — nebo je bilo žareče modro in jasno — se je zabliskalo iz jasnine: opazil sem, da mi voz ni več tako siguren.

Kaj se je zgodilo?

Pomisli sem še, ali se ne motim — nisem še do konca pomislil tega — pa sem kar na lepem za trenutek izgubil vid in sluh. Voz se je divje zamajal na levi rob ceste. In cesta teče tu na 2 metra visokem nasipu. Tik pred robom mi je uspelo vozilo zadržati. V naslednjem trenutku sem se znašel prav v takem položaju na desnem robu ceste.

Mislil sem samo še, kako nemudoma zmanjšati brzino, kako zavreti avto, kajti vedel sem točno, da nisem več gospodar svojega vozila.

In tako je šlo dalje, od levega roba do desnega in obratno, pa čeprav sem zmanjšal brzino. Prišel je trenutek, ko sem se za nekaj časa počutil olajšanega in ko je moja živčna napetost nekoliko popustila. Mislil sem si: Hvala Bogu, zdaj sem iz nevarnosti in prav tedaj je zavel ta vražji voz spet svoj ples.

Mogel sem samo še na to misliti, da je treba krepko držati krmilo, glavo skriti... Vozilo je šlo za las mimo brzovnežnega droga in mimo nekaj dreves.

Sedel sem kot ukopan v vozilu in čakal na oni peklenjski udarec, ki je imel priti in vse končati.

Čakal sem še vedno sem imel vse mislice do skrajnosti napete, glavo skrito in krmilo mi je bilo v rokah kakor priručje. Čakal sem, da se dogodi se ni prav nič. Udarca ni bilo in voz je obstal. Skočil sem iz voza kakor da bi imel v hlačah cel panj. Smejal sem se, vpil in ekakal kot obseden. Ko sem se zavedel, se nisem spomnil prav ničesar, kaj se je z menoj dogajalo.

Neubauer, ki je iz urada gledal pree mojega vozila, je bil mnenja, da se ne bo srečno končal. Prav ko sem se zavedel, je prišel k meni Neubauer s svojimi mehaniki. Bili so še v vozu, ko sem jim mogel s svojim skakanjem dokazati, da so mi udje ostali še celi.

Po nekaj minutah je stal voz kot je treba. Zada je bilo dvoje novih koles, kajti eno starih je prebil oster kamen. Pri tem se je čul pok, kakor iz topa. Drugo pa je počilo, ko sem zaviral vozilo.

V ostalem se je pa vozu pripetilo prav toliko kakor nič. Nič. Ko so bila kolesa izmenjana, je prišel trenutek, ki je odločil med menoj in vozilom: Ali naj spet sedem v voz, ali ne. — Rekel sem si: Tako ali tako bom moral česti spet vani. Zakaj naj bi čakal do jutri? Ali naj se ukvarjam toliko in toliko časa s vozom, potem pa zbežim od njega kakor pred kugo? Raje takoj spet sedem za krmilo. Sedel sem v avto, a v začetku sem vozil bolj zmerno, kasneje pa spet 250 km in več po cesti dori in doli, kakor sem se namenil.

In tako se je zgodilo.

Konjske dirke na Murskem polju

12. t. m. se bodo vršile na dirkališču Cven pri Ljutomeru konjske dirke. Priprave gredo proti kraju in tudi vreme upamo, da se bo do sobote popravilo.

Muropoljski konji so v dobri formi. Muropoljski konjereji čakajo, da pokažejo uspehe evropske dela na polju vzreje svojih dirkalnih konj. Ljubitelji konjskih dirk lepo vabljeni.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slovenski avtomobilski klub — sekcije Ljubljana razpisuje avtomobilsko in medklubske motoklistične ocenjevalne vožnje za 19. maj t. l. na progi Ljubljana—Kamnik—Kranj—Lesece—Ljubljana v skupni dolžini 138 km. Pri tekmovalju bo ocenjeno startanje (pospeševanje brzine), zaviranje in upravljanje vozila. Ta ocena se vrši takoj po prihodu tekmovalcev na cilj. Poleg teh ocenjevanj se bo vršila še neobvezna brzinska preizkušnja vozil na Sorškem polju. Start in cilj bosta na Kongrenem trgu. Start ob 7 v razdobju ene minute. Vrstni red določi starter. Pravico udeležbe ima vsak avtomobilist, kakor tudi motoklist. — Natančnejša navodila bodo še objavljena.

In kje boste preživeli svoj blinkošni odmor? Seveda, se boste podali v narode naših lepih planin. Saj je to najljepši čas, ko se planinski svet budi in vstaja k novemu življenju. Naše planine vas vabijo s svojimi krasnimi domovi. Pridite, re bo vam žali!

Če pa boste v skrbih, kam bi se podali na blinkošni odmor, s katerim vlakom a niste odpeljali, ali vse kar boste hoteli zvedeti glede voženj po norju in avtomobilih, ali vse kar tiče obmejnega prometa, posredovanja turistov in skupin, pa se kar obrnite na Slovensko planinsko društvo, ki ima svojo pisarno na Aleksandrovi cesti 4/I.

19. maja bo v Zagrebu izredna skupščina Kolesarske zveze kraljevine Jugoslavije. Dnevni red: Sprejem izmenjanih pravil KSKJ, Volitev vodst-a Zveze.

Pomorske bitke

»Največja pomorska bitka vseh časov«, imenujejo časopisi številne bitke na bregovih Norveške, ki so v drugem in tretjem tednu aprila jemale sapo vsemu svetu.

Splošno ni dobro preveč opletati s superlativi. Toda priznati je treba, da v tem primeru beseda »največja« ni bila odveč. V prejšnji svetovni vojni, ki ni vsebovala mnogo pomorskih bitk, je bila ena zares velika, in sicer pomorska bitka v Skagerraku. A ta bitka, ki je priložila angleškega admirala Jellicoea, je trajala komaj štiri ure...

Svetovna zgodovina je polna velikih pomorskih bitk, ki so za večno vklesane v spomin človeštva, ki pa vendarle malo vemo o njih. Vemo za veliko zmago atenskega poveljnika Temistokleja v slavni pomorski bitki pri Maratonu. Toda ime Maraton je znano zaradi vesti o zmagi, ki jo je prinesel neki sel poč v Atene, kamor je po štiri in dvajsetih urah pritekel prvi »Maratonski tekač«, in je komaj še sopeč izustil »zmaga« in se je nato mrtev zgrudil na tla. Nič drugače ni z drugimi velikimi pomorskimi bitkami v zgodovini; tako z ono, ko je bila uničena španska »armada« ali z bitkami pri Trafalgarju, ali pri Sebastopolu in pri Port Arturju.

Klasični pomorski narodi so bili razen že imenovanih Atencev, Feničani in njihovi nasledniki v zahodnem Sredozemlju — Kartaginci — medtem ko je bila vojaška moč Rimljanov bolj na kopnem. Srednji vek je bil jako »pomorski« vek, navzlic križarskim vojam, ki so se po navado vršile na kopnem. Le Normani so bili tedaj izjema.

V začetku nove dobe, v veliki dobi odkritij, je stopila vrsta pomorskih narodov na dan, tako Portugalci, Holanci in narodi iz zgornje Italije, zlasti Benečani in Genovčani. Šele v 17. stoletju je potem polagoma začela prihajati na površje Anglija, ki je danes prvi pomorski narod na svetu, in šele v 18. stoletju je stopila dejansko na svetovnem morju v ospredje. Slava ameriškega brodovja izvira šele iz pomorske bitke pri Manilli, ki je hkrati dokončno pokopala pomorsko oblast Španije; še mlajša in komaj preizkušena je mornarica Japonske.

Po drugi strani pa imamo prisrčno in izrazite nepomorske narode, ki so prvovrstne sile kopne zemlje, kot so na primer Rusija, bivša Avstro-Ogrska in Nemčija. Prvi poskus Nemčije, da si zgradi brodovje, izvira iz leta 1848, ko je frankfurtsko narodno zborovanje sklenilo, da naj se ustanovi nemško državno brodovje. — Hanibal Fischer, lastnik ladjedelnice, je prejel naročilo, naj zgradi prvo nemško bojno ladjo. Ta je naročilo zares izvršil, a ko je spodletel poskus, da bi ustanovili skupno nemško državo, je bilo konec tudi nemškega brodovja in ladjo Hanibala Fischerja so v Wilhelmshafenu prodali na javni dražbi. Šele čez 50 let nato, in sicer po naredbi cesarja Viljema II., se je Nemčija obrnila spet k morju, in admiral Tirpitz je zgradil prve nemške oklop-

ne križarke. Vendar Nemčija le ni postala še prava pomorska sila.

Oče francoskega vojnega brodovja je veliki francoski politik Colbert, minister Ludvika XIV. A po njegovi smrti je njegovo delo kmalu propadlo in je šele v prejšnjem stoletju vstalo. Pristne pomorske pokrajine so Bretonska, Gaskonja in Normandija. Še dandanašnji so častniki in pomorščaki francoske trgovske in vojne mornarice večinoma domačini iz teh pokrajin.

Spet in spet se uresničujejo besede, da se zgodovinski dogodki ponavljajo. Pisu zgodovine, ki hoče zbrati kroniko svetovnega morja in tozadevnih vladarjev, se ne bo treba brigati za mnoge narode. Zadosti bo, če bo opisal zgodovino Feničanov, Vikingov, Portugalcev, Holancev in Špancev, slednjič še Angležev in njihovih sorodnih narodov, to je pol ducata narodov, ki že iz pradavnih zgodovinskih časov do teh dni obvladajo svetovna morja.

Stoletnica italijanskih železnice

Iz Rima poročajo: Na prvi italijanski železniški progi, od Neaplja v Portici, je 3. oktobra 1839 peljal prvi vlak, in sicer z brzino 40 kilometrov na uro. Ta zgodovinski vlak je imel tri osebne vozove in en prtljažni voz. V arhivih so našli slike tega vlaka in so ga za 100 letnico ponaredili. Dne 9. maja se bo prav tak vlak, ki ga bo vodil vlakovodja oblečen v suknjič in s cilindrom na glavi (kot pred 100 leti), a v vagonih bodo potniki v isti noši, kakor so bili pred 100 leti, odpeljal iz Neaplja v Portici. Ilkrti bo pa na stranskem jiru vozil najmodernejši, električni vlak z brzino 203 km na uro. Tako bo živo podan tehnični napredek v 100 letih.

Po nesreči ustrelil 18 letno dekle

Ptujska gora, 9. maja. V vasi Savinjsko pri Majšpergu se je pripetila tragična nesreča, pri kateri je izgubila zaradi neprevidnosti življenje 18 letna deklica. Pri posestniku Jožefu Ribiču se je zbralo ob priliki odhodnice domačega sina k vojakom več fantov in deklet, katere je posestnik pogostil. Imeli so s seboj harmonikarja, dobili so vina ter so v sobi peli in plesali. Proti večeru je prišel k Ribiču tudi konjač Vincenc Gajšt, ki se je nahajal na službenem obhodu ter je imel s seboj lovsko puško. Pozabil je pri prihodu v hišo vzeti iz puške patrono ter je prislomil orožje v kot h peči. Med fanti je bil tudi 18 letni konjačev brat Ludvik Gajšt. Ko so se okrog polnoči gostje od Ribičevih poslovljali, je Vincenc Gajšt rekel svojemu bratu Ludviku, naj mu da puško. Ta je stopil k peči ter prijel orožje. Tedaj pa je pristopila 18 letna posestniška hči Pavla Krapše ter v šalji prijala puško za cev, si jo nastavila na vrat ter dejala Ludviku Gajštu: »Če imaš korajžje, pa me ustrel.« Fant ni pomislil, da bi bilo orožje lahko nabito, prijel je za petelina ter sprožil. Odjeknil je v sobi strel, plamen in dim sta zavila nesrečno dekle, ki je omahnilo s prestreljenim vratom. Strel ji je raztrgal žilo odvodnic ter je čez nekaj minut izkrevnela in umrla. Storitela, ki je priznala, da je neprevidno ravnal z orožjem, so orožniki aretirali.

Ljutomer

K nastopu gluhotih. Mnogokrat imamo priložnost gledati na odru slišče ljudi, da bodo pa nastopili tudi gluhoti s živim govorom, to je redek slučaj. Nastopajoča skupina so vsi bivši gojenci ljubljanske gluhotnice, ki jim je omogočila, da so premagali nemost ter se zopet uvrstili med ljudi z zdravim govorom. Ker obeta biti njihov nastop zelo zanimiv, Ljutomerčanom toplo priporočamo obisk predstave. Saj bodo s tem posvedočili svoje čustvovanje z ljudmi, katerim je usoda prizadejala tako krut udarec.

Planina pri Sevnici

V sredo, dne 8. maja sta bila poročena Grošelj Alojzij, orožniški podnadrednik, in Špan Viktorija (Bohinčeva Vikiča), hčerka posestnika in gotilničarja na Planini. Obilo sreče! Pankracijev kramarski in živinski sejem, ki je vsako leto dne 12. maja, bo letos vsled binokostnih praznikov v torek, dne 14. maja. Od 11. do 18. maja bo izvedel pri nas Higijenski zavod v Ljubljani obsežno socialno in zdravstveno akcijo. Prirejena bo sedemdnevna higijenska razstava z zdravstvenimi predavanji ob predvajanju filmov higijenske vsebine. Zaščitne eestre bodo opričkovale domove in dajale materam nasvete o pravilni nezi dojenčeta in bolnika. Vsi občani ste vabljeni na obisk higijenske razstave!

mu. Zavedal sem se, da hodim po poetovih stopinjah — tedaj se med vrati srečam z deklico sinjih, zamisljenih oči in žitnih las. Zastrmele so moje oči ob njenih, zelo sem moral biti presenečen in v tem lep, kajti tudi njen korak je za hip obstal, roka je otrpnila v kretnji, kot da hoče odpreti vrata, ki sem jih trenutek prej odprl jaz (srečanje v njeno skrivnost) — bilo je globoko srečanje in doživljanje, prvič in zadnjič na tem svetu. Tako se srečujejo morda le še večni planeti! Takrat sem ves vznemirjen napisal svojo prvo, visoko pesem o mlademu Narcisu in njegovi nadzemski ljubezni.

Glej, in tod okoli sem v poznejšem bivanju v Ljubljani največkrat stanoval: v petih letih štirikrat. In ko te dni nehoče zavijem v ta okraj, sem spet vznemirjen kot nekdanj. Spet je v zelenju vse ožvelelo, spet so tu binokosti in duša še vedno mlada in romantično navdahnjena, četudi vidi življenje vse bolj naravno.

Najprej to lično Krakovo, ki mi živi iz Vodnikovih častniških poročil o požarih; te kmečke hišice, ki so kot igrače, kot školjke za vžigalice, vse pritrilice, preproste, vsaka zase, z ogromnim vrtom v ozadiju. Takšna tišina vlada le še kje daleč na deželi, skoro nobenih vozil ni na teh ozkih ulicah. Dvorišča so orientalsko ozka, polna vrtnega orodja in okrašena s sadnim drevjem. Nekateri pa so si zopet uredili pravi dvorec: dvorišča, polna gredic in zasenčena z bradjo, krake kipci, na stenah so reliefi angela, mrtvaške glave, znamenja kolere, tam celo relief iz križevga pola.

Tu je še skoro vse tako ostalo, kot je zapustil veliki potres in bo ostalo, četudi bo barje kdaj naša žitarica. Nebotičniki tod najbrž ne bodo stali nikoli. Starim kočam odpada omet, plotovi se

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(127) Z velikim trdom se ji je posrečilo splezati na majajoci se stol. Toliko, da ni padla, pa se je še o pravem času prijala za rob okenčka.



(128) Ravno do okenčka je segala in kar je zagledala, je bilo tako smešno, da se je morala posebno trdno držati, da se ne bi od smeha prevrnila s stola.

Sobota

Gluhoti bodo igrali. Ponovno opozarjamo na prireditve gluhotih dne 12. maja zvečer v dvorani Sokolskega doma. Kdor ima količjak opravka s socialnim skrbstvom, ne sme te prireditve zamuditi. Gluhoti bodo v reviji svojih poklicev, v katerih se udeležujejo, in v dveh igrah pokazali uspehe svojega dela za doseg duhovnega napredka. Pričakujejo zato ob prebivalstva Sobote čim številnejši obisk. — V ponedeljek, dne 13. maja ob pol 11 se prireditve ponovi samo za šolsko mladino.

Zagorje

Pankracijev sejem v Zagorju bo letos izjemoma na torek, dne 14. maja, na kar kmetovalce in vse druge posebej opozarjamo.

Za Zagorje in okoliš je proglašen strog pasji kontumac. Paziti je tedaj na pse, a prav tako tudi na mačke.

V času 21. in 22. maja so napovedani nabori v Zagorju. Novačenje bo letos v Sokolskem domu, in sicer prvi dan tudi za občino Mlinše in Sv. Jurij pod Kumom ter deloma Zagorje. Naslednji dan pa izključno za Zagorje.

Na ledeni plošči — 100 km daleč

Iz Rige poročajo: Letonski ledolomilec »Christian Waldmar« je v Riškem zalivu našel pet estonskih ribičev, ki so bili na ledeni plošči, katere jih je nesla po morju, in so jih vzeli na ladjo. Ribiči so bili odšli na lov na morske pse in so bili že nekaj dni brez sleherne zveze s kopno zemljo. Ker so bili že vsa živila porušili, so bili ti ribiči že povsem opešani. Ledolomilec jih je rešil blizu otoka Ruhnu, ki je 100 km oddaljen od Pernaua, to je od kraja, kjer so bili ribiči na lovu. Torej je ribiče ledena plošča nesla 100 km daleč.

V copatah okrog sveta

Iz Kodanja poročajo: Te dni je prispel v Kodanj 40 letni Peter Anderson, ki je dosegel prav poseben rekord: Anderson je v copatah opravil pot okoli sveta in se je čez devet let vrnil na Dansko. Ta pot okoli sveta je bila posledica svoječasne stave, češ da bo dobil Anderson vse stroške povrnjene, le da mora hoditi v copatah okrog sveta, pa bodi v takem ali takem vremenu. In zares je Anderson stavo dobil. Ko je moral čez visoko azijsko gorovje, so mu zares noge krvavele. Na ducate copat je raztrgal, noge si je ranil, kožo si je odril, tako da včasih po več tednov ni mogel naprej. V Sanghaju se je vkrcal za na Japonsko, prepotoval je to državo in se je iz Kобеja odpeljal v San Francisco. Na obalah Floride, kjer je večno poletje, so se mu vsi smejali, videč ga v toplih copatah. Večkrat je bil Anderson v smrtni nevarnosti, posebno ko je moral hoditi čez go-



S parnikom so pripeljali množico mul, ki jih francoska armada potrebuje na svojih pohodih.

rovja in skalovja. Na svojem 9 letnem potovanju je raztrgal 136 parov copat. V dveh velikih kovčgih je prinesel s seboj »razbitine« teh copat, ki se jih je držal prah vsega sveta. Ko se je zdaj, po devetih letih, spet obul v usnjate čevlje, ni znal več hoditi v njih in izkazalo se je, da se bo moral hoje v čevljih šele naučiti kakor otrok.

515.000 ameriških besed

Jezik Američanov je zmeraj bolj samostojen in čist. Naglo napreduje tvorba novih besed in vsak dan skujejo kako novo besedo, ki je britska angleščina ne pozna, tako da se zdaj Američan težko sporazumeva z Angležem. To je razvidno tudi iz tega, da vsebuje vsi jezikovni zaklad, ki ga uporabljajo v Združenih ameriških državah, 515.000 besed. Kako? so doglali na podlagi največjega besednjaka ameriškega jezika.

Kakšen rod raste v teh dveh okrajih? Ponosni, bahati in bogati ljudje, ki imajo denar in lepa dekleta. Doživeli so nekdanje zlate čase kot ribiči, ptičarji in čolnarji. Po starih privilegijih so čolnarji po tihini in globoki Ljubljanici, kjer se vozijo dandanes le še ljubitelji samote tja do Podpeč. Po čudnih, skrivnih vezeh sem zopet usodno povezan s to bajno preteklostjo: po vodni poti, koder so nekoč obilno prevažali bogastva zemlje, pa tudi visoke obiskovalce bele Ljubljane, cesarje in kneze, sem jaz napravil svoje poročno potovanje tja do Svete Ane, priprošne družinske življenja...

Na robu barja, znamenitega po utrjenih mostičarjih, naših gigantskih prednikih, je rasel in bogatel slovenski rod, dokler ni bila speljana železna cesta. A naš človek se ni vdal: prej mu je voda nosila tovor, sedaj mu je zalivala zemljo, katere obdelovanja se je lotil z vso pridnostjo. Iz leta v leto se bolj zjeda v plodno barje, ga suši in seje ter ustvarja pravi Eden. Morda pa res dobimo na ta način najbogatejšo slovensko zakladnico... Po vsem svetu slovi trnovska in krakovska zelenjava! Pa saj tudi garajo ti ljudje: ves teden so moški in ženske polne žuljavih rok, ob nedeljah pa zbrani okrog patrona, vsi v židi. Ženske so tod korajžne, vozijo vozičke in vodijo konje. Mnogo znoja in gnojnice je popila že ta žejna prst.

Kasarne, jahalnice in konjušnice, ki stoje tukaj, se pogrezajo s svojim orumenelim zidovjem in se rušijo s svojo neslavno preteklostjo vred, a rod, ki stalno tod prebiva, tesno povezan z zemljo, sredi krasnega naravnega parka, je krepak in zdrav klub barjanski meglji. Ponosen slovenski narod živi tu, hodeč po svetih Prešernovih stopinjah in misleč na njegove besede, ki čez sto let tako usodno odmevajo v našem času: »Živé naj vsi narodi...«

L. S.:

„Trnovo, kraj...“

Ljubljano, ki je odločila usodo mojega življenja, sem najprej videl v sanjah in sicer je bila to rdečkasta frančiškanska cerkev: ko sem kot kongresni romar potem zares bil prvič v slovenski prestolnici, sem začuden obstal na Miklošičevi cesti pred cerkvijo in iskal v spominu, kje sem to sliko že neke videl. Mogoče je živel v meni kakšen vtis z razgledne iz detinstva ali pa sem v sanjah imel videnje, Bog vé...

Ko sem prišel drugič v Ljubljano, že kot višje-šollec, in bil ves prevzet od mladosti, prve ljubezni in Prešernove pesmi — bilo je to spomladi, za binokosti, prekrasne praznike, polne sonca, nebesne modrine, zemškega zelenja in razkošja v cvetju — sem med drugim obiskal dva najlepša mestna okraja: najprej pokopališče pri Sv. Križu, ki je s svojo belino kamenja in peščenih poti, z zelenjem cipres in čudovitih mavričnih gredic navdajalo name trajen vtis lepote. Takrat še nisem mogel vedeti, da bom kdaj v bližini bival, vendar se mi zdi, da nas v življenju močna doživlja nagonsko vlečejo za seboj. Res, prelep bo moj dom — tudi za trajno počivanje. Tudi tega sem si najbrž nezavedno izbral...

Drugi kraj je bil Trnovo, svet in prečuden kraj, posebno spomladi. Tod sem v prelepi cerkvi ob svojem drugem obisku skoraj podoživljal ono veliko poetovo doživljanje ljubezni, ki mu je bila v peklu in nebu, nam pa v trajen zaklad. V svojih prekipajočih čustvih sem bil že sam tako čudno nastrojen, brez družbe sem taval, kamor me je srce zaneslo, pa sem stopil s sonca po stopnicah proti zračnemu, prijetno hladnemu božjemu hra-



Birmanska darila

po nizkih cenah pri

J. VILHAR, urar
LJUBLJANA, Sv. Petra c. 36.

Preveč blaga ima

TRPIN, zato prodaja tako poceni. Oglejte si izložbe v Mariboru, Vetrinjska ul. 15.

Pristni jabolčnik

znane izvrstne kvalitete okoli 35 hl ter tudi žganje franko klet (avtocesta) na prodaj pri »upravi graščine Podčetrtek«.

Razpis

Občina Bizeljsko, okraj Brežice, razpisuje mesto delovodje

Solska izobrazba: 4 razredi srednje ali nje enake strokovne šole. Varščina 5000 din. Prednost imajo organizisti.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7 in 8 uredb o občinskih uslužbenih, je vložiti v tridesetih dneh po objavi tega razpisa pri občini Bizeljsko.

Občina Bizeljsko, dne 8. maja 1940.



Naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je naš dragi oče, ded, praded in tast

Ivan Krašovec

bivši pos. in gostilničar

dne 8. maja 1940 za vedno zapustil.

Pogreb draga pokojnika bo dne 10. maja 1940 ob 17. uri na farno pokopališče.

Sevnica, dne 8. maja 1940.

Zalujoči ostali — rodbine:

POLAK, VALANT, TRPIC, WUNSCH in GJUMESIC

Zahvala

Ob prebriski izgubi, ki nas je zadela s smrtjo naše dobre mame, babice, prababice, sestre, tete, svakinje in tašče, gospe

Tončke Košir

roj. Juvan

si štejemo v dolžnost, da se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki ste ji lajšali zadnje dni njenega življenja z obiski in ki ste jo krpili na mrtvaškem odru. Zlasti prisrčna zahvala številnim darovalcem vencev, kakor tudi tistim, ki ste jo v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti, med njimi še posebno predsedniku mestne občine ljubljanske gosp. dr. Juro Adlešiču.

Končno iskrena hvala vsem, ki ste njej in nam v teh težkih dneh stali kakorkoli ob strani.

Zalujoče rodbine:

Košir, dr. Gorjanec, dr. Gantar, Thaler, Guzelj, Juvan.

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Gradbeni tehnik

z večletno prakso želi menjati službo. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Tehnik« 6705. (a)

Kuharica

zanesljiva, išče primerno mesto. Ponudbe na upr. »Slovenca« Maribor, pod »15. maj 593«.

Trgovski pomočnik

s prakso, mešane stroke, želi prenesti. — Cenj. ponudbe v podr. »Slov.« v Celju pod »Priden in pošten« št. 6722.

Trgovska pomočnica

s 4letno prakso, z znanjem nemščine, strojeplaja, stenografije in šivanja, išče službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6639.

Ali

ste že naročili na

Slovenca
?

Vsak

naročnik zavarovan

Službo dobe

Dva ključavničarja

dobro izveščana, takoj sprejme Ivan Triller — ključavničar in vodovodni instalater na Bledu. (b)

Organist

dobi službo v št. lju v Slov. goricah. — Nastop službe takoj. Pogoji: sposobnost, treznost, poštenost. Najrajši mlad poročen par. Nadaljnje informacije pri župnijskem uradu. (b)

Za Sarajevo

išče mala, boljša družina samostojno kuharico poleg sobarice, z dobrimi priporočili, ki bi pomagala tudi pri hišnih delih. — Pismene ponudbe: Herman, Sanatorij Srebrenjak, soba 15, Zagreb.

Resen šafar

po možnosti samski, ki je dobro vpeljan v vseh panogah kmetijstva ter ima večletno prakso v hmelju, se sprejme v službo. Ponudbe upravi »Slov.« pod zn. »Veleposelstvo pri Celju« 7108. (b)

Prodamo

Za birmanska darila

priporoča cenj. občinstvu čedne, okusne in sveže medene izdelke — Blaž Grah, medicar, Florijanška ulica 1. (1)

Moške srajce

kravate, nogavice, spod. hlače se vedno najceneje pri I. Tomšič, Sv. Petra cesta 38. (1)



koks, drva nudi
I. Pogačnik

Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59

Postrežba brezhibna

Vnajem

ODDAJO:

Lokal za obrtnika

ali pisarno takoj oddam na Sv. Petra nasipu 29. — Istotam se odda velika, suha klet za skladišče sadja ali vina. (n)

SOBE

Shrambo

za pohištvo sobe in kuhinje iščem. Ponudbe upr. »Slovenca« pod »Suho« 7129. (s)

Posrestva

Tristanovanjska hiša

enonadstropna, nedokončana, naprodaj, Smarska cesta, poleg šole. (p)

Denar

Dolg na Slovaškem

Kdor je na Slovaškem dolžan, lahko plača pri nas. Mi gori zanj poravnamo. Vprašanja upravi »Slov.« pod »Slovaška« 6981. (a)

Hranilne knjižice

3% obveznice in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD

MARIBOR

Aleksandrova cesta 46

Razno

Botrcam in botrom

se za birmo priporoča fotograf Mancini, Ljubljana, Vič. (r)

Prvovrstna trajna

moderne frizure, solidna postrežba in cene. Salon Kosec, Miklošičeva c. 18.

Ali res še nimate

srečke državne

razredne loterije?

Sporočite čimprej svoj naslov na navadni dopisnici hiši sreče, bančni poslovalnici

BEZJAK

MARIBOR
Gospodsk. ulica 25.

KDOR ZIDA

dobi ves stavbeni material pri

„MATERIAL“

trgovina s stavbenim materialom

lastnik MIRO VOVE

LJUBLJANA, Tyrševa c. 36b

Telefon 27-16

Brzjo. „MATERIAL“

Ali ste že naročili letošnje Mohorjeve knjige?

Zahvala

Za vse dokaze toplega sočutja, ki sem ga bil deležen ob smrti moje ljubljene soproge, gospe

Minke Lincé

se vsem prisrčno zahvaljujem. Posebna zahvala č. duhovščini, salezijanski »Prosveti« — Kodeljevo za ganljive odhodnice, in vsem darovalcem majniškega cvetja. Hvala vsem dragim sorodnikom in sosedom za vso pozornost in zadnje spremstvo.

Vsem skupaj in vsakemu posebej: Iskrena hvala!

Ljubljana, dne 10. maja 1940.

Joseph Lincé, bivši tekstilni direktor



K NEBESKIM KRILATCEM SE JE PRESELILA NAŠA PRELJUBLJENA EDINKA

DARINKA

K PREZGODNJEMU GROBU JO BOMO SPREMILI V SOBOTO, DNE 11. MAJA 1940 OB 4.30 POPOLDNE IZ MRLIŠKE VEZE SPLOSNE BOLNICE K SV. KRIŽU

LJUBLJANA, DNE 9. MAJA 1940

UZALOŠČENI STARŠI:

ANTON IN JULIJANA KERNČ



Umrl nam je v 76. letu starosti, previden s tolažili svete vere, naš nad vse ljubljani soprog, oče, stari oče, stric, bratranec, gospod

Janez Šušteršič

strojevodja državnih železnic v pokoju

Pogreb blagega pokojnika bo v soboto, dne 11. maja, ob štirih popoldne iz hiše žalosti, Cesta na loko 19, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana-Trogir, dne 9. maja 1940.

Zalujoči: Marija, soproga; Ivan, Andrej, sinova; Jožica, hčerka; Marija Krajner, Tilka Logar, snahi; Wagner Niko, zet; Micica, vnukinja

Poročnik Heim

Vohunska povest iz časa svetovne vojne.

»Oh, postavil sem si neko hipotezo, a še nima podlage.«

»No torej, ko bo dobila trdno podlago, vam bom hvaležen, če nam jo boste razložili,« pravi Stroberg.

Stroberg in Schmidt sta odšla v pivnico. Kompars ju je hotel spremiti, a Heim ga je pridržal. Prisilil ga je, da se sedel v naslonjač, h kateremu je svojega tako približal, da so se kolena obeh dotikala.

»Se trenutek. Kar ste pravkar povedali, me je iznenadilo in pretreslo. Od vašega prihoda sva si vi in jaz kakor pes in mačka. Recimo, da sem bil jaz preveč razdražljiv in vi preveč posmehljivi. Sedaj vidim, da se vi tudi nekoliko spoznate v teh stvarih. Mislim, da je v korist službe, da pozabiva nasprotje najinih narav in si zaupava. Rad bi vedel vse, kar vi mislite.«

Kompars je z napeto pozornostjo gledal skozi napel priprte obrvi razumen in naguban poročnikov obraz.

»Da,« pravi po dolgem odmoru, »razumem vas in bi vam rad odgovoril. Težko je. Vi imate radi le dejstva. Treba bi jih bilo preskočiti, da bi poskušala razvozlati najbolj zapletene okoliščine, kar sem jih kdaj poznal.«

Poročnik je z nepotrpežljivo kretnjo odstranil ugovor. Mož iz Velike četrti je prišel:

»Naj bo. So le medli vtisi, mračni občutki, vse, kar vi prezirate. Takole je. Pred dvema ali tremi tedni je bil umorjen neki nemški policaj, odkrit beg dokumentov in prehod vojakov skozi naše vrste. Podvzeli so precejšen napor, da se razčisti pokrajina Saint-Quarentina. Danes se mi zdi jasno, da bomo zaspali v napačni brezskrbnosti, ko še ni ničesar narejenega. Ti-

sto duševno stanje, ki ga je izrazil kurat, je bila izhodna točka našega pretresa. Ne počutim se dobro. Zdi se mi, da nam nagaja neka zlobna usoda, ki nam brani uresničiti naše neverjetne pustolovščine, da bi prišli na sled ubijalcem. Prišli smo do tega, kar najbolj ovira naše delo in prodiranje.

»Ali naj bi bila to moja napaka?«, de Heim vznemirjeno.

»Brez vsakega dvoma,« odgovori Kompars, izgovarjajoč posamezne zloge. »Toda tega vam ne bi mogli očitati, ker vi izražate splošno mnenje.«

Ni mogel dolgo ostati resen; razlil se mu je zloben nasmeh okoli ustnic.

»Ali greste kdaj gledat spretnosti fakirjev, magov in pa drugih učiteljev skrivnosti?« je vprašal.

»Ža Boga! Nehajte se šaliti, saj se nimate iz česa.«

»Nimate prav. To so najbolj poučni prizori, ki se nudijo kakemu policaju, ki je vreden tega imena. Pred vami se bo prav do konca izvajalo sleparstvo. Cela dvorana bo s široko odprtimi očmi videla, kar se ne dogaja; ne bo vedela za to, kar se dogaja. Pri taki predstavi morate biti skeptik; tako boste sem in tja našli preprosto umsko razlago takšne zvijače. Nikoli ne boste popolnoma gotovi, da je pravilna. — Kakšna šola! Na tako vzdušje mi da misliti komandatura Saint-Quarentina, kadar vstopim tjakaj.«

Heim je skomignil z rameni in se jel razgovarjati.

»Kdo naj bi bil čarovnik?«

»Neki francoski urad, se razume. Tukaj bi se nam pokazal pod podobo duhovnika Gailarda.«

»Skoda, da je ta misel popolnoma brezplodna,« se je porogal Heim.

Vstajal je. To pot ga je Kompars zadržal.

»Morda pa ne,« je dejal ponarejeno resno. »Izkušnja teh slepilnih dejanj mi je pokazala splošno pravilo, kateremu so vsa druga podrejena, da so možna le s pomočjo enega ali pomočnikov. To stvar sem resno študiral. Ali želite, da na kratko povzamem svoje razmišljanje o tem?«

Oha sta se od srca nasmejala.

»Vi ste zgrešili svoj poklic,« pravi Heim.

»Postati bi morali fakir ali kaj podobnega.«

»Evo! Najprej je posreden in nezaveden pomočnik, ki ploska na vse pretege, da bi zmanjšal fakirjev ugled. Zase vsi uterjajo, da je simpatij in zaupanja. Z zgovorno ogorčenostjo prisili k molku skeptika, ki ugovarja. Sam je trdno prepričan o resničnosti čarovnije, se zagrizen bori zanj. Če je tovariš v slabem položaju, je prepričan, da se da rešiti le s sleparijo, ki se bo pozneje razjasnila.«

»Jaz ne vidim...«

»Poglejva, moj dragi,« je zopet začel Kompars smeje. »To so šale. Če jih bolj določno izrazim, bodo postale zelo težko umljive. Popolnoma ste me razumeli. V sredo 19. maja zgodaj zjutraj naj bi neki ljudje izročili nekemu ujetniku oprostilno sporočilo. Seveda, župniku Gailardu. Kaj me tako debelo gledate?«

»Kurat?« vzklikne Heim. »Nikdar.«

Vstal je, kakor da ga je nekaj privzdignilo. Nato je zopet sedel.

»Nadaljujete,« je rekel.

»Dobro. Bolj se zaveda važnosti sleparstva gospodar tiste družbe. On je popolnoma uničen, če vidi, da predstave ne polnijo blagajne in dvorane. Skrbni za to, kaj igrajo. Glavno je, da to traja. Zato plača številne gledalce, da ploskajo, najame miliga kritika. Možna je tudi, da ima kako žensko, ki mu hvali sleparski genij.«

»Poveljnik?« pravi Heim smeje se od srca.

»Nato pridejo neposredni pomočniki. Za kulisami odpre dvojno dno kovčega, spusti go-

lobe, zamenja tistega, ki zna tako govoriti, kakor da bi glas prihajal iz trebuha; potem vrže ponarejeno oporoko pod vrata, urejuje in vse snuje.«

»Bi to mogel biti Schmidt?«

»Natančno. Zdaj greva h glavnim vlogam. Najtežje ima najeti gledalec, ki sam popolnoma nič ne verjame slepariji in ki je ogorčen nad lahkovernostjo občinstva. Vstane, pravi, da je čarovnik goljuf. Preprosto in pametno razloži nenavaden pojav in razburi vsem močne duhove v dvorani. Ko ga pozovejo, da pride sam in potrdi svoje sumnje, sleče suknjič, zavija rokave, stopi na oder, vpije, kriči in ... se da uspraviti ob prvem gibu čarobne palice. Ne zmore dvigniti pet kilogramov; prisega pa, da jih dvigne 200 in poljubuje čarovniku noge.«

»Jaz ne grem tako daleč,« je ugovarjal Heim.

»Sreča, da ste se znašli. Molččega in brezbriznega pomočnika ali sokrivca nikoli ne vidim, da bi delal tako ali tako, da bi se odločil za to ali ono. O tem ne moreš ničesar sumiti. Je v stiku z občinstvom, študira njegov odpor in točno meri njegovo razumevanje in lahkovernost. Je to pravi poveljnik, ker preračuna možnosti, popravlja napake in neprevidnosti.«

»Stroberg?« je pripomnil Heim in se nalahno nasmehnil. »In tudi vi sami?«

»Nisem še nič naredil. Kvečjemu bi bil pomočnik za rezervno: tisti, ki opazuje, ne poseže dolgo časa vmes in si tudi ne dela težav. Sem le sokrivce »sex machinae«, ki bo vse usmeril na poslednjo skrajnost.

»In oni?« je vprašal Heim zaupno.

»Kdo je ta, oni?«

»Krčmar.«

»A, krčmar. Premeten slepar je. Pod imenom »Napoleonov liker« prodaja nek strup, ki je z žaganjem pomešan. Vidite, da je vse mo- goče.«